

दानशूर कै. भिकुलालजी नबीरा

प्राज्ञिका

सन २०१८-१९

स्थापना १९६१

शिक्षण प्रसारक मंडळ काटोल द्वारा संचालित

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

Members of Shikshan Prasarak Mandal & College Development Committee

Dr. Rajuji Deshmukh
President, S.P.M. & C.D.C.

Shri Niranjanji Raut
Vice President S.P.M.
President Jr. College Committee
Member, C.D.C.

Shri Bansilalji Nabira
Secretary S.P.M.

Shri Yogeshji V. Pande
Acting Secretary
S.P.M. & C.D.C.

Shri Prakashji K. Chandak
Treasurer S.P.M. &
Member C.D.C.

Dr. Govindji V. Bhutada
Member S.P.M.

Sau. Kundatai Vijaykar
Member S.P.M.

Shri Satyendraji T. Khona
Member S.P.M.

Shri Ramchandrajji Mishra
Member S.P.M.

Shri Ramanlalji Nabira
Member S.P.M.

**Shri Purushottamji
Mankar**
Member S.P.M.

Shri Sureshbabu Harjai
Member S.P.M.

**Shri Mehmoodji
Ahmadaliji Khoja**
Member S.P.M.

**Dr. Subhashji H.
Palsapure**
Member S.P.M.

**Shri Jawaharlalji
Chandak**
Member S.P.M.

Shri Rajuji Bisani
Member S.P.M.

Adv. Deepakji Kene
Member S.P.M.

Shri Madanji S. Nabira
Member C.D.C.

Dr. R.R. Dhote
(Teachers'
Representative)
C.D.C.

Dr. G.K. Khorgade
(Teachers'
Representative)
C.D.C.

Dr. V.R. Rulkar
(Teachers'
Representative)
C.D.C.

Dr. P.W. Yawalkar
IQAC Co-ordinator
Member C.D.C.

Dr. T.L. Jagdale
Principal's Nominee
C.D.C.

Shri D. N. Walke
(Non-Teaching
Representative)

Dr. S.K. Navin
Principal &
Secretary C.D.C.

President's Message

It gives me tremendous pleasure to congratulate both the writer students and the members on the editorial board for successfully bringing out the college Annual Magazine, Prajakta 2018-19.

The college presents a happy blend of traditional and modern education where knowledge is imported to the students so that they may occupy a better place in the modern competitive world and develop all round personalities retaining the beauty of mind and intellect as well as soul. I am sure that college will play a meaningful role in the competitive times ahead and scale new heights, transplanting the dreams of the people of the area into reality and bring education in this rural area. I wish that the 'Prajakta' establishes to be a flint to fire the enthusiasm and excite their minds for many intrusive innovations among the students.

Once again I congratulate all.

Dr. Raju Deshmukh

President

Shikshan Prasarak Mandal, Katol

Principal's Message

I am extremely delighted to know that the college annual magazine, Prajakta, is being brought out having a rich collection of articles on various meaningful topics.

The college has the privilege of having a healthy harmonious ambience and rich values which have played pivotal role in shaping the future of student. Our mission is to transform students into rational thinkers, competent workers, law abiding citizens and spiritually enlightened individuals. This is my firm belief that the rich values and traditions imbibed here would carry you to greater heights. The magazine, Prajakta, is one of the best examples of it.

I congratulate the editor, Dr. Salame and his team for painstaking and strenuous efforts they have undergone.

Dr. S.K. Navin

Principal

Nabira Mahavidyalaya, Katol

Editorial

The college magazine team works to bring out the college annual magazine, Prajakta. Each year, the team of editors, designers, photographers and correspondents, in addition to generating creative content from the students, work extensively to report on events in and around college. The publication reflects and encompasses the diversity inherent to the academic and creative. The magazine continues to expand its reach to achieve its vision of being a truly representative student publication. The team hopes to build on this ethos just as much during the upcoming academic years.

The team is grateful to all who cooperated to bring out this issue of college magazine, Prajakta 2018-19 successfully.

Dr. P.V. Salame

Dr. R.R. Pathak

NAGPUR UNIVERSITY COLOUR HOLDERS - 2018-19

**R.T.M. Nagpur University Ball-Badminton (Women) Team
Fifth time Winner 2018-19**

**R.T.M. Nagpur University Kho-Kho (Women) Team
Ninth time Winner 2018-19**

**R.T.M. Nagpur University Yogasan (Men)
Runner Team 2018-19**

**R.T.M. Nagpur University Yogasan (Women)
Runner Team 2018-19**

R.T.M. Nagpur University Kho-Kho (Men)
Runner Team 2018-19

R.T.M. Nagpur University Handball (Women)
Runner Team 2018-19

Visit to Dinshaw Factory, Nagpur by Micro Biology Dept.

इतिहास विभागाद्वारे आयोजित शैक्षणिक सहल (रायगड)

Educational Tour at CCMB, Hyderabad (Micro Biology Dept.)

Students of B.Sc. Electronics and Physics Visited the
health exhibition "KUTUHAL" at VNIT, Nagpur

वाणिज्य विभागातर्फे आयोजित कॉमर्स एक्झिबीशनचे निरीक्षण करतांना मान्यवर

स्नेहसम्मेलन 'नाविन्य' कार्यक्रमातील विविध छटा

राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे राबविलेले विविध कार्यक्रम

एन.सी.सी. द्वारा राबविलेले विविध कार्यक्रम

अंबाळा येथे 'माणुसकीचे ग्रंथालय' उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन

ग्रंथालय विभागाद्वारे क्रांतीज्योती सावित्रीबाई जयंती कार्यक्रम

ग्रंथालय विभागाद्वारे पुस्तक प्रदर्शनीचे उद्घाटन

ग्रंथालयात डॉ. आंबेडकर व महात्मा फुले यांचे संयुक्त जयंतीचे आयोजन

वाणिज्य विभागातर्फे आयोजित 'माझा वर्ग मीच वक्ता' या कार्यक्रमात उपस्थित शिक्षक व विद्यार्थी

मराठी भाषा गौरव दिनी विभागाद्वारे आयोजित कुसुमाग्रज जयंती

स्नेहसम्मेलन 'नाविन्य' कार्यक्रमातील विविध छटा

स्नेहसम्मेलन 'नाविन्य' कार्यक्रमातील विविध छटा

अनुक्रमणिका

मराठी विभाग

लेख	लेखक	वर्ग	पान क्र.
१. महात्मा फुले यांचे सामाजिक कार्य	अभिषेक एस. शेंडे	बी.एससी. १	१
२. स्त्री जन्मा तुझी कहानी	कु. अवंती अनंत भोयर	बी.एससी. १	३
३. युवकांचे प्रेरणास्त्रोत-स्वामी विवेकानंद	कु. प्राजक्ता गु. चोपडे	बी.कॉम. २ (इंग्रजी)	४
४. भारतीय सैनिक	कु. पल्लवी अ. कट्टुकाळे	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	६
५. देशांतर्गत शांतता महत्त्वाची	शुभम ज्ञा. बालपांडे	बी.ए. २	७
६. बाबा आमटे यांचे व्यक्तिमत्त्व	कु. स्विटी रा. कठाने	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	८
७. परिवर्तन काळाची गरज	हर्षद दि. ढोबळे	एम.कॉम. २	१०
८. शिवपुत्र संभाजीराजे	कु. गितांजली मा. मुळेकर	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	११
९. बाबा	कु. निकीता श. राऊत	बी.एससी. १	१२
१०. नातं	दर्शन शेंडे	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	१३
११. शेतकऱ्यांचे मनोगत	कु. लिना धोटे	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	१४
१२. भारतीय संस्कृती	कु. माधुरी दोहलिया	बी.कॉम. २ (इंग्रजी)	१५
कविता	कवी	वर्ग	पान क्र.
१. आई	मृणाल न. रेवतकर	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	१६
२. काहीतरी राहून गेलेले	कु. विशाखा लोलुसरे	बी.कॉम. २	१६
३. झेप	कु. मिनल लि. पंचभाई	बी.कॉम. २ (इंग्रजी)	१७
४. लढ रे मना	कु. प्रणिता शे. देशभ्रतार	बी.कॉम. १	१७
५. मैत्री	कु. वैष्णवी रा. गोडबोले	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	१८
६. परिवर्तन	कु. पल्लवी सु. राऊत	बी.कॉम. २ (इंग्रजी)	१८
७. स्वतःच्या सहवासात	कु. महिमा म. युवनाती	बी.एससी. २	१९
८. भरारी	कु. शिवानी वि. काळबांडे	बी.एससी. १	१९
९. आज क्षणभर	कु. चंचल डी. कुटे	बी.ए. ३	२०
१०. आयुष्य	कु. करिश्मा पां. खापरे	बी.ए. ३	२०
११. बिरसा तू असता तर	धनंजय व्ही. उमक	बी.ए.एससी. १	२१
१२. नाती	कु. डिम्पल अ. बावणे	बी.कॉम. १	२१
१३. सैनिक	गौरव गो. चरडे	बी.एससी. १	२२
१४. आयुष्य असचं जगायचं असतं	निलेश दे. बोरजे	बी.ए. २	२२
१५. शहिद	कु. प्रेरणा अ. धोटे	बी.एससी. १	२३
१८. कथा तिच्या जीवनाची	रायबा ता. थोटे	बी.एससी. १	२३
१९. का असतात असे हे लोक?	कु. मयुरी आर. हिरुडकर	बी.कॉम. १	२४
२०. शेतकऱ्यांची किंमत	कु. पुनम एस. गाडेकर	बी.कॉम. १	२४

हिंदी विभाग

१.	रायफल मैन जसवंत सिंह. रावत.....	निशांत रेवतकर	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	२५
२.	फौजी की बहन	कु. पौर्णिमा वाय. मेंडले	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	२६

कविता	कवी	वर्ग	पान क्र.	
१.	'वो'	कु. मानसी म. मखेजा	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	२७
२.	समय	कु. करिश्मा पां. खापरे	बी.ए. ३	२७
३.	१४ फरवरी २०१९	कु. सोनाली एल. हिरुडकर	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	२८

इंग्रजी विभाग

1.	Garbage Pollution and it's Management	Ku. Tejaswini S. Balkhede	B.Sc. II (M/B)	29
2.	Water is Life	Ku. Bhavana P. Dhopre	B.Sc. II (M/B)	30
3.	The Prodigious Journey of Smriti Mandhana Indian Women Cricketer	Ku. Mahashweta A. Bhelkar	B.Sc. II	31
4.	Crime Against Women	Ku. Haridini B. Barmase	M.A. I (Eng.)	32
5.	Sachin Tendulkar	Ku. Sabiya Begum	M.A. I (Eng.)	34
6.	Education System	Ku. Puja R. Harale	M.A. I (Eng.)	35

POETRY

1.	This Generation	Shubham D. Balpande	B.A. II	37
2.	Boon For Life	Aditya T. Jagdale	B.Sc. II	37
3.	Amigos	Aksham M. Shambharkar	B.Sc. II	38
4.	Life	Ku. Prachi R. Juraao	B.Com. II (Eng.)	38

वार्षिक अहवाल

१.	क्रिडा विभाग	प्रा. डॉ. टी.एल. जगदळे		३९
२.	राष्ट्रीय छात्र सेना (एन.सी.सी.).....	लेफ्टनंट डॉ. तेजसिंह एल. जगदळे		४२
३.	वाणिज्य विभाग	डा. एस.ए. सोनेगांवकर		४४
४.	गृह अर्थशास्त्र विभाग	प्रा. दमयंती घागरगुंडे		४६
५.	मराठी विभाग	डॉ. आर.आर. पाठक		४७
६.	योग शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम	प्रा. डॉ. टी.एल. जगदळे		४७
७.	ग्रंथालय विभाग	डॉ. रमेश इंगोले		४८
८.	इतिहास विभाग	डॉ. आर.आर. धोटे		५०
9.	National Service Scheme	Prof. Mukesh Jadhav		51
10.	Department of English	Dr. P.K. Tiwari		52
11.	Department of B.B.A.	Prof. J.M. Patil		53
12.	Department of Physics	Dr. A.B. Sharma		54
13.	Department of MB/BTH	Mrs. Aditi Chandak		54
14.	Parent Teacher Association	Dr. Punit Raut		55
15.	Entrepreneurship Skill Development Cell	Dr. Punit Raut		55
16.	Department of Electronics	Dr. P.W. Yawalkar		56
17.	Department Microbiology & Biotechnology	Dr. N.B. Hirudkar		57

महात्मा फुले यांचे सामाजिक कार्य

महाराष्ट्र ही संतांची व वीरपुरुषांची भूमी आहे. त्यांनी अनेक सामाजिक, धार्मिक कार्ये केली आहेत. त्यामधलेच महात्मा ज्योतीबा फुले होते.

महात्मा ज्योतीबा फुले यांच जन्म ११ एप्रिल १८२७ मध्ये पुणे येथे झाला. त्यांचे मूळ आडनाव गोन्हे असे होते. ते जातीने क्षत्रिय माळी होते. त्यांच्या घराण्यात फुलांचा व्यवसाय चालू होता. त्यावरूनच त्यांना पुढे 'फुले' म्हणू लागले.

ज्योतीबा फुले एक वर्षाचे असतांना त्यांची आई मृत्यू पावली. गोविंदरावांना आपल्या मुलांना शिक्षण मिळावे असे वाटत होते. त्यामुळेच त्यांनी ज्योतीबाला वयाच्या सातव्या वर्षी खाजगी पाठशाळेत टाकले. त्यावेळेचे वातावरण विद्याभ्यासास पोषक नव्हते. शिक्षणाचे महत्त्व लोकांना पटलेले नव्हते. गोविंदरावांचा इतरांनी बुद्धीभ्रम केला. परिणामी ज्योतीबांना शाळेतून काढण्यात आले. वयाच्या तेराव्या वर्षी त्यांचा विवाह धनकवाडीच्या झगडे पाटील यांच्या सावित्रीबाई या कन्येशी झाला.

ज्योतीबांची चिंतनशीलता व बौद्धिक कौशल्य पाहून त्यांच्या शेजारी राहणारे उर्दू शिक्षक गफार बेग मुन्शी व धर्मोपदेशक लिजीट साहेब यांनी त्यांचे शिक्षण पुन्हा चालू करावे, असा आग्रह गोविंदरावांकडे धरला. त्यांना त्यांनी मुलाच्या कतृत्वाला वाव मिळण्यासाठी शिक्षण आवश्यक आहे हे पटवून दिले. गोविंदरावांनाही हे विचार पटले. त्यांनी ज्योतीबाला इ.स. १८४१ मध्ये त्यांना एका स्कॉटिश मिशनरी शाळेत टाकले. तेथे सदाशिव गावंडे या ब्राह्मण मित्राच्या सहवासात त्यांनी शिवाजी व वॉशिंग्टन यांची चरित्रे अभ्यासली. 'राईट्स ऑफ मॅन' या थॉमस पेन यांच्या ग्रंथाचा त्यावर परिणाम झाला.

स्वातंत्र्य व लोककल्याण यांचा विचार करीत असतांना ज्योतिरावांच्या जीवनात एक महत्त्वाची घटना घडली. ज्योतिराव आपल्या एका ब्राह्मण मित्राच्या लग्नाला गेले असता, वरातीमध्ये ब्राह्मणांनी त्यांचा शुद्र म्हणून अपमान केला व त्यांना वरातीमागून यायला सांगितले. तेव्हापासून सामाजिक विषमतेबद्दल त्यांच्या मनात चिड निर्माण झाली. सामाजिक विषमतेविरुद्ध संघर्ष केला

पाहिजे असा त्यांनी निर्धार केला. सामाजिक अप्रतिष्ठेचा हा कलंक त्यांच्या पुढील आयुष्याचे उगम स्थान ठरला. पुढे या वैयक्तिक अपमानाचं रूपांतर विशाल ध्येय शक्तीत झाले.

अज्ञानरुपी अंधकाराला दूर करण्यासाठी शिक्षणासारखा दुसरा उपाय नाही. शिक्षणामुळे मनुष्याला सत्य व असत्याचा व अंतिम हिताचा विचार करण्याची शक्ती प्राप्त होते. शिक्षण हे सुधारणेचे माध्यम आहे. त्यातून स्वाभिमानाची जाणीव जागृत होते, हे ज्योतिरावांच्या लक्षात आले होते. त्यातल्या त्या स्त्रियांना शिक्षण म्हणजे पुढे संपूर्ण कुटूंबाचे शिक्षण असे ज्योतिरावांचे मत होते.

पेशवाई जाऊन इंग्रजांची राजवट आली. तरिही लोकांवर पेशवाईचा प्रभाव होतो. पुण्यात स्त्रियांना शिक्षणाची अजिबात सोय नव्हती. अशा प्रतिकूल परिस्थितीत त्यांनी १८४८ मध्ये मुर्लीची पहिली शाळा सुरु केली. ही शाळा बुधवार पेठेतील भिडेंच्या वाड्यात भरत असे. सावित्रीबाईला शिक्षण देऊन शिक्षिका म्हणून नेमले. ही गोष्ट त्याकाळी सनातन्यांना पटली नाही, म्हणून त्यांनी सावित्रीबाईच्या नाना प्रकारे छळ करणे सुरु केले. परंतु त्या आपल्या कामात मग्न होत्या. सनातनी लोकांना त्या म्हणत, "मी आपले कर्तव्य करीन, देव तुम्हास क्षमा करो" गोविंदरावांवर सनातन्यांचा दबाव आल्यामुळे त्यांनी ज्योतीबांना घराबाहेर काढले. त्यावेळी त्यांची आर्थिक परिस्थिती बिघडल्यामुळे काही दिवस शाळा बंद राहिली. आर्थिक परिस्थिती सुधारताच त्यांनी जुनागंज पेठेत शाळा उघडली. १८५१ मध्ये शाळा चिपळूनकरांच्या वाड्यात नेण्यात आली. १८५१ मध्ये मुर्लीसाठी तिसरी शाळा तर १८५२ मध्ये चौथी शाळा काढण्यात आली. त्यांच्या शाळांच्या बाबतीत 'पुणा ऑब्झर्वर' या वृत्तपत्राचे असे मत होते की, "ज्योतीबांच्या शाळेतील मुलांची पटसंख्या सरकारी शाळेतील मुलांच्या पटसंख्येपेक्षा दहा पटीने मोठी होती." तसेच 'ज्ञानप्रकाश' या वृत्तपत्राच्या अंकात असे मत होते की, ज्योतीबांनी अस्पृश्य समाजाच्या शिक्षणासाठी त्यांना लिहिणे, वाचने शिकविणे इत्यादी कार्ये केली त्याप्रित्यर्थ त्यांना सरकारने शालजोडी देऊन सन्मान केला.

त्याकाळात स्त्रियांची स्थिती फार दयनीय होती. त्यांना पुरुषांबरोबर समान हक्क नव्हते. 'चूल आणि मूल' एवढेच तिचे

कार्य होते. समाजामध्ये बालविवाह पद्धती असल्यामुळे बालविधवांची संख्या खूप होती. त्यामुळे स्त्रिया नैसर्गिक विषय वासनेच्या आहारी जायच्या व अनैतिकपणे मुले जन्माला यायची. त्यामुळे त्यांची भ्रूणहत्या होत असे. त्यामुळे ज्योतिबांनी 'भ्रूणहत्या घर' स्थापन केले व त्यांनी जाहिरातीमध्ये असे लिहिले की, 'विधवांनो इथे येऊन गुप्तपणे व सुरक्षितपणे बाळंत व्हा, तुम्ही आपले मुल न्यावे किंवा ठेवावे, हे तुमच्या खुशीवर अवलंबून आहे. त्यांचे पालनपोषण हा अनाथ आश्रम करेल.'

त्याकाळी अस्पृश्यांवर अनन्वित अत्याचार होत असे. सकाळ संध्याकाळ त्यांना गावात फिरायची परवानगी नसे. त्यांच्या गळ्यात मडके व कमरेला खराटा बांधल्या जात असे. यावरून उच्चवर्णीयांमध्ये अस्पृश्यांबद्दल असणारी घृणा, दोष प्रकट होतो. ज्योतिबांनी अस्पृश्यांसाठी वेताळ पेठेत शाळा सुरु केली. १८५३ मध्ये मित्राच्या साहाय्याने त्यांनी 'महार, मांग इत्यादी लोकांना विद्या शिकविण्याची मंडळी नावाची संस्था स्थापन केली.' लहुजी मांग, राजबा महार यासारख्या अस्पृश्य लोकांना हाताशी घेऊन शुद्र समाजात शिक्षणाची गोडी निर्माण केली. ज्योतिबांनी आपल्या घरा जवळचा पाण्याचा नळ अस्पृश्यांसाठी सुरु केला. वडीलांच्या श्राद्धाचे जेवन भाऊबंदांना घालण्याएवजी ज्योतिरावांनी आंधळ्या पांगळ्यांना घातले. धार्मिक व सामाजिक गुलामगिरी नष्ट करण्याकरीता ज्योतिबांनी २४ सप्टेंबर १८७३ मध्ये 'सत्यशोधक समाजाची' स्थापना केली. "सर्व साक्षी जगत्पती त्याला नको मध्यस्ती" असे या समाजाचे ब्रिद होते. कनिष्ठ वर्गाला त्या गुलामगिरीतून मुक्त करणारी ती चळवळ होती. 'सत्यशोधक समाज' ही समाजसुधारणेची महाराष्ट्रातील पहिली चळवळ होय. या समाजाची तत्वे पुढीलप्रमाणे -

- १) सर्व माणसे एकाच ईश्वराची लेकरे आहेत.
- २) आईवडीलांना प्रसन्न करण्यासाठी ज्याप्रमाणे मध्यस्थाची गरज नसते त्याचप्रमाणे ईश्वराची प्रार्थना करण्यास पुरोहिताची आवश्यकता नसते.
- ३) प्रत्येकाला ईश्वर भक्ती करण्याचा पूर्ण अधिकार आहे.
- ४) व्यक्तीचे श्रेष्ठत्व जन्मावर अवलंबून नसून गुणावर अवलंबून असते.

५) कोणताही छंद कमी प्रतीचा नाही.

महाराष्ट्रातील शेतकरी अनिष्ट चालीरिती धर्मभोळेपणा याखाली दबला गेला होतो. दारिद्र्य, मागासलेला, कर्ज बाजारीपणा यात शेतकरी पिसून गेला होता. शेतकरी सुखी तर देश सुखी अशी ज्योतिबांची भावना होती. त्यांनी शेतकऱ्यांच्या स्थितीचे 'शेतकऱ्यांचा असूड' या ग्रंथात प्रभावीपणे वर्णन केले. शेतकऱ्यांचे दुःख दारिद्र्याचे मूळ अज्ञानात आहे, हे स्पष्ट करताना म्हणतात

“विद्ये विना मती गेली। मतिविना निती गेली।

नितीविना गती गेली। गती विना वित्त गेले।

वित्तविना शुद्र खचले। इतके अनर्थ एका अविद्येने केले।”

मुंबईतील गिरणी कामगारावर होणाऱ्या अन्यायास वाचा फोडण्यासाठी त्यांनी 'कामगार संघटना' स्थापन केली.

महात्मा ज्योतिबांनी अखंड सामाजिक कार्ये केले.

१) हिंदुस्थानातील शिक्षणाच्या प्रश्नांचा विचार करण्यासाठी सरकारने नेमलेल्या हंटर आयोगापुढे ज्योतिबांनी आपले शैक्षणिक विचार मांडले. १२ वर्षांच्या आतील मुलांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण मिळाले पाहिजे असे ठणकावून सांगितले.

२) सामाजिक व धार्मिक सुधारणा करण्यासाठी पाश्चात्य शिक्षणाचा व ज्ञानाचा पुरस्कार त्यांनी केला.

३) महात्मा ज्योतिबांनी 'दिनबंधू' हे वृत्तपत्र सुरु करून लोकजागृतीचे कार्य केले.

४) कामगार स्त्रियांना सकाळी ६ व सायंकाळी ६ नंतर कामावर घेऊ नये व विश्रांतीसाठी सुट्टी मिळावी असा ठराव ज्योतिरावांनी मांडला.

अभिषेक एस. शेंडे

बी.एससी.- १

स्त्री जन्मा तुझी कहानी...

आपण ज्या देशात राहतो तो आहे भारत. भारत देश हा कृषिप्रधान देश आहे. हेच या देशाचे वैशिष्ट्य. भारत देश विकसनशिल देश आहे.

पूर्वी भारत देशात अनेक महान नेते, संतमंडळी होऊन गेली. संतांची परंपरा लाभलेला भारत हा एकमेव असा देश अस्तित्वात आहे. ही संतमंडळी लोकांवर अनेक चांगले संस्कार करून गेलेली होती. परंतू त्यांनी दिलेले संस्कार, त्यांची शिकवण ही फक्त काही काळापुरतीच मर्यादित होती. त्यांनी स्त्री-पुरुष समानतेची जी चळवळ सुरु केली होती तिचा प्रचार-प्रसार झाला तर खरा पण तो काही काळापुरताच. कोणी कितीही म्हटलं की या एकविसाव्या शतकामध्ये स्त्री आणि पुरुष हे समान आहेत. त्यांच्यात काहीच फरक नाही तरीसुद्धा बाई आणि माणूस यांच्यात जी एक रेघ पूर्वीपासून दिसत आलेली होती ती अजून पूर्णपणे मिटलेली नाही. जोपर्यंत प्रत्येक पुरुष हा स्त्रियांकडे बघण्याचा त्याचा दृष्टिकोन बदलवत नाही तोपर्यंत ती रेघ काही संपणार नाही.

पूर्वी देशामध्ये स्त्रियांना महत्त्व नसूनही राणी लक्ष्मीबाई, जिजाबाई यांसारख्या कर्तृत्ववान महिला होऊन गेल्या. आणि आज या एकविसाव्या शतकात तर स्त्री-पुरुष समान आहेत असे सगळे म्हणत असूनही ती समानता अजूनतरी कुठे दिसलेली नाही. कुठे हरवली कुणास ठाऊक; आज देश इतका प्रगतीपथावर असताना सुद्धा बहुतेक ठिकाणी देशाची माता, बहिण, मुलगी ही अत्याचाराला बळी पडताना दिसत आहेत. तरुण मुली अत्याचाराला बळी पडून आत्महत्या करताना दिसत आहेत. आजकाल वर्तमानपत्रामध्ये एकच बातमी दिसते. ८० वर्षांच्या म्हाताऱ्याने १० वर्षांच्या मुलीवर बलात्कार केला. घराजवळच्या काकाने ६ वर्षांच्या मुलीला चॉकलेटचे आमिष दाखवून तिच्यावर बलात्कार केला. वा! काय बातमी आहे. या लोकांना आपल्या मुली. नातीसारख्या असणाऱ्या स्त्रियांसोबत असे करायला लाज कशी वाटत नाही? हे जर असेच सुरु राहिले तर एक दिवस वर्तमानपत्रात असे येण्यात क्वचित शंका नाही की बापाने मुलीवर अत्याचार केला. भावाने बहिणीवर अत्याचार केला. मग काय आम्हां मुलींना घरातच राहता येणार नाही. खेळाबागडायच्या वयात चिमुकल्या मुलींना बाहेर खेळात येणार नाही. मग आमचे आईवडील आम्हाला घरात एका बंद खोलीत कोंडून ठेवतील. हे

असेच असले तर आम्ही मुलींनी जावे तरी कुठे? आणि घरातून बाहेर निघनेच बंद म्हटल्यावर शिक्षण तरी कोठून येणार? म्हणजे पुन्हा तिच परिस्थिती जी परिस्थिती बदलवण्यासाठी म. फुले, सावित्रीबाई फुले यांनी रक्ताचे पाणी केले पुन्हा तिच परिस्थिती उद्भवणार. म्हणजे बदलाचा हा वर्तूळ पूर्ण होऊन सुधारण्याऐवजी पुन्हा तिथेच येऊन थांबणार.

ज्या काळात फक्त पुरुषांनाच शिक्षण मिळत होते. स्त्रियांना शिकण्याचा अधिकार नव्हता. त्या काळात ज्योतिराव फुले यांनी आपली पत्नी सावित्रीबाई फुले यांना शिक्षित करून मुलींसाठी पहिली शाळा काढली हे सर्वांना माहिती आहे. त्यांच्या काळात तर स्त्रियांना तीळभरही महत्त्व नव्हते. स्त्रियांना 'कचराकुंडीतील कचरा' समजले जायचे. सती, अंधश्रद्धा, केशवपण यासारख्या चालीरिती तेव्हा अस्तित्वात होत्या. ज्या काळात मुला-मुलींना लग्न म्हणजे काय हेही माहित नसायचे इतक्या लहान वयात त्यांचे लग्न करून देत असे. विधवा विवाहास मानत्या नसल्यामुळे पतीचे निधन झाल्यावर त्या मुलीचे संपूर्ण आयुष्य उध्वस्त होत असे. आणि सती म्हणजे तर फारच भयानक परंपरा होती. बालविवाह झाल्यानंतर समजा अचानक जर पतीचे निधन झाले तर त्याच्या पत्नीलासुद्धा त्याला ज्या ठिकाणी अग्नी दिली जायची त्याच अग्नीमध्ये उडी घेऊन स्वतःचे प्राण द्यावे लागायचे. मग ती मुलगी कितीही तरुण का असेना. पण तिला पुन्हा लग्न करता येणार नाही. याउलट जर पत्नीचे निधन झाले तर तिचा नवरा मात्र खुशाल दुसरे, तिरसे लग्न करू शकतो. मग तो कितीही म्हातारा का असेना. त्याचप्रमाणे नवरा वारला की त्याच्या बायकोने केशवपण म्हणजे टक्कल करायचे. जणूकाही तिच्या टक्कल करण्याने तिचा नवरा जिवंतच होणार आहे. इतक्या विचित्र परंपरा त्या काळामध्ये अस्तित्वात होत्या.

असो... या सर्व परंपरा काळानुसार आता बंद झाल्या आहेत. परंतू आता तर याहीपेक्षा भयानक परंपरा लोकांनी सुरु केलेली दिसत आहे. ती म्हणजे स्त्री-भ्रूणहत्या. गर्भातच मुलीचा अंत करतात. माझ्या मते याचे एकच कारण असू शकते. ते म्हणजे मुलीच्या लग्नात जास्त खर्च लागतो. असे बहुतेक जणांचे मत असते. मग काय मुलाच्या लग्नाला खर्च येत नाही का? मुलाचे लग्न फुकटात होते का? उलट मुलीपेक्षा तर मुलाच्याच अपेक्षा जास्त असतात. लग्नात घोडा पाहिजे, डी.जे. पाहिजे इत्यादी... एकेकाळी हुंड्याची सुद्धा परंपरा होती. हुंडा म्हणजे असते तरी काय? नुसता पैसा. ही लोकं हुंडा घेत तरी कशाला असतील? तो

हुंड्यांचा पैसा त्यांना आयुष्यभर तर पुरायचा राहिला नाही. आणि आपल्या मुलीला गर्भातच मारताना ती आई हे कसं विसरते की तीसुद्धा एक स्त्रीच आहे. आता सरकारने स्त्री-भ्रूणहत्या थांबवण्यासाठी कायदा केलेला आहे की जो डॉक्टर हे काम करेल त्यांना अटक करायची. परंतू लोक पैशाचे इतके लोभी असतात की डॉक्टरला थोडे पैसे दाखवले की तो हे काम करायला मागेपुढे पाहात नाही. मग तो कितीही सुशिक्षित डॉक्टर असो. ती डॉक्टर बाई असेल तरीही त्यात खुशाल सामील असते.

लोक म्हणतात की पूर्वी स्त्री फक्त 'चुल आणि मुल' यासाठीच जन्मलेली होती. पण आताही यापेक्षा काही वेगळे नाही. मुलगा म्हणे 'वंशाचा दिवा' तर मुलगी म्हणजे 'कचरापेटितला कचरा' आणि लोकांना ही एक विचित्रच सवय आहे. मुलाचा जन्म झाला तर 'पेढे' वाटतात आणि मुलगी झाली तर 'जिलेबी'. कारण काय तर ती स्वस्त असते नं! मुलगा हा वंशाचा दिवा असतो मग हा वंशाचा दिवा मोठा झाल्यावर आई वडिलांना लाथ मारून घराबाहेर का नाही काढत तरीपण तो चांगलाच असतो. लोक नेहमी हे का विसरत असतील की मुलगा जर वंशाचा दिवा असेल तर मुलगी ही त्या दिव्याची ज्योत असते. आणि ज्योतिशिवाय दिवा जळणार तरी कसा? मुलगा जर पेढा असेल तर मुलगी त्या पेढ्यातील गोडवा असते.

आज जरी स्त्री प्रत्येक क्षेत्रात पुरुषांच्या खांद्याला खांद्या लावून काम करत असली तरीसुद्धा ती अजूनही पूर्णपणे स्वतंत्र झाली नाही. अजूनही ती कुठेतरी बांधलेलीच आहे. परंतू जर देशातील सगळ्या पुरुषांनी या परिवर्तनाला सुरुवात केली तर नक्कीच स्त्रियांना समान अधिकार मिळेल व हा भारत देश नक्कीच विकसित होऊन जगात पहिला नंबर मिळवेल. अन्यथा आज स्त्रियांना ५० काय ७५ टक्के आरक्षण जरी मिळाले तरीसुद्धा त्यांचा काहीही उपयोग होणार नाही. परिस्थिती बदलायची असेल तर प्रत्येक व्यक्तीला बदलणे गरजेचे आहे. प्रत्येकाने आपला दृष्टीकोन बदलणे फार महत्त्वाचे आहे.

कु. अवंती अनंत भोयर

बी.एससी. - १

युवकांचे प्रेरणास्त्रोत - स्वामी विवेकानंद

स्वामी विवेकानंद यांचा जन्म १२ जानेवारी १८६३ रोजी कलकत्यातील सिमलापल्ली येथे झाला. त्यांचे पूर्ण नाव नरेंद्र विश्वनाथ दत्त असे होते. त्यांच वडील विश्वनाथ दत्त कलकत्ता उच्च न्यायालयात (वकील) अटर्नी होते. ते सामाजिक आणि धार्मिक बाबतीत पुरोगामी विचारांचे आणि दयाळू स्वभावाचे होते. आई भुवनेश्वरी देवी त्या धार्मिक वृत्तीच्या होत्या. नरेंद्रनाथाच्या विचारसरणीला आकार देण्यात त्यांच्या पालकांचा वाटा होता. नरेंद्रनाथाला दर्शनशास्त्र, इतिहास, समाजशास्त्र, कला, साहित्य दत्यादी अनेक विषयांत रुची होती. वेद, उपनिषदे, रामायण, महाभारत, भागवद्गीता आदी धार्मिक साहित्यात त्याने विशेष आवड दाखविली. त्यांना शास्त्रीय संगीताची देखील जाण होती. आणि त्यांनी बेनी गुप्ता आणि अहमद खान या उस्तादांकडून गायन व वादनाचे शिक्षणही घेतले होते. नरेंद्रनाथा किशोरवस्थेपासूनच व्यायाम, खेळ आदी उपक्रमांमध्ये सक्रीय सहभाग घेई. अंधश्रद्धा आणि जातीभेद याविषयी त्यांना लहान वयातच प्रश्न उपस्थित केले होते आणि सारासार विचार आणि व्यवहारी दृष्टीकोन यांचा आधार नसलेली कुठलीही गोष्ट स्वीकारण्यात नकार दिला. त्यांचे मित्र त्यांना 'बिले' या नावाने हाक मारत तर त्यांचे गुरु 'नोरेन' या शब्दाने. त्यांना वाचन, व्यायाम, कुस्ती, मुष्टियुद्ध, पोहणे, होडी वल्हवणे, घोडेस्वारी, लाठीयुद्ध, गायन आणि वादन इ. छंद होते.

नरेंद्रनाथांनी आपल्या घरीच शिक्षणाची सुरुवात केली. नंतर त्यांनी १८७१ साली ईश्वरचंद्र विद्यासागर यांच्या मेट्रोपॉलिटन इन्स्टिट्यूशनमध्ये प्रवेश घेतला आणि ते १८७९ मध्ये प्रेसिडेन्सी कॉलेजची प्रवेश परीक्षा उत्तीर्ण झाले. काही दिवस या संस्थेत राहिल्यानंतर पुढे त्यांनी जनरल असेम्ब्लीज इन्स्टिट्यूशनमध्ये प्रवेश घेतला. येथे त्यांनी तर्कशास्त्र, पाश्चात्त तत्त्वज्ञान आणि युरोपचा इतिहास यांचा अभ्यास केला. १८८१ साली ते फाईन आर्टची आणि १८८४ मध्ये बी.ए. उत्तीर्ण झाले. नरेंद्रनाथांनी डेव्हिड ह्यूम, इमॅन्युएल कान्ट, गोत्तिलेब फिशे, बारुच स्पिनोझा, जॉर्ज हेगेल, आर्थर शोपेनहायर, ऑगस्ट कोम्ट, हर्बर्ट स्पेन्सर, जॉन स्टुअर्स मिल आणि चार्ल्स डार्विन इ.

विचारवंतांच्या लेखनाचा अभ्यास केला होता.

सन १८८२ मध्ये त्यांचा परिचय रामकृष्ण परमहंस यांच्याशी झाला. त्यानंतर त्यांच्या जीवनाला वेगळेच वळण मिळाले. ते पुढे रामकृष्ण परमहंस यांचे पदशिष्य बनले. रामकृष्ण परमहंस यांच्याकडून त्यांनी वैदिक ज्ञानाचे व योगविद्येचे शिक्षण घेतली. योगसाधनेद्वारे परमेश्वर प्राप्ती होते, यावर त्यांची नितांत श्रद्धा होती. रामकृष्ण परमहंसांनी त्यांचे नाव बदलून विवेकानंद असे ठेवले.

११ सप्टेंबर १८९३ रोजी अमेरिकेतील शिकागो शहरातील शिकागो आर्ट इन्स्टिट्यूट येथे सर्वधर्मीय परिषद भरली होती. सुरुवातीस थोडे नव्हस असून देखील त्यांनी 'अमेरिकेतील माझ्या बंधू आणि भगिनींनो....' अशी भाषणास सुरुवात केली आणि सात सहस्र जमावाने टाळ्यांच्या प्रचंड कडकडाट केला, जो दोन मिनिटे अखंड चालू होता. 'जिने जगाला सहिष्णुता आणि वैश्विकतेचा स्वीकार करण्याची शिकवण दिली आहे, अशा सर्वात प्राचीन असणाऱ्या संन्याशांच्या वैदिक परंपरेच्या वतिने मी जागतील नवनिर्मित राष्ट्रांचे स्वागत करतो.....' या शब्दांत त्यांनी आपले व्याख्यान पुढे चालू केले. त्यांनी फारच सुंदर वक्तृत्व करून अमेरिकन नागरिकांची मने जिंकली. आपल्या व्याख्यानात जणू त्यांनी विश्वधर्म परिषदेचे प्राणतत्त्व विशद केले. काही दिवसांनी आपल्या विचारांनी त्यांनी अमेरिकेतील वृत्तपत्रांचे लक्ष वेधून घेतले. या वृत्तपत्रांनी स्वामीजींचे वर्णन 'भारतातून आलेला एक वादळी व्यक्तिमत्त्वाचा संन्यासी असे केले.' 'न्यूयार्क क्रिटिक' ने त्यांच्याबद्दल लिहिले आहे की, 'ते दैवी वक्तृत्वाचे धनी तर आहेतच, परंतु त्यांचे धीरगंभीर उद्गारदेखील त्यांच्या काषाय वस्त्रात शोभून दिसणाऱ्या तेजस्वी मुखमंडलाहून काही कमी आकर्षक नाहीत.' 'वेदांत आणि योग' या विषयावर त्यांनी अमेरिका, इंग्लंड आणि इतर काही युरोपातील देशांमध्ये जाहीर तसेच खाजगी व्याख्याने दिली.

'विष काय आहे?' असा प्रश्न विवेकानंदांना विचारण्यात आला, तेव्हा त्यांनी खूप छान उत्तर दिले. 'जीवनात कोणतीही गोष्ट गरजेपेक्षा जास्त मिळाली की ते विष बनते'. मग ती ताकद असो, गर्व असो, पैसा असे, भूक असो. जीवनात आनंदाने जगावयाचे असेल तर -

कामासाठी वेळ द्या, कारण ती यशाची किंमत आहे.
विचारासाठी वेळ द्या, कारण ते शक्तीचे उगमस्थान आहे.

खेळण्यासाठी वेळ द्या, कारण ते तारुण्याचे गुपीत आहे.
वाचण्यासाठी वेळ द्या, कारण तो ज्ञानाचा पाया आहे
स्वतःसाठी वेळ द्या, कारण आपण आहोत तर जग आहे
आणि

अतिशय महत्त्वाचे म्हणजे दुसऱ्यांसाठी वेळ द्या, कारण ते नसतील तर आपल्या असण्याला काहीच अर्थ नाही.

या सभेत वेदांवर आधारित दिलेल्या भाषणामुळे स्वामी विवेकानंद जगभर प्रसिद्धिला आले. हिंदू धर्मातील जनतेला व्यापक विश्वधर्माचा संदेश देणे, हिंदू धर्मातील अद्वैत तत्त्वज्ञानाचे श्रेष्ठत्व लोकांना पटवून देणे, हिंदू धर्माच्या खऱ्या तत्त्वज्ञानाची ओळख जगाला पटवून देणे या उद्देशाने प्रेरित होऊन त्यांनी सन १८९६ मध्ये 'रामकृष्ण मिशन' ची स्थापना केली. त्यांचा जन्मदिवस 'राष्ट्रीय युवक दिन' म्हणून पाळला जातो. १९०२ मध्ये ते समाधिस्त झाले. आज कन्याकुमारी येथे त्यांचे भव्य स्मारक आहे.

कु. प्राजक्ता गु. चोपडे

बी.कॉम. - २ (इंग्रजी)

भारतीय सैनिक

भारतीय सैनिक म्हणजे भारत मातेचे रक्षण करणारे व्यक्ती. ते सर्वांचे रक्षण करत असतात कारण ते स्वतःसाठी कमी जगतात तर दुसऱ्यांसाठी जास्त जगत असतात. देशाच रक्षण करत असतांना त्यांचा वेळ कसा जातो हे त्यांना माहिती नसते कारण ते त्यांच्या कामात खूप मग्न असतात. ते त्यांचे कर्तव्य प्रामाणिकपणे व पुर्ण निष्ठेने करतात. सैनिकांच्या जीवनात सैनिकांच्या परिवाराचा सर्वात मोठा वाटा असतो. सैनिकामध्ये जी जिद्द असते भारत मातेच्या रक्षणाची तीच जिद्द त्यांच्या परिवारामध्ये देखील असते. आज सैनिक सीमेवर असतो म्हणून आपण आपल्या घरी सुखाने राहू शकतो, शांततेने झोपू शकतो.

लष्करात जाण्यासाठी भरपूर मेहनत घ्यावी लागते. त्याचप्रमाणे जिद्द देखील असावी लागते. आणि वेळप्रसंगी देशासाठी बलिदान देण्याची तयारी देखील असावी लागते. तेव्हा कुठे त्याला फौजी म्हटल्या जाते. आणि आज आपण बघतो की आजकालच्या तरुणाईत असल्या गोष्टी काही प्रमाणातच जाणवतात. एकीकडे १८ वर्षीय तरुण प्रेमात पडून मौजमजा करत असतो तर दुसरीकडे १८ वर्षीय तरुण देशाच्या रक्षणासाठी शहीद देखील होत आहे.

एका सैनिकाचे जीवन म्हणजे त्याला परिवारापासून, मित्रापासून दुर रहावे लागते. त्यांना दुसऱ्यासारख जगता येत नाही. एका फौजीचा संसार हा चारचौघांसारखा नसतो. त्याला घरच्यांना भरपूर प्रमाणात वेळ देता येत नाही. कारण त्याच्या खांद्यावर एका परिवाराची जिम्मेदारी नसून संपूर्ण देशाची जबाबदारी असते. कारण त्यानी शपथविधी मध्ये भारत मातेच्या रक्षणाची शपथ घेतलेली असते.

एका सैनिकाच्या जीवनात रजेला फार महत्त्व असते. कारण ते भरपूर दिवस घराबाहेर असल्यानंतर त्यांना घरी जायला मिळते याचा त्यांना भरपूर आनंद होत असतो. ते खूप खूप असतात. आपण घरी गेल्यानंतर काय-काय करू याची ते योजना करत असतात. मला सुट्टी मिळाली असं ते घरी सांगतात तेव्हा त्यांच्या घरच्यांना खूप आनंद होतो. ज्या दिवशी सैनिक घरी येणार असतो त्या दिवसाची खूप आतुरतेने वाट पाहत असते. आई-बाबा, भाऊ-बहिण, बायको-मुल याना असं वाटत की

एकदा फौजी घरी आले की आपण त्यांना खूप छान जेवन करायला देऊ, त्यांच्याशी गप्पा मारू, त्यांच्याशी खेळू. फौजीला अस वाटत की आपण आपल्या बाबाचा डोक्यावरचा भार सांभाळू, भाऊ-बहिणीचा आधार बनू, मुलासोबत खूप मजा करायची अस त्यांना सतत वाटत असते.

जेव्हा सैनिक रजा संपून पुन्हा जातो तेव्हा घर एकदम शांत होऊन जाते. कारण जेव्हा तो घरी असतो तेव्हा घरच वातावरण खूप प्रसन्न असते आणि जायच्यावेळी खूप शांततेच वातावरण असते. सगळ्यांच्या डोळ्यात अश्रु असतात. अश्रु त्यांच्या डोळ्यात देखील असतात पण ते दाखवत नसतात. आणि जाताना ते एक वाक्य नेहमी म्हणतात 'मी लवकर परत येईल' आणि निघून जातात.

पण कधी सैनिक देशाच रक्षण करत असतांना शहीद देखील होतो. जेव्हा त्याला गोळी लागते तेव्हा त्याच्या डोळ्यासमोर परिवार उभा असतो. कारण घरी सगळे त्याची खूप आतुरतेने वाट पाहत असते. समोर रक्षाबंधन आलेल असत पण त्याला बहिणीच्या हातची राखी देखील बांधता येत नाही. त्याला त्याच्या घरच्यांसोबत फोनवर बोलता सुद्धा येत नाही. आपला मुलगा शहीद झाला हे जेव्हा त्याच्या घरच्यांना कळते तेव्हा त्याच्या घराच्यासमोर त्याचा चेहरा उभा होऊन जाते. त्यांच दुःख एवढ तीव्र असत की आपण त्याची कल्पना देखील करू शकत नाही. ते दुःख एवढ भयानक असत अक्षरशः अंगावर काटे येतात.

सैनिकांचा ट्रेनिंग पिरेड खूप कठीण असतो. त्यांना खूप मेहनत करावची लागते. लष्करात खूप सक्तीच वातावरण असते. त्यांची शिस्त खूप कडक असते. एकाने खुक केली असली तर त्यालाच शिक्षा न देता सर्वांना शिक्षा दिली जाते. त्यामुळे पुन्हा अशी चुक होत नाही. त्यामुळे त्यांच्यांत एकता फार प्रमाणात जाणवते. सैनिकांची भरपूर प्रमाणात काळजी घेतली जाते.

आपल्या देशात कुठे भुकंप आला, तर कुठे महापूर आला तर कुठे काही नुकसान झाले तर सर्वात आधी मदतीसाठी धाऊन येते ते सैन्य. यासाठी सैन्यालाच बोलावले जात कारण सर्वांना विश्वास असतो की ते आपली मदत करणार मग आपण सर्व दुःखाच्या वेळी सैन्याला बोलावतो तर सुखाच्या क्षणी आपण त्यांना का बोलावत नाही? आपल्याकडे एखाद्या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष तसेच प्रमुख पाहुणे म्हणून, एखाद्या सुपरस्टार किंवा

नामांकित व्यक्तीला बोलावतो अस कां? सैनिकाला वाटत की आपल्याला देखील जगात स्थान असो. हे त्यांच म्हणन योग्य आहे. त्यासाठी आपण कुठला शुभारंभ त्यांच्या हस्ते करायला पाहिजे. कधी ध्वजारोहण देखील त्यांच्या हस्ते करावा आणि हे योग्य आहे कारण त्यांचं बलिदान हे सर्वापेक्षा श्रेष्ठ असत कारण ते देशासाठी जिवाचं बलिदान देतात.

सैनिक कधीच कुणाशी वाईटपणे वागत नसतो. कारण त्यांना सगळ्यांशी नम्रतेने वागायला शिकविले असत. त्यांच्याच वागण्यात सभ्यता जाणवते. सैनिकांना कामाचा व्याप फार मोठ्या प्रमाणात असतो. सैनिकांना सुट्टी मिळते पण त्यांना कधी बोलवण्यात येईल याची खात्री देखील नसते. सैनिकांचं जीवन हे खूप कष्टाच व मेहनतीच असतं.

कु. पल्लवी अ. कटुकाळे

बी.कॉम. - १ (इंग्रजी)

देशांतर्गत शांतता महत्त्वाची

पुलवामा येथे सीआरपीएफच्या जवानांच्या ताफ्यावरील दहशतवादी हल्ला झाल्यानंतर देशभर शोकसंतप्त वातावरण आहे. आणि ठिकठिकाणी त्याच्या प्रतिक्रिया उमटत आहेत. देशावर एवढा मोठा हल्ला झाल्यानंतर प्रत्येक भारतीयांच्या भावना तीव्र स्वरूपाच्याच असू शकतात. आणि त्या असायलाच हव्यात. भावना तीव्र असणे म्हणजे घडलेल्या घटनेचे अतिव दुःख होणे आणि त्याचवेळी हल्लेखोरांचा संताप येणे. सगळ्यांनाच सगळ्या भावना व्यक्त करता येतात असे नाही. संताप तर अनेकांच्या आतल्या आतच लाव्हारसासारखा खदखदत असतो. अलीकडच्या काळात अनेकजण सोशल मिडीयावर संतापाला वाट करून देतात. काहींना टिव्हीच्या बूमसमोर संधी मिळत असते. आधीच्या काळात वृत्तपत्रांतील वाचकांच्या पत्रव्यवहारामध्ये पत्र लिहून भावना व्यक्त करणारी संवेदनशील माणसेही होती, आणि विवेकाने वागणाऱ्या माणसांचे ठरलेले मार्ग असतात. त्यानुसार ते प्रतिक्रिया व्यक्त करित असत. माध्यमे बदलली तशा व्यक्त होणाऱ्या पद्धती बदलल्या. भाषा बदलली. सरकार शांततेची बोलणी करित असेल तरी वृत्तवाहिन्यांच्या पडद्यावर युद्धसदृश्य वातावरण असते, त्यामुळे तिथे तशाच प्रतिक्रिया प्राधान्याने दाखवल्या जातात. या शाब्दिक प्रतिक्रियांबरोबरच ठिकठिकाणी लोक वेगळ्या मार्गाने प्रतिक्रिया व्यक्त करताना दिसताहेत. कुठे निदर्शने सुरु आहेत; कुठे हुतात्मा जवानांना आदरांजलीचे कार्यक्रम आयोजित केले जात आहेत. काही ठिकाणी रास्ता रोको आणि रेल्वे रोकासारखी आंदोलनेही झाली. सामान्य माणसांच्या पातळीवरच्या या सगळ्या प्रकारच्या प्रतिक्रिया स्वाभाविक आहेत, कारण घटनेने दिलेल्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यानुसार प्रत्येकाने आपला मार्ग निवडला आहे. परंतु हे सगळ्याच मार्गांचे समर्थन करणे आजच्या घडीला धोकादायक आहे.

गृहमंत्री राजनाथ सिंग यांनी जम्मू-काश्मिरमध्ये भेट दिल्यानंतर म्हटले होते की, या काळात देशांतर्गत सामाजिक स्वास्थ्य बिघडणार नाही याची काळजी घेण्याची गरज आहे. रस्त्यावर उतरून आंदोलने करणारे आणि सोशल मिडीयावर राष्ट्रभक्तीच्या नावाखाली शिवराळपणा करणाऱ्या लोकांना त्याचे भान आहे, असे म्हणात येणार नाही. घडलेल्या घटनेमागे पाकिस्तानचा हात आहे, हेही खरे आहे. परंतु पाकिस्तान विरोधतला संताप इथे रस्त्यावर, रेल्वे रुळांवर व्यक्त करण्यात शहाणपणा नाही. संवेदनशील काळाचा फायदा घेऊन केलेली

हुल्लडबाजी असेच त्याला म्हणता येईल. हुल्लडबाजी करून जनजीवन विस्कळीत करून आणि व्यवहार बंद करून देशीक्ती सिद्ध होत नसते. एवढी मोठी घटना घडली असतानाही भाजनचे अध्यक्ष अमित शहा यांनी जाहीर सभा घेतलीच आणि पंतप्रधान नरेंद्र मोदींनीही आपले सगळे नियोजित कार्यक्रम नीट सुरु ठेवले आहेत. त्यांच्याविरुद्ध कोणाला संताप व्यक्त करावा असे वाटत असेल तर त्याचाही मार्ग लोकशाहिने आखून दिला आहे. त्यामुळे संताप सरकारविरुद्ध व्यक्त करायचा असेल किंवा दहशतवादी आणि त्यांच्या पुरस्कृत्या पाकिस्तान विरोधात व्यक्त करायचा असेल तरी तो करताना विवेक महत्त्वाचा आहे. ज्यांना राजकारण करायचे असते आणि बिघडलेल्या वातावरणाचा फायदा घेवून राजकीय पोळी भाजून घ्यायची असते त्यांना असले काही पटत नसते. शिवसेनेचे पक्षप्रमुख उद्धव ठाकरे यांनी म्हटले आहे की, पाकिस्तानमध्ये घुसून बदला घ्यायला पाहिजे. हीच भाषा २०१४ च्या आधी आता पंतप्रधान असलेले नरेंद्र मोदी बोलत होते आणि टाळ्या घेत होते. सत्तेत असणाऱ्यांना विरोधकांसारखे बेजबाबदार वागत येत नाही. दुर्दैवाने उद्धव ठाकरे यांचा पक्ष सत्तेतही आहे. परंतु सत्तेची कोणतीही जबाबदारी त्यांना नको आहे. आणि भविष्यातही ते देशाच्या सत्तेच्या केंद्रस्थानी येण्याची शक्यता नाही. त्यामुळे त्यांनी काहीही बोलले तरी चालते. पंतप्रधान मोदी यांनाही छप्पन इंचाची बढाई मागे ठेवून किंवा आपले जेम्स बाँड अजित डोवल यांना बाजुला ठेवून लष्कराला सर्वाधिकार दिल्याचे सांगावे लागले. युद्धासाठी आतुर झालेल्या सर्वभाषिक वृत्तवाहिन्यांच्या वृत्तनिवेदकांनी गेल्या चार दिवसांत काही शेकडा वेळा केंद्रातील मंत्र्यांना आणि भाजपच्या नेत्यांना सर्जिकल स्ट्राईक कधी करणार किंवा बदला कधी घेणार असे प्रश्न विचारले असतील. परंतु पाकिस्तानच्या जगाच्या नकाशावरून मिटवून टाकण्याची भाषा पाच वर्षांपूर्वी बोलणाऱ्या एकानेही त्याचे ठोस उत्तर दिलेले नाही. यावरून सत्ताधाऱ्यांची गोची लक्षात येवू शकते.

दहशतवाद्यांना, त्यांना आश्रय देणाऱ्यांना आणि पाठिंबा देणाऱ्यांना धडा शिकवावा अशी प्रत्येक भारतीयाची इच्छा आहे. परंतु कथित राष्ट्रभक्तांनी कितीही बढाया मारल्या तरी शांततेचा आग्रह धरणे आणि सरकारच्या पाठिशी एकमुखाने उभे राहणे हीच खरी देशभक्ती आहे.

शुभम ज्ञा. बालपांडे

बी.ए. - २

बाबा आमटे यांचे व्यक्तिमत्त्व

समाजसेवी बाबा आमटे यांचे जीवनचरित्र. मुरलीधर देविदास आमटे यांनाच लोक बाबा आमटे म्हणून ओळखतात. हे महाराष्ट्राचे एक थोर सुपुत्र असून भारतातील सामाजिक कार्यकर्ता होते. विशेषतः कुष्ठरोग्यांची सेवा व गोरगरिबांची व्यथा एकून त्यांना मदतीचा हात देणारे एक थोर सक्रीय सामाजिक कार्यकर्ता होते. गरिबांच्या कल्याणासाठी त्यांनी नेहमीच सकारात्मक भूमिका घेतली. बाबा आमटे यांचा जन्म २६ डिसेंबर १९१४ रोजी वर्धा जिल्ह्यातील हिंगणघाट शहरात झाला. त्यांच्या वडीलांचे नाव देविदास आमटे व आईचे नाव लक्ष्मीबाई आमटे होते. त्यांचे वडील मोठे सावकार होते. घरी संपत्तीचा अंभार होता. बालपणीच मुरलीधर यांचे टोपण नाव 'बाबा' ठेवले गेले होते. बालपणापासून बाबा फार दयाळू होते. गरीबांचे दुःख त्यांना असह्य व्हायचे. परिवाराचे ते एकलुते एक अपत्य होते, त्यामुळे त्यांचे फार लाड व्हायचे, वयाच्या १४ व्या वर्षी बंदूकीने बाबा छोट्या मोठ्या जंगली प्राण्यांची शिकार करायचे. जेव्हा ते १८ वर्षांचे झाले त्यांना वडिलांनी एक अॅम्बेसिडर गाडी भेट दिली होती. त्यांना खालच्या जातीच्या मुलांसोबत खेळण्यास कधीच मनाई केली गेली नाही. स्वतः बाबांनाही जाती व्यवस्था मान्य नव्हती. शालेय शिक्षण पूर्ण केल्यावर त्यांनी वर्धा येथून कायद्याचे महाविद्यालयीन शिक्षण पूर्ण केले. महात्मा गांधी जेव्हा वर्धात सेवाग्राम येथे आले होते तेथे ते गांधीजींना भेटले. त्यांच्या मनावर याचा फार प्रभाव पडला.

पुढे त्यांनी भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यात सक्रीय सहभाग दर्शविता त्यांनी गांधीजींच्या खादी बनवण्याच्या चरख्याचा स्विकार केला व खादी कपडेच घालायचे ठरविले. अनेक नेत्यांच्या तुरुंगवासा दरम्यान त्यांची कायद्याची बाजू बाबा सांभाळत. गांधीजींनी त्यांचे अभय साधक असे नामकरण केले होते. त्याकाळात कुष्ठरोग समाजात फार तेजीने पसरत चालला होता. अनेक लोक या रोगामुळे बाधित झाले होते. यामुळे ते सामान्य जीवनापासूनच नाही तर, त्यांचे कुटूंबही कुष्ठ रोग्यांना त्याग करून घराबाहेर काढू लागले होते. कुष्ठरोग पापी माणसाची निशानी बनली होती. समाजात त्यांना फारच हिन भावनेचा सामना करावा लागत होता. बाबांनी अशाच निराधार लोकांची सेवा करायचे ठरविले. लोकांना ते या आजाराबद्दल जागरूक करून

याची लक्षणे व प्रतिबंध कसा करायचा, याचीही माहिती देत. कुष्ठरोग्यांना योग्य सामाजिक स्थान मिळविण्यासाठी त्यांनी आपली कंबर कसली. त्यांनी १५ ऑगस्ट १९४९ रोजी महाराष्ट्रात तीन आश्रमांची स्थापना केली. त्यांना त्यांनी नंदनवन हे नाव दिले. येथे कुष्ठरोग्यांच्या राहण्याची व उपचाराची सोय उपलब्ध होती. त्यासोबत त्यांना रोजगाराची सोयही उपलब्ध करून दिली.

१९७३ साली गडचिरोली जिल्ह्यातील माडिया गोंड जमातीच्या आदिवासी समुदायांना संघटीत करून त्यांनी लोक बिरादरी प्रकल्प स्थापन केला. बाबा आमटे हे आपल्या जीवना अखेरपर्यंत सामाजिक कार्यात मग्न होते. सामाजिक एकता व समभाव निर्माण होण्यासाठी त्यांनी प्रयत्न केले. जंगली जनावरांच्या कत्तली व तस्करी करण्यापासून रोखण्यास लोकांना प्रेरित केले. त्यांनी नर्मदा बचाओ आंदोलनातही सहभाग घेतला. त्यांच्या असाधारण समाजसेवेसाठी भारत सरकारने त्यांना १९७१ साली पद्मश्री पुरस्कार देवून सन्मानित केले.

परिवाराची त्यांना फार सहाय्यता मिळाली. त्यांची पत्नी इंदू घुले ज्यांना ते साधना असे म्हणत त्यांनी फार सोबत केली. नेहमी त्या बाबांच्या पाठीशी राहिल्या. त्यांचे दोन मुले आहेत. डॉ. विकास आमटे व डॉ. प्रकाश आमटे यांनहही आपल्या व्यवसायातून मोलाचा वेळ काढून बाबांना मदत केली. बाबांच्या दोन्ही सुना डॉ. मंदाकिनी आणि डॉ. भारती ह्या देखील बाबांच्या कार्यात सहभागी आहेत.

डॉ. प्रकाश आमटे हे आपल्या पत्नी डॉ. मंदाकिनी सोबत गडचिरोली येथील हेमलकसा गावात गोंड जमातीच्या लोकांसाठी एक शाळा व एक हॉस्पिटल चालवतात. डॉ. मंदाकिनी यांनी सरकारी नोकरी सोडून डॉ. प्रकाश आमटे यांच्यासोबत हेमलकसा येथे स्थायिक झाल्या. त्या गोरगरीबांची व जखमी जनावरांची सेवा करतात. त्यांचे दोन मुले आहेत. दिगंत जो डॉक्टर असून हेमलकसा येथेच काम करतो. दुसरा मुलगा अनिकेत जो एक इंजिनियर आहे. त्यांचा स्वतंत्र व्यवसाय आहे. २००८ रोजी प्रकाश आमटे व मंदाकिनी आमटे यांना सामाजिक कार्यासाठी मॅगसेसे अवॉर्ड मिळाला आहे. बाबांचे थोरले पुत्र विकास आमटे व त्यांची पत्नी भारती आमटे आनंदवनातील हॉस्पिटल ची जबाबदारी सांभाळतात. वर्तमानात हेमलकसा येथे एक मोठी शाळा व हॉस्पिटल आहे. तर आनंदवन येथे एक युनिव्हर्सिटी, एक अनाथाश्रम आणि अंध व गोर गरिबांच्या

मुलांसाठी शाळा आहे. आजही आनंदवन आश्रमात जवळपास ५००० लोक राहतात. महाराष्ट्रातील आनंदवन सामाजिक विकास प्रकल्प आज जगात प्रशंसेचे पात्र ठरले आहे. आनंदवनात बाबांनी कुष्ठरोगींच्या उपचारासाठी सोमनाथ व अशोकवन आश्रम स्थापन केले होते.

“मी एक महान नेता बनण्यासाठी काम करित नाही. तर मी गरजू गोरगरिबांची मदत करू इच्छितो”

“या संसारातील काही लोक स्वतःसाठी जगतात. तर काही देशासाठी आपले सर्वस्व अर्पण करतात. काही लोक समाजासाठी जगतात. असे जीवन जगणारे फार थोडे व्यक्ती या जगात आहे.”

- बाबा आमटे

कु. स्विटी रा. कठाने

बी.कॉम. - १ (इंग्रजी)

परिवर्तन काळाची गरज

स्त्री सर्वच क्षेत्रात आघाडीवर आहे. साहाजिकच पूर्वीपेक्षा आजच्या युगात स्त्रिला समाजामध्ये मोठे स्थान प्राप्त झाले आहे. म्हणजेच सर्वच बाबतीमध्ये स्त्रिया पुरुषांच्या बरोबरीने किंबहुना आघाडीवर आहे. हे जरी खरे असले तरी ते काही गोष्टीसांठीच खरे आहे असे म्हणण्यास काही हरकत नाही. कारण आजही स्त्रियांवर अन्याय होतांना दिसून येतच आहे. स्त्रियांची बुद्धिमत्ता ही निसर्गताच त्यांना मिळालेली आहे. तरीही स्त्रियांना काय कळते? असे म्हणणारे असंख्य लोक समाजात आजही दिसून येतात. समाजाने सुद्धा स्त्रियांना साथ दिली पाहिजे. कारण जेव्हा स्त्री जन्माला येईल तेव्हाच तर तिच्या गर्भातून समाज जन्म घेईल.

आजही वर्तमानपत्रे उघडले की, जास्तीत जास्त स्त्रियांवर होणाऱ्या अन्यायाच्या बातम्या असतात. जसे - नवविवाहीतेच्या आत्महत्या, सुनेला छळ करून मारले, अल्पवयीन मुलीवर अत्याचार करून तिची निर्घृन हत्या इ.

स्त्री-पुरुष समानतेचा कितीही आव आणला तरी प्राधान्य मात्र नेहमी मुलालाच दिले जाते असे का? तर मुलगा वंशाचा दिवा म्हणून मग मुलगी कोण? असा प्रश्न समोर येतो मग मुलगी वंशाची ज्योत होऊ शकत नाही का? स्त्रियांची अशी स्थिती पाहण फक्त एकच प्रश्न मनात येतो की अजून किती काळ स्त्रियां अत्याचार सहन करून आपले आयुष्य घालवणार आहे स्त्री या शब्दाबरोबरच समाजातील लोक प्रेम, वात्सल्य, स्नेह, ममता या भावना विसरत चाललेला आहे.

स्त्री आणि पुरुष या दोघांनाही एकमेकांची साथ सारखीच हवी असते कारण संसाररूपी रथ एका चाकाच्या साह्याने चालविता येत नाही. तरी सुद्धा कायम स्त्रीवर अन्याय का? नेहमी स्त्रीलाच सगळ्यांचा विचार करून का तडजोड करावी लागत आहे. ही परिस्थिती कुठेतरी बदलायला हवी आणि त्याची सुरुवात ही व्हायलाच हवी ना? म्हणून स्त्रियांनीच बदलायला हवं कारण, ते म्हणतात ना बदल किंवा परिवर्तन हे नेहमी स्वतः पासून

सुरु केले तर त्याचा परिणामही जास्त चांगला येतो. त्याचप्रमाणे स्त्रिया जर बदलल्या तर ही परिस्थितीही नक्कीच बदलेल. त्यामुळे प्रत्येक स्त्रिने आपले आत्मपरीक्षण करावे विचारांचे परिवर्तन होणार नाही तोपर्यंत या समस्या सुटणार नाही आणि त्याशिवाय समाजात खऱ्या अर्थाने स्थान प्राप्त होणार नाही.

प्रत्येक स्त्री मग ती ग्रामीण असो किंवा शहरी असो तिच्यामध्ये एक अशी सुप्त शक्ती असते की, ती कोणत्याही संकटाशी दोन हात करू शकेल.

आज प्रत्येक स्त्रीला स्वातंत्र्य हवे आहे. “अबला नही सबला है तू, नारी नही चिंगारी है तू” हे आजच्या प्रत्येक स्त्रियांनी लक्षात घेतले पाहिजे कारण स्त्री एक माणूस आहे आणि तिलाही माणूस म्हणूनच जगण्याचा हक्क आहे.

हर्षद दि. ढोबळे

एम.कॉम.- २

शिवपुत्र संभाजीराजे

संभाजी महाराज हे शिवाजी महाराजांचे पुत्र होते. शिवाजी महाराजांनी आपल्या महाराष्ट्रासाठी जे अथक प्रयत्न केले, महाराष्ट्राला मुघलांच्या तावडीतून वाचवून मराठ्यांचे मराठ्यांसाठी स्वातंत्र्य प्रस्थापी केले त्याचप्रमाणे छत्रपती शिवाजी महाराजांनंतर त्यांचे पुत्र श्री संभाजी महाराजांनी महाराष्ट्रासाठी कार्य केले.

परंतु मुघलांच्या चालीमुळे ते मुघलांच्या तावडीत सापडले गेले, नकळतपणे सापडले गेले. संभाजी महाराज हे शिवाजी महाराज आणि सईबाई यांचे पुत्र होते. त्यांचा जन्म १४ मे १६५७ रोजी झाला. राजाराम हे त्यांचे भाऊ होते. मुघलांनी त्यांना चारही बाजूने घेरले परंतु तरिही त्यांना पकडण्याची हिंमत कुणाची होत नव्हती. ते सागराच्या एका कडेवर उभे असतांना मुघलांनी त्यांना चारही बाजूने दोरखंड टाकले आणि त्यांना ताब्यात घेतले. मराठ्यांचा संभाजी मुघलांच्या तावडीत आला, मुघलांच्या कैदेत सापडला, शिवछत्रपतीचा पुत्र मुघलांच्या कैदेत सापडला. संगमेश्वर ते बहादूरगड हे साडे तीनशे मैलाचे अंतर होते. मुघलांनी फक्त ते साडेचार दिवसात चालून पूर्ण केले. संभाजीराजांना त्यांच्याच राज्यातून नेण्यात आले परंतु तेथील गावकऱ्यांना माहिती नव्हतं की आपला राजा कैद झालेला आहे. हे दुर्दैव मराठ्यांचं. त्यांना तिथे सुरक्षितपणे नेण्यात आले.

तिथे पोहचल्यावर औरंगजेबाला सांगण्यात आले की मुघल संभाजींना पकडण्यात यशस्वी झाले. औरंगजेबाला विश्वास वाटत नव्हता. तो त्याच्या सैन्याला म्हणाला 'काही मदीरापान तर नाही करून आले' नंतर औरंगजेब म्हणाला आता त्याची धिंड काढा. आतापर्यंत हा अंबारीच्या हत्तीवर बसला, घोड्यांवर बसला, आता या उंटाला बांधा, आतापर्यंत यासाठी ढोल, सनया बाजल्या आता याच्यासाठी नगाडे, ताशे वाजवा. आतापर्यंत त्याने राजघराण्यातील दागदगिने घातले असेल आता त्याला काटेरी साखळा घाला. तो आनंदाने म्हणाला 'दख्खनचा चूहा' संभाजी आमच्या ताब्यात सापडलाय. त्यांना उंटावर बसवून त्यांचे सर्व अंग काटेरी साखळ्यांनी बांधले. औरंगजेबाला भयग्रस्त करून सोडणारा संभाजी कोण आहे? कसा दिसतो हे पाहण्यासाठी सर्व लोक तीथे जमा झाले. नंतर कुणीतरी मधेच उंटाच्या शेपटीला परिगळायचा, उंट हलायचा आणि त्या काटेरी

साखळ्या संभाजींच्या अंगाला रुतायच्या आणि रक्त निघायचे. कुणीतरी दगड फेकून मारायचा तो अंगावर बसायचा, कुणीतरी यायचं शिवा दयायचं अशा अनेक अपेष्टा त्यांनी सहन केल्या. तरीही ते झुकले नाही, नमले नाही, ते झुकू शकले असते, नमु शकले असते आणि त्यांचा जीव वाचला असता परंतु नाही झुकले ते फक्त स्वराज्यासाठी, स्वराज्याच्या मानासाठी आणि मराठी दौलतीसाठी. या सर्व हालअपेष्टांमुळे शरीरामधून निघणाऱ्या रक्तामुळे ते शेंदूर फासलेल्या हनुमानासारखे दिसत होते. एकही अशी जागा अंगावर उरली नव्हती की जिथून रक्त निघत नसेल.

अखेर संभाजीला औरंगजेबाच्या दरबारात आणण्यात आले. त्यांनी औरंगजेब की जय असे म्हणण्यास जोरबराई केली पण ते झुकले नाही. शेवटी औरंगजेब आपल्या तख्तावरून उठला आणि संभाजीच्या डोळ्यात बघितले. त्यांच्या डोळ्यात ज्वलंत आग आणि महाराष्ट्राप्रती प्रेम होत. औरंगजेब त्यांच्या डोळ्यांकडे निरखून म्हणाला ९ वर्षांचा होता तेव्हा तू मला दख्खनला दिसला होतास. मी विचारल होत 'कारे संभा तुला आमची भिती नाही वाटत?' त्यावर संभाजी म्हणाले 'आम्हाला कुणाची भिती नाही वाटत परंतु आमच्यामुळे सर्वांना वाटते.' औरंगजेबाला आश्चर्य वाटलं. त्याला वाटल की का असां एक तरी पुत्र आमच्या घराण्यात जन्माला नाही आला. त्यावर संभाजी म्हणाले, तो तुमच्या घराण्यात कसा जन्माला येईल तो जन्माला येणारे फक्त शिवरायांच्या कुशीत आणि सद्द्याद्रीच्या कुशीतच. ते म्हणाले

“आई भवानीचे भक्त आम्ही सिंहाचे बछडे
जगतात सिंहासारखे आणि मरतात सिंहासारखे”

औरंगजेबानी त्यांना खजाण्याविषयी विचारले कुठे आहे खजाना? तु गिळलास खजाना. संभाजी म्हणाले महाराष्ट्राला कुणाचा जबरदस्तीने खजिना लुटण्याची गरज नाही. आम्ही तर दुसऱ्यांच्या मदतीसाठी खजिना लुटणारे आहे. औरंगजेब म्हणाला घेवून जा याला. औरंगजेब म्हणाला पहिली चुक केली ती शहाजींना सोडून. शहाजी मेला असता तर शिवाजी जन्मालाच नसता, आणि दुसरी चूक केली ती आग्र्यात शिवाजीला सोडून. परंतु आता तिसरी चूक करणार नाही तुला सोडून.

संभाजी महाराजांना स्तंभाला बांधण्यात आले. तप्त सळाखी त्यांच्या डोळ्यात जाणारं होत्या. त्यांनी डोळे मिटले त्यांच्या डोळ्यासमोर त्यांचे बाबा शिवाजी, आई सईबाई,

जिजाऊ आणि स्वराज्य तसेच सळाख्या समोर आल्या आणि डोळ्यात गेल्या. रक्त बंबाळ झाला, दूसरी सजा जिभ तोडायची होती. त्यांनी त्याच्या दोन्ही कानावर घट्ट दाबले तरीही ते तोंड उघडायला तयार नव्हते. नंतर त्यांच्या मस्तकावर जोराने वार केला आणि त्यांचे तोंड उघडले गेले आणि त्यांची जिभ तोडली गेली. त्यांचे खूप हाल केले, त्यांच्या जखमांनी भरल्या अंगावर मिठाचे पाणी ओतायचे आणखी वेदना व्हायच्या.

आणि सर्वात शेवट त्यांना गुडीपाडवाच्या आदल्या दिवशी म्हणजे ११ मार्च १६८९ रोजी त्यांचे मस्तक इंद्रायणी नदीच्या संगमावर उडवले गेले.

शिवाजी महाराजांनी सांगितले कसं जगावं आणि संभाजी महाराजांनी सांगितले कसे मरावे. ही प्रेरणा होती संभाजी महाराजांची देशभक्तीची.

कु. गितांजली मा. मुळेकर

बी.कॉम. - १ (इंग्रजी)

बाबा

“आई घराचं मांगल्य असते, तर बाबा घराचं अस्तित्व असते.” पण या घराच्या अस्तित्वाला खरचं आपण कधी समजून घेतलं कां? वडिलांना महत्त्व असूनही त्यांच्याविषयी फारसं बोललं जात नाही. लिहिलं जात नाही. कोणताही व्याख्याता आईविषयी जास्त बोलतो अनेक संतांनी आई या विषयावर अनेक कविता लिहिल्या. देवाधिकांनी आईचेच तोंड भरून कौतुक केले. चांगल्या गोष्टींना आईचीच उपमा दिली आहे. पण बाबाची नाही. काही लोकांनी बाबा रेखाटले, पण ते व्यसनी, मारझोड करणारे, समाजात १०-१२% लोक (बाबा) असेही आहे. पण चांगल्या वडिलांबद्दल काय? “आईकडे अश्रूचे पाट असतात पण वडिलांकडे संयमांचे घाट असतात.”

आई रडून मोकळी होते. पण सांत्वन मात्र वडिलांनाच करावे लागते. आणि रडण्यापेक्षा सांत्वन करणाऱ्यांवर जास्त ताण पडतो कारण -

“ज्योतीपेक्षा समई जास्त तापते, पण श्रेय मात्र ज्योतीलाच जाते.”

रोजच्या जेवणाचे सोय करणारी आई आपल्या लक्षात राहते पण आयुष्याच्या शिदोरीची सोय करणारे बाबा आपल्या लक्षात राहत नाही. आई रडते पण वडिलांना रडता येत नाही. स्वतःचे वडील मरण पावले तर भावंडांना सांभाळायचं असतं. आई मरण पावली तर बहिणीचा आधार व्हायचं असतं. पत्नी मरण पावली तर मुलांबाळांचं सांत्वन करायचं असतं.

जिजाबाईने शिवाजी घडविला असे अवश्य म्हणावं, पण त्यावेळी शहाजी राजाची आराधना लक्षात घ्यावी. देवकीचे, यशोदेचे कौतुक अवश्य करावं, पण पुरातून डोक्यावर पोराला घेवून जाणारा वासुदेव लक्षात ठेवावा. वडिलांच्या टाचा झिजलेल्या पाहून त्यांचं दुःख व प्रेम कळतं. वडिलांची फाटलेली बनियन पाहून नशिबाची गरिबी बळते. मुला-मुलींना कपडे घेतील पण स्वतःला घेत नाही, मुलगी ‘ब्युटी पार्लर’ मध्ये ३० रु. खर्च करते पण त्याच घरातले वडील दाढीची साबण संपली की आंघोळीची साबण वापरते. बाबा आजारी पडले तर पटकन दवाखान्यात जात नाही. ते आजाराला मुळीच घाबरत नाही कारण, डॉक्टर २ ते ४ दिवस आराम करायला लावेल याची

त्यांना भीती वाटते. पोरानं लग्न, शिक्षण कसं होईल, घरात काहीच उत्पनाच साधन नाही असं असूनही मुलांना इंजिनिअर, डॉक्टर बनविण्यासाठी पैसे गोळा करतो आणि आपला मुलगा किंवा ज्याठिकाणी शिकत आहे तिथे पार्सलने पैसे पाठविते, सर्वच मुले नसली तरी पण काहीच मुले अशी आहेत की ते आपल्या मित्रांना त्या पैशाची पार्टी देतात आणि ज्या बाबांनी पैसे पाठविले त्याच बाबाचे नाव घेऊन एकमेकांना चिडवतात, टिंगल करतात.

अशी असते बाबा या नावाची व्यथा!

कु. निकीता श. राऊत

बी.एससी.- १

नातं

शिक्षण ही एक साधना आहे आणि ती अत्यंत आनंददायी आहे. ही प्रक्रिया अशीच आनंददायी ठेवण्यासाठी गरज असते ती म्हणजे विद्यार्थी आणि शिक्षकांच्या उत्तम नात्याची. शिक्षणातून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होत असतो. परंतु याकरीता विद्यार्थी हा नियमित वर्गामध्ये हजर असायला हवा, त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांमध्ये वक्तशीरपणा, स्वयंशिक्षण पाळणे आणि शिक्षकांच्या सूचनांचे पालन करणे ही एक महत्त्वाची बाब!

उत्तम शिक्षण घेत असतांना शिक्षक आणि विद्यार्थ्यांचा नातं जुळण महत्त्वाच असत. हे नातं जुळण्यासाठी गरज असते ती म्हणजे विद्यार्थी आणि शिक्षकांच्या सकारात्मक दृष्टीकोनाची. जसे तराजुच्या दोन्ही बाजू समान येईपर्यंत माप होत नाही तसेच शिक्षण आणि विद्यार्थी यांच्या समान दृष्टीकोनातून नात हे जुळून येत नाही.

हुशार विद्यार्थी शिक्षकांच्या चटकन लक्षात येतो. कारण तो सर्व बाबीत पूढे येत राहतो. शिक्षकांशी उत्तम संवाद साधतो. शिक्षकांचा आदर करतो, शिक्षकाने दिलेले कार्य उत्तमरित्या पार पाडतो.

विद्यार्थी हा शिक्षणाचा मुख्य घटक आहे म्हणून प्रत्येक आदर्श विद्यार्थ्याने शिक्षकांशी नम्रतेने व आदराने वागायला पाहिजे. प्रत्येक उपक्रमात सहभाग घ्यायला पाहिजे. शिक्षकाने दिलेले कार्य पूर्ण केले पाहिजे. अत्यंत महत्त्वाचे म्हणजे उत्तम संवाद व चर्चा करायला पाहिजे.

शिक्षक हा एक विद्यामंदिराचा देवता आहे. त्यामुळे शिक्षकाने विद्यार्थ्यांला प्रत्येक बाबीकडे सकारात्मक दृष्टीने पाहण्यास प्रवृत्त केले पाहिजे. प्रश्नोत्तरांतून त्याच्याशी संवाद साधला पाहिजे. चुकले तरी चालेल, मी पुन्हा सांगेन, तुम्ही प्रयत्न करा. अशा अनेक सकारात्मक वाक्यातून त्यांचा आत्मविश्वास वाढवायला पाहिजे. एखाद्या वेळेस नम्रतेने तर कधी थोडे रागावून त्यांना समजावले पाहिजे.

शिक्षकांना जर कोणी उदास किंवा नाराज दिसत असेल तर त्यांनी त्याची शहानिशा करायला हवी, त्यामुळे शिक्षक आपली काळजी घेतात. ही भावना विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल व वर्गात तणावरहीत वातावरणाची निर्मिती होण्यास मदत मिळेल.

प्रत्येक विद्यार्थ्यांमध्ये एक ना एक चांगला गुण असतो. त्यामुळे शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना समानतेची वागणूक दिली पाहिजे.

आजचे विद्यार्थी हे उद्याचे सुजाण नागरिक आहे ही जाणीव शिक्षकांनी ठेवली पाहिजे. आजचे हे बीज उद्याचे प्रफुल्लीत वृक्ष होणार आहेत ही गोष्ट सदैव लक्षात ठेवून, विद्यार्थी ही मोठी शक्ती आहे तिला चांगले वळण लागावे म्हणून प्रयत्नशिल असणे आवश्यक आहे. विद्यार्थ्यांच्या व्यवहारीक ज्ञानामध्ये भर घालण्यासाठी शिक्षकांनी चालू घडामोडीवर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करायला हवे.

शिक्षकाला आपला विद्यार्थी शिक्षण क्षेत्रामध्ये चमकत रहावा असे वाटत असेल तर शिक्षकाची भूमिका सूर्यासारखी असायला हवी तरच...

‘विद्यार्थी शिक्षकमय होईल

शिक्षक विद्यार्थीमय होईल’

याच सकारात्मक दृष्टीकोनातून आणि विद्यार्थी याच नात नक्कीच उत्तम होईल. यातूनच एक नविन आदर्श विद्यार्थी, सुजाण नागरिक व सुशिक्षित समाज निर्माण होईल यात शंका नाही.

दर्शन शेंडे

बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)

शेतकऱ्याचे मनोगत

शेतकरी हा कर्जात जन्म घेतो, शेतकरी हा कर्जात जगाते आणि कर्जातच मरतो.

शेतकरी म्हटल की आपल्या डोळ्यासमोर येते ती गरिबी, दुष्काळ, कर्जबाजारी, अनुदानासाठी सरकारवर अवलंबून असणारा. ही आशा बाळगणारा की कधी तरी आपणही या जाळा मधून मुक्त होऊ पण मात्र आत्महत्या करणारा. पण ही परिस्थिती का व कशी निर्माण झाली? त्याला जबाबदार कोण? त्याची कारणे व उपाय त्यांचा शोध घेण्याचा कुणी प्रयत्न केला आहे का? शेती हा व्यवसाय पावसावर मुख्यतः हवामानावर अवलंबून असलेला व्यवसाय आहे. भारतात ६० ते ७० टक्के शेती ही बागायती आहे. त्यामुळे पाऊस कमी किंवा जास्त झाल्यास त्याचा परिणाम शेतीवर होतो. तसेच पाऊस वेळेवर न आल्यास सुद्धा होतो. अशावेळी शेतकऱ्यांची अपेक्षा सरकारकडून अनुदान, कर्जमाफी मिळवण्याची असते व ती न मिळाल्यास तो कर्जबाजारी होतो. या कर्जबाजारी संसारामुळे तो निरागस होतो. कुटुंबाचा खर्च झेपवणे त्याला विचारामध्ये पाडते. या सर्व परिस्थितीमुळे तो वाईट विचारामध्ये गुंततो. शेवटी मरण त्याला चांगले वाटायला लागते म्हणून तो आत्महत्या करतो.

मी पण स्वतः शेतकरी आहे. मी पण याच चक्रातून गेलो आहे. अगदी आत्महत्या करण्याच्या निर्णयाप्रत येऊन ठेपलो. एवढ्यात मला एक समाजसेवक भेटला. त्यान माझी कहाणी मन लावून ऐकून घेतली आणि सांगितले की, आता परिस्थिती बदलू लागली आहे. आता शेतीची मशागत करण्यासाठी ट्रॅक्टर व इतर यंत्र आली आहेत. त्यामुळे मानवी श्रम करित प्रमाणात लागतात. आणि “पाणी अडवा पाणी जिरवा” मुळे पाऊसावर असलेले अवलंबित्व हळू हळू कमी होत आहे. ही सर्व परिस्थिती स्वतालाच बदलावी लागेल. यातून मार्ग काढावा लागेल. असे तो म्हणाला. मी पण मनाशी ठरवने की मी रडत बसणार नाही. आत्महत्या करणार नाही.

सर्वप्रथम मी शेतीला पूरक असा जोड धंदा सुरु केला. त्यासाठी मी दोन गाई घेतल्या. त्यामुळे मला दिवसाला ६ लिटर व रात्री ला ४ लिटर दूध व्हायचे व गावामध्ये डेयरी असल्यामुळे शहरामध्ये दूध नेण्याचा त्रासही नव्हता. त्यामुळे मला १ दिवसाला

किमान २५० ते ३०० असा भाव मिळायला लागला व शेतीतही काही पालेभाज्या लावल्या होत्या. त्यामुळे घर खर्च निघून जायचा व तसेच गाईच्या शेणामुळे घरी शेणखत ही तयार होऊ लागले. त्यामुळे रासायनिक खताचाही थोडा फार खर्च कमी झाला व सेंद्रिय खतामुळे उत्पादनाला बाजारात भाव चांगला मिळतो. अशाप्रकारे मी माझ्या कुटुंबाच्या रोजच्या जेवण्या खाण्याची सोय केली व सोबतच डोक्यावर असलेले कर्जही उतरवले. हळू हळू परिस्थिती थोडी बदलली. नंतर मी एक छोटा ट्रॅक्टर विकत त्यामुळे मला शेतीसाठी लागणाऱ्या मजुरीचा खर्च भरपूर प्रमाणात कमी झाला. तसेच मी विहीर खणून ठिंबक सिंचनही करून घेतले. त्यामुळे माझी वार्षिक मिळकत दुप्पट झाली. मी विचार केला असता की माझ्या अशा लक्षात आले की,

जोडधंद्यामुळे माझ्या कुटुंबाची आर्थिक अडचण व मुलाचा शिक्षणाचा खर्च बऱ्यापैकी दूर झाला. जोडधंद्यातून मिळणाऱ्या उत्पादनातून मला शेतीसाठी लागणारे भांडवल उभे राहिले. सेंद्रिय खतामुळे रासायनिक खताचा खर्च थोडा फार कमी झाला. सेंद्रिय खतामुळे धान्य व पालेभाज्यांचे पीक चांगले होवू लागले. त्यामुळे माझे आर्थिक उत्पन्न दुप्पट झाले. व दुष्काळग्रतीच्या वेळी मी घरचा उर्दरनिर्वाह चालवण्यासाठी व शेतीच्या खर्चासाठी गहणा ठेवलेली घरची सोन्यांची दागिने सोडवून आणले. चांगले घरही बांधले तसेच मुलांच्या उच्च शिक्षणासारठीची सोय झाली. आता विचार केला की अजून चांगल्या उत्पादनासाठी आपण सेंद्रिय खताचे उत्पादन घरी घेवू या. त्यामुळे व त्याचा लाभ बाकी शेतकऱ्यांना घेण्यास सांगूया. अशाप्रकारे आपण आपली शेती सूचीक करूया व बाकी शेतकऱ्यांना पण सांगूया.

या सगळ्या गोष्टींचा फायदा घेवून योग्य ते नियोजन करून मी पुढील वर्षी आणखीन चांगल्या रीतीने शेती करून परिस्थिती बदलवून दाखवीन याची मला खात्री आहे. शेवटी आपले माजी पंतप्रधान लाल बहादूर शास्त्री म्हणाले आहे “जय जवान जय किसान.”

कु. लिना धोटे

बी.कॉम. - १ (इंग्रजी)

भारतीय संस्कृती

भारतीय संस्कृतीचा पाया 'वेद' हा मानला जातो. वेद म्हणजे ज्ञानाच्या अधिष्ठानावर आधारित अशी ही संस्कृती आहे. संस्कृती या शब्दामध्ये सम्+कृ असे दोन संस्कृत धातू आहे. याचा अर्थ चांगला करणे असा होतो. धर्मासह समग्र अंतर्बाह्य जीवनाच्या उन्नत अवस्थेसाठी संस्कृती हा शब्द वापरला जातो. प्रकृती म्हणजे निसर्ग विकृती म्हणजे निसर्गात होणार विकार आणि संस्कृती म्हणजे प्रकृतीत विकार होऊ नये म्हणून त्यावर करायचा संस्कार.

मनुष्य व त्याच्या भोवतीचे विश्व मिळून निसर्ग बनतो. या निसर्गामध्ये जीवनाच्या उत्कर्षाला अनुकूल असे बदल करून म्हणजेच निसर्गावर काही संस्कार करून मनुष्य आपली जीवनयात्रा चालवितो. तो केवळ बाह्य विश्वातील पदार्थावर संस्कार करतो असे नव्हे तर स्वतःचा देह आणि मन बुद्धी यांच्यावरही संस्कार करून स्वतःत बदल घडवून आणतो. संस्कृती या शब्दात हे दोन्ही प्रकारचे बदल अभिप्रेत आहेत.

भारतीय संस्कृती ही देशाच्या इतिहासामुळे विलक्षण भूगोलामुळे आणि जनतेतील वैविध्यामुळे आकारास आली आहे. शेजारच्या देशातील चालीरिती, परंपरा व कल्पना सामावून घेत, भारतीय संस्कृतीने सिंधुसंस्कृती दरम्यान जन्माला आलेले तसेच वैदिक काळात, दक्षिण भारतातील लोहयुगकाळात, बौद्ध धर्माच्या उद्भव आणि व्हासाच्या काळात तसेच भारताचे सुवर्णयुग, मुसलमानी आक्रमण व युरोपीयप देशांच्या वसाहतीं दरम्यान झालेले बदल पचवून देखील स्वतःचे परंपरागत प्राचीनत्व टिकवून ठेवले आहे. भारतीय संस्कृतीने तिच्या इतिहासाने, अद्वितीय भौगोलिक रचनेने वैविध्यपूर्ण लोकजीवनाने आणि शेजारील देशांच्या परंपरा जपून आकार घेतला आहे.

भारतात जागोजागी वेगवेगळे लोक, धर्म, वातावरण, भाषा, चालीरिती आणि परंपरा यात वैविध्य दिसत असूनही, आढळणारे साम्य हे या देशाचे वैशिष्ट्य आहे. देशभरात पसरलेल्या विविध उपसंस्कृती आणि हजारो वर्षांच्या परंपरा यांची एकत्रित वळलेली मोट म्हणजे भारतीय संस्कृती. ती अनेक प्रसिद्ध आध्यात्मिक गुरुंचे व योगशिक्षकांचे आश्रयस्थान आहे. देशातील विविधरंगी धार्मिक उत्सव, संगीत, नृत्ये, स्थापत्यशैली यातील कलात्मक बंध तशीच भौगोलिक रचना आणि इथला पुरातन व आधुनिक संस्कृतीचा मिलाप ह्या गोष्टी जगभरातल्या पर्यटकांना आकर्षित करतो.

कु. माधुरी दोहलिया

बी.कॉम. - २ (इंग्रजी)

आई

आई दैवत दैवत
साऱ्या देवाहनी मोठे
आईच्या थोरविला
पडे आभाळ थीटे

आई भरवी भरवी
तिच्या घासातला घास
आई शिकवी शिकवी
चालनं बोलनं आम्हास

आई सरस सरस
आई विन मोठं कोण
आई परिस परिस
करी जिवनाचं सोनं

आई मायाळू मायाळू
लावे सागराची माया
लेकराच्या सुखासाठी
सारी झिजवली काया

आई महान महान
तिचे अपार हे ऋण
असे राहान राहान
तिच्या चरणी हे जीवन.

मृणाल न. रेवतकर
बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)

काहीतरी राहून गेलेले...

किती मार्ग चुकलेले
चुकुनही न कळलेले
किती संधी येऊन गेल्या
तरीही समजुनही न समजलेले
सांगने राहुन गेले
कुठेतरी अडकुन पडलेले
काहीतरी राहुन गेलेले
हातात न आलेले
सांगतात ते कुठेतरी
लपलेले अदृष्य झालेले
अनंत प्रयत्नांनी ते
न सांगितले राहुनच गेले
हृदयात कुठेतरी अडकुन पडले
ते सांगायचे राहुनच गेले
कितीही वेळ हातात
आल्या तरी सांगायचे
राहुनच गेले तसेच
ते मनात शिरत गेले
आतल्या आत मनात
भेगा पडत गेल्या
तरीही सांगायचे कुठेतरी
राहुनच गेले.

कु. विशाखा लोलुसरे
बी.कॉम.-२

झेप

रोज रडावे तरी सहावे
बदल आज हा बेत आता
तोड जगाचे बंधन नारी
घे गगनाची झेप आता।

तुझ्या भोवती चारच भिंती
मानव गेला चंद्रावरती
ज्यांच्यासाठी जपली नाती
तेच धावले अब्रुवरती
तोडूनी ही सहनशीलता
सोड कैदी वेष आता
तोड जगाचे....।

कान टोचले नाक टोचले
डोक्यावरती पदर लादले
सारे ओझे स्त्रियाच वाहे
पुरुषही मग का वाचले?
कधी विचारा संस्कृतीला
प्रश्न जरा हे शेष आता
तोड जगाचे.....।

समाज म्हणतो आपण ज्याला
तुझ्या वाचूनी अर्थ कशाला?
जरी जाणते जनता सारी
तरी मारते गर्भ आतला
खूप जगली दाबून हूंदका
वस्त्र लढ्याचे नेस आता
तोड जगाचे....।

मोड आता नियम सारे
माणूसकीला लूबाडणारे
जाण स्वतःची शक्ती नारी
शस्त्र घे हाती चकाकणारे
उदयासाठी प्रकाशाला
घेच नारी, पेट आता।

कु. मिनल लि. पंचभाई
बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)

लढ रे मना

नको मागे फिरू तू अशी पाठ दाखवून
लढ रे मना हिम्मत तू साठवून
जाईल हे ही वादळ थोडा वेळ घालवून
लढायचंचं तुला आपल्यांना आठवून
लक्षात ठेव प्रत्येक वादळाला शेवट हा असेलचं

घाबरला आहे तरी निट बघ
मार्ग तुला दिसेलच
नको मागे फिरू तू अशी पाठ दाखवून
लढ रे मना हिम्मत तू साठवून

माहित आहेस दुबळा आहेस तु टिकायला
काहीच नाही तुझ्याकडे लढायला
तरीही ललकाच्या देत राहा ओरडून ओरडून
नको मागे फिरू तू अशी पाठ दाखवून
लढ रे मना तू हिम्मत साठवून

लक्षात ठेव वादळच खूप काही शिकवितात
प्रत्येक वेळी ते तुमचं आयुष्य बदलवितात
उपयोग कर त्याचा स्वतःला तपासायला
काय आहोत आपण?
आणि काय होऊ शकतो हे जानायला
नको मागे फिरू तू अशी पाठ दाखवून
लढ रे मना हिम्मत तू साठवून

कु. प्रणिता शे. देशभ्रतार
बी.कॉम.-१

मैत्री

मैत्री ही अशीच असते
सर्व नात्यांप्रमाणे हे नाते
सुद्धा श्रेष्ठ असते....

कुठलीही गोष्ट असो वा बातमी
आधी कुणाला न सांगता
हिला सांगणे गरजेचे असते
नाही सांगितले तर बोलणे खाणे
नक्की ठरलेले असते....
कारण मैत्री ही अशीच असते

कुठल्याही सुखात असो वा दुःखा मध्ये
सुखात सोबत हसणारी ही असते
परंतु दुःखामध्ये अश्रू पुसून सावरणारी
व आधार देणारी ही असते....
कारण हेच की मैत्री ही अशीच असते

मैत्री ना गुलाबाच्या कोमल पाकळीप्रमाणे
असते थोडेसे ही का रुसवे फुगवे
आलेत तर कोमेजायला वेळ होत नाही
कारण मैत्री ही अशीच असते.

कु. वैष्णवी रा. गोडबोले
बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)

परिवर्तन

या जगात प्रत्येकाला
असत परिवर्तन
घडविण्याची घाई,
पण स्वतःमध्ये परिवर्तन
का कोणीच करत नाही.
का दुःखाला घाबरतो तू
दुःखातूनच मिळते
शिकायला खूप काही,
धाव तू आता
नको पाहू मागे वळूनी
स्वार्थी माणसा स्वावलंबी
जीवन जगण्याची ठेव तू तयारी
परिवर्तन घडविणार आता
या जगात
होऊन गेले ते थोर महात्मे
त्यांच्या सारखे आता
कोणीच जन्मास येत नाही...
या जगात प्रत्येकाला
असते परिवर्तन घडविण्याची घाई ॥

कु. पल्लवी सु. राऊत
बी.कॉम.-२ (इंग्रजी)

स्वतःच्या सहवासात

काही नाही येणाऱ्या उदयाच्या जगात
सगळं आहे या क्षणात
कां जगू नये मी आनंदाने
माझ्या स्वतःच्या सहवासात
काय? हे जग चालणार माझ्या
सोबत माझ्या आखरी क्षणात
विश्व कोणते हे बाहेरचे
जगा ना कधी स्वतःच्या विश्वात
जग म्हणते एकटेपण याला
म्हणतात मनुष्य सामाजिक प्राणी
म्हणुन भिता काय तुम्ही
यायला या जगात स्वतःच्या विश्वात
काही क्षण नको का स्वतःसाठी
फक्त स्वतःच्या सहवासाचे
बोला ना कधी स्वतःशी
विचारा प्रश्न आपल्या अंतर्मनाला
बघा काय रहस्य उलगडते ते
अनुभवा ते आनंदाचे क्षण
जगा कधी स्वतःच्या सहवासात
आज दौड लागली आहे
या जगामध्ये जिंकण्याची
पण या विजयी होण्याच्या प्रवासामध्ये
आपण स्वतःला तर हरवत नाही ना
म्हणून जपून ठेवा स्वतःला
प्रेमळ, निश्चल मनाला
नका बनू इतरांसारखे बनावटी, क्रूर
सहवास सगळ्यांचा छान असतो
ठरवतो आपण चांगला की वाईट असतो
ओळखायला पण स्वतःला ओळखावं लागतं
थकते ना मन, मुखवट्याच्या जगामध्ये
मुखवटा घालून
द्या मोकळा श्वास त्याला
द्या वेळ स्वतःचा स्वतःच्या सहवासात.

कु. महिमा म. युवनाती
बी.एससी.-२

भरारी

कसेबसे सूर लावून
गाणं कसे गाता येईल?
जुन्या झाल्या नात्यालाही
नवे कसे करता येईल.

उमजत जातं काहीसं
हलके हलके नव्याने
ओंजळीतून झरणारा
तो क्षण कसा धरता येईल?

नाजूकपणे अंकुरते
भुईमधून एक बाळ
आभाळाला कधी
माझं म्हणता येईल ?

चौकटीत पाय अडले
उंबरठ्यावर मन
क्षितीजाच्या पार कधी
भरारी घेता येईल ?

कु. शिवानी वि. काळबांडे
बी.एससी.-१

आज क्षणभर

का कुणास ठाऊक ?
आज क्षणभर थांबावसं वाटतं

हरवलं मन
पुन्हा शोधावसं वाटतं

अशांत हे मन
शांत करावस वाटतं

होऊन अपेक्षाशून्य
चिंतामुक्त व्हावस वाटतं

भरल्यापोटी
शांत निजावसं वाटतं

आज जन्म आणि मृत्यु
अंतर विसरावसं वाटतं

का कुणास ठाऊक ?
थोडस प्रेम
आज स्वतःवर करावस वाटतं!

कु. चंचल डी. कुटे
बी.ए.-३

आयुष्य

गरिबाच्या डोक्यावरची मोळी होणं चांगलं
कधी-कधी फकीराची झोळी होणं चांगलं
शत्रूच्या छावणीत फितूर होण्यापेक्षा
देशासाठी बंदूकीची गोळी होणं चांगलं
कधी-कधी आयुष्याची होळी होणं चांगलं
भुकेलेल्या पोट्यासाठी पोळी होणं चांगलं
शोभेसाठी भरजरी वस्त्र होण्यापेक्षा
उघड्या माय बहिणीची चोळी होणं चांगलं
ज्ञानासाठी समुद्राची होडी होणं चांगलं
कधी-कधी आकाशाची शिडी होणं चांगलं
नारळाच्या झाडाचं फळ होण्यापेक्षा
कधी-कधी गुलाबाची कळी होणं चांगलं
जीवनात साखरेची गोडी होणं चांगलं
कधी-कधी पावसाची सर होणं चांगलं
विषमतेची विषारी रुढी होण्यापेक्षा
घरोघरी समतेची गुढी होणं चांगलं

कु. करिष्मा पां. खापरे
बी.ए.-३

बिरसा तू असता तर...

उघडतो मी जेव्हा पुस्तक इतिहासाचे
खंत वाटते मनाला त्यात तू नसण्याचे
षडयंत्र आहे रे हे त्या मनुवादयाचे
अस्तित्व तुझे मिटविण्यासाठी रे प्रयत्न त्यांचे
खरंच बिरसा आज तू असता तर....॥१॥

तुझ्या अस्तित्वाची थोडी तरी कल्पना कर
नाही रे झाला असता अन्याय तुझ्या समाजावर
नाही रे केला असता अत्याचार तुझ्या आईवर
नाही रे झाला असता बलात्कार तुझ्या बहिणीवर
नाही रे मेली असती तुझी मुले कुपोषणाने
नाही रे ग्रस्त झाली असती कुण्या महारोगाने
खरंच बिरसा तु असता तर..... ॥२॥

तुझा वंश चालला असता मोठ्या दिमाखाने
फोडली असती डरकाळी वनराज सिंहाप्रमाणे
होता राजा राजाच राहीला असता
पुंजीवादी समाजाचा गुलाम झाला नसता
दाखव तु याला त्याचा भुललेला रस्ता
खरंच बिरसा तु असता तर..... ॥३॥

गरज आहे रे याला तुझ्या एका हाकेची
आठवण करुन दे तु चालविलेल्या आंदोलनाची
निकड भासली आहे एका कुशल नेतृत्वाची
आठवण करुन दे तु आता तुझ्या उलगुलानांची
खरंच बिरसा आज तु असता तर..... ॥४॥

धनंजय व्ही. उमक
बी.एससी.-१

नाती

जीवनात नाती तशी
अनेक असतात
पण ती जपणारी लोकं
फार कमीच असतात.....!

काही नाती असतात रक्ताची
तर काही हृदयाची.....!

काही नाती असतात जन्मो-जन्मीची,
तर काही... 'काही क्षणापुरतीची'.....!

काही नाती असतात
केसांसारखी न तुटणारी
पण वेळ आलीच तर वाकणारी.....!

काही नाती असतात,
लांबुनच आपले म्हणणारी
जवळ गेल्यावर मात्र दूर करणारी.....!

काही नाती असतात,
पैशाने विकत घेता येणारी
तर काही प्रेमाने आपलेसे करणारी.....!

काही नाती असतात,
न जोडता सुद्धा टिकाणारी
तर काही जोडून सुद्धा तुटणारी!

कु. डिम्पल अ. बावणे
बी.कॉम.-१

सैनिक

भारतीय नागरिकांचा घास रोज अडतो ओठी
सैनिक हो तुमच्यासाठी, सैनिक हो तुमच्यासाठी!

वावरतो फिरतो आम्ही, नित्यकर्म अवघे करतो
राबतो आपुल्या क्षेत्रा, चिमण्यांचे पोटे भरतो
परी आठव येतो तुमचा, आतडे तुटतेस पोटी
सैनिक हो तुमच्यासाठी !

आराम विसरलो आम्ही, आळसाला मुळी न थारा
उत्तरेकडून या इकडे, वार्तासह येतो वारा
ऐकताच का अश्रुंची डोळ्यात होतेस दाटी
सैनिक हो तुमच्यासाठी !

उगवला दिवस मावळतो, अंधार दाटतो रात्री
माऊली फिरवते कर आपुले थकल्या गात्री
स्वप्नात येऊनी चिंता काळजा दुखविते देठी
सैनिक हो तुमच्यासाठी !

रक्षिता तुम्ही स्वातंत्र्या, प्राणांस घेऊनी हाती
तुमच्यास्तव आमुची लक्ष्मी, तुमच्यास्तव शेतीभाती
एकटया शिपायासाठी झुरतात अंतरे कोटी
सैनिक हो तुमच्यासाठी, सैनिक हो तुमच्यासाठी!

गौरव गो. चरडे
बी.एससी.-१

आयुष्य असचं जगायचं असतं

जे घडेल ते सहन करायचं असतं
बदलत्या जगाबरोबर बदलायचं असतं
आयुष्य असंच जगायचं असतं

कुटून सुरु झालं हे माहीत नसलं
तरी कुठे थांबायच हे ठरवायचं असतं
स्वतःच्या सुखापेक्षा
इतरांना सुखी करायचं असतं ॥धृ॥

दुःख आणि अश्रुंना मनात कोंडून ठेवायचं असतं
हसता नाही आलं तरी हसवायचं असतं ॥धृ॥
पंखामध्ये बळ आल्यानंतर घरटं सोडायचं असतं
आकाशात झेपावूनही धरतीला विसरायचं नसतं ॥धृ॥

मरणानं समोर येऊन जीव जरी मागितला तरी
मागुन मागुन काय मांगितलसं असचं म्हणायचं असतं
इच्छा असो वा नसो, जन्मभर वाकायचं असतं
पण जग सोडतांना मात्र समाधानानं जायचं असतं ॥धृ॥

निलेश दे. बोरजे
बी.ए.-२

शहलद...

बघ ना आई वेळ आज कशी वैरीन झालीय
तुझी भेट न घेताच माझी जाण्याची वेळ आलीय...

घायाळ जरी झालो तरी
अजूनसुद्धा लढतो आहे
आई... इंच इंच जखमा छातीवर घेऊन
पत्र शेवटचं लिहितो आहे,
पत्र शेवटचं लिहितो आहे...

लहानपणीच्या सर्वच गोष्टी आई
जशाच्या तश्या आठवतात
या वर्षावरती माझ्या डोळ्यातली
आसवसुद्धा गोठवतात
खुपदा वाटतं आई तुझ्या
कुशीत येऊन निजावं
तुझ्या प्रेमाच्या वर्षावात
पुन्हा एकदा भिजाव
पण मला ठाऊक आहे,
असं आता होणार नाही
आई वेळ मला सोडून
रित्या हाती जाणार नाही
आपल घर आठवून आई
एकटाच रडतो आहे
रडता रडता आई पत्र शेवटचं लिहितो आहे....

आई... आई.... आई...
पुन्हा चार दोन गोळ्या
काळजामध्ये लागल्या आहेत
तुझ्या सगळ्यात आठवणी
काळजामध्ये जागल्या आहेत.

कु. प्रेरणा अ. धोटे
बी.एससी.-१

कथा तिच्या जीवनाची....

मुलगी असली तरीही
स्वप्न मात्र अनेक आहेत
अनेक दुःखानी वेढलेलं
अस तीचं जग आहे.

अयशस्वी झाली एकदा तरी
संधी मात्र देत नाहीत
तिच मन, तिच्या भावना
समजून कुणीच घेत नाही

आई-वडीलांना सुद्धा
मुलगीच जड असते
कठोर दगडांचा ती
त्यांच्यासाठी गड असते

शिक्षित असलं जग तरी
हुंड्याला ती बळी जाते
कुणाची सुन किंवा पत्नी
म्हणुन तिच तर छळली जाते.

पण कितीही दुःख आले तरी
ती सगळं सहन करते
सुख आपल्यालाही मिळेल
कधी तरी म्हणून ती वाट पाहते.

रायबा ता. थोटे
बी.एससी.-१

का असतात असे हे लोक ?

का ? असतात असे हे लोक
ज्यांच्या बोलण्यामुळे आपले स्वप्नच तुटून जातात
का असतात असे हे लोक ?
जे नेहमी भांडण करतात
का ? सुख नाही पाहू शकत ते दुसऱ्यांचं
का ? असतात त्यांचे असे विचार
का ? ते भाव-भावना नाही समजू शकत दुसऱ्यांच्या
का आवडतात त्यांना इतरांच्या गोष्टी करणं
देवा तू कसे घडविले हे जग
देवा तु काय पाहून बनविले हे जग
जिथे लोक लोकांचे नाहीत
का ? बनविले तू हे कुटुंब
जिथे लोकांना कुटुंबाच्या अर्थच नाही माहित
का ? असतात असे हे लोक
ज्यांच्या एका शब्दामुळे रक्ताचं पाणी होत
देवा तू का दिले असे शब्द लोकांना
का ? असतात इतरांच्या पाठीमागे नेहमीसाठी दुःख
का ? त्यांच्या जीवनामध्ये सुख नाही
का करतात ते भांडण
का करतात ते इतरांना निराश
देवा तू कोणत्या भानगडीत टाकले लोकांना
का होतात सगळीकडे मालमते साठी भांडण
देवा मला प्रश्न पडला की,
का असतात असे हे लोक ?
ज्यांच्यामुळे जीवन जगण्याची इच्छाच होत नाही
का असतात कुणाच्या पाठीमागे दुःख दुःख ?
का असतात कुणाच्या पाठीमागे सूखच सूख ?
का चांगल्या लोकांना चांगले लोक नाही माहित
देवा कसे घडविले तू लोकांना
ज्यांच्या बोलण्यामुळे घर सोडून जावस वाटते
का असतात असे हे लोक ?
का असतात असे हे लोक ?

कु. मयुरी आर. हिरुडकर
बी.कॉम.-१

शेतकऱ्यांची किंमत

ज्यांच्याकडे शेती नाही
त्यांना काय कळणार ?
अन्नाची किंमत
त्यांना काय कळणार ?
शेतकऱ्यांची किंमत

ज्यांच्याकडे शेती नाही
त्यांना काय फरक पडणार ?
शेतकरी आत्महत्या करो
किंवा जगो

त्यांना काय माहित
या शेतकऱ्यांचे जीवन
कष्ट, हाल, मजबूरी
त्यांना नाही कळणार

ज्यांच्या घरी नेहमी
पौर्णिमा असते त्यांना
काय माहित अमावस्या
काय असते

त्यांना काय कळणार
नापिक शेतीमुळे
पोटाला पडलेले टाचे
किती त्रास देतात ते

ज्यांच्याकडे शेती असते
त्यांनाच कळते शेतकऱ्यांची किंमत

कु. पुनम एस. गाडेकर
बी.कॉम.-१

रायफल मैन जसवंत सिंह रावत

शरीर तो मिट जाता है पर जज्बा हमेशा जिंदा रहता है। यह कहावत १९६२ के भारत-चीन युद्ध में ७२ घंटे तक अकेले चीनियों से लड़ने वाले शहीद महावीर चक्र विजेता रायफल मैन जसवंत सिंह रावत पर सटीक बैठती है। भारत माँ के गर्भ से पैदा होने वाले जैसे तो लाखों जवान हैं मगर कुछ जवान ऐसे भी होते हैं जो हमेशा के लिए अपनी बहादुरी के झंडे गाढ़ देते हैं। उनमें से एक नाम भारत माँ के आँचल उत्तराखंड की धरती पर जन्मे वीर जसवंत सिंह रावत का भी है जिनके जैसी बहादुरी शायद आज तक के इतिहास में कोई ही कर पाया है। इस वीर जवान की बहादुरी पर जितने शब्द लिखें उतने कम हैं मगर फिर भी इनकी बहादुरी की सच्ची दास्तां को शब्दों में पिरोकर इनकी वीरता को बयान कर ही देता हूँ।

पिता गुमान सिंह रावत की देखरेख में पले पड़े और लीला देवी रावत की कोख से जन्मे वीर जसवंत सिंह रावत का जन्म १९ अगस्त १९४१ को हुआ था। १९ साल की उम्र में वो आर्मी में भरती हुए। भारत माँ का यह वीर जवान १७ नवम्बर १९६२ के चीन युद्ध में वीरगति को प्राप्त हुआ। ये कहाने हैं जब १९६२ में चीन ने भारत को करारी शिकस्त दी थी। उस युद्ध में हमारे देश के कई जांबाजों ने अपने लहू से गौरवगाथा लिखी थी। उनमें से एक शहीद वीर योद्धा जसवंत सिंह जिसका नाम आने पर न केवल भारतवासी बल्कि चीनी भी सन्मान से सिर झुका देते हैं। वो मोर्चे पर लड़े और ऐसे लड़े की दुनिया हैरान रह गई।

अरुणांचल प्रदेश पर कब्जा करने के लिए चीनीयोंने चौथा और आखिरी हमला किया तो उस वक्त वहाँ भारतीय सेना ना तो युद्ध के लिए तैयार थी न कोई रणनीति थी और न ही ज्यादा जवान थे और दुसरी तरफ चीनी अपनी पुरी ताकत के साथ जोरो से हमला करता जा रहा था। अब हालात जब काबू से बाहर हो गये तो यहाँ से गढ़वाल रायफल की 4th बटालियन को वहाँ भेज दिया गया। लेकिन चीनी सेना बल यंत्रों के साथ भरपूर थी। वो हर मोर्चे पर भारतीय सेना पर हावी होते जा रहे थे। और हमारे बहुत से जवान शहीद हो रहे थे। और इस कारण भारत ने अपनी हार को स्वीकार करते हुए नूरानांग पोस्ट पर डटी गढ़वाल रायफल की 4th बटालियन को भी वापस बुलाने का आदेश दे दिया। आदेश पालन

कर पुरी बटालियन लौट गयी लेकिन आदेश का पालन न करते हुए रायफल मैन जसवंत सिंह, लांस नायक त्रिलोक सिंह नेगी और रायफल मैन गोपाल सिंह गुसाईं नहीं लौटे। इस वक्त जसवंत सिंह रावत ने एक कड़ा और अदम्य फैसला लिया की कुछ भी हो जाये वो वापस नहीं जायेंगे और उन्होंने लांस नायक त्रिलोक और गोपाल सिंह को वापस भेज दिया और खुद नूरानांग की पोस्ट पर तैनात होकर दुश्मनों को आगे न बढ़ने देने का फैसला किया।

जसवंत सिंह रावत ने अकेलेही ७२ घंटों तक चीन के ३०० दुश्मनों को मौत के घाट उतारा और किसी को भी आगे नहीं बढ़ने दिया। यह उनकी सुझबुझ के कारण ही संभव हो सका। क्योंकि उन्होंने पोस्ट की अलग अलग जगहों पर रायफल तैनात कर दी थी और कुछ इतर तरह से फायरिंग कर रहे थे की चीन की सेना को लग रहा था की यहाँ पूरी की पूरी बटालियन मौजूद है। इस बीच रावत के लिए खाने-पीने का सामान और उनकी मदद वहाँ की दो बहनों शैला और नूरा ने कि जिनकी शहादत को भी कम नहीं आँका जा सकता। ७२ घंटे तक चीन की सेना ये नहीं समझ पाई की उनके साथ लड़ने वाला एक अकेला सैनिक है। फिर ३ दिन के बाद जब नूरा की चीनी सैनिकों ने पकड़ लिहा तो उन्होंने इधर से रसद करने वाली शैला पर ग्रेनेड से हमला किया और वीरानांगना शैला शहीद हो गयी और उसके बाद उन्होंने नूरा को भी मार दिया और उनकी बड़ी शहादत को हमेशा के लिए जिंदा रखने के लिए आज भी नूरानांग में भारत की अंतिम सीमा पर दो पहाडिया हैं जिनको नूरा और शैला नाम से जाना जाता है। इसके बावजूद भी जसवंत सिंह रावत दुश्मनों से लड़ते रहे पर रसद की कड़ी कमजोर पड़ गयी थी और फिर जसवंत सिंह ने १७ नवम्बर १९६२ को खूद को गोली मार कर अपने प्राण न्योछावर कर दिया और भारत माँ की गोद में हमेशा के लिए अमर हो गया।

फिर जब चीनी सैनिकों ने देखा की वो ३ दिन से एक ही सिपाह के साथ लड़ रहे थे तो वो भी हैरान रह गए। वो जसवंत सिंह रावत का सर काटकर अपने देश ले गए। २० नवम्बर १९६२ को युद्ध विराम की घोषणा कर दी गयी थी और चीपी कमांडर ने जसवंत सिंह की इस सहासीक बहादुरी को देखते हुए न सिर्फ जसवंत सिंह का शीर वापस लौटाया बल्कि सन्मान स्वरूप एक कांस की बनी हुई जसवंत सिंह की मूर्ति भी भेंट की।

जिस जगह पर जसवंत सिंह ने दुश्मनों के दांत खट्टे किये थे उस जगह पर जसवंत सिंह के नाम एक मंदिर बनाया गया है।

और उस मंदिर में चीनी कमांडर द्वारा सौंपी गयी जसवंत की मूर्ति को रखा गया है। और यहाँ से गुजरने वाला हर व्यक्ति उनको शीश झुकाता है और जवान अपनी ड्युटी पर जाने से पहले उनको नमन करता है।

जसवंत सिंह रावत के नाम से नूरानांग में एक जगह भी है जहाँ इनका बहुत बड़ा स्मारक है। जहाँ इनकी हर चीज को संभाल कर रखा गया है। वहाँ उनके कपड़ों पर रोज प्रेस की जाती है रोज उनके बूटों पर पॉलीश किया जाता है और रोज सुबह दिन और रात की भोजन की पहली थाली जसवंत सिंह रावत को परोसी जाती है। जसवंत सिंह रावत भारतीय सेना के अकेले सैनिक हैं जिन्हें मौत के बाद भी प्रमोशन मिलना शुरू है। पहले नायक, फिर कॅप्टन और अब वो मेजर जनरल के पद पर पहुँच चुके हैं। और उनकी पूरी तनख्वा उनके परिवार को मिलती है।

वीर जसवंत सिंह रावत का लोहा सिर्फ भारत नहीं बल्कि पूरी दुनिया मानती है। हमें भी गर्व है कि हम ऐसे वीरों की भूमि में पैदा हुए हैं।

‘जय हिंद’

निशांत रेवतकर

बी.कॉम.- १ (इंग्रजी)

फौजी की बहन

फौजी की बहन हु, सोचती हु किनारा कर लु देश को देश देख ले, मै अपनी जीने का सहारा कर लु। ना ना ना इतना बड़ा बलिदान न दे पाऊंगी दो वक्त रोटी के बदले भाई की जान न दे पाऊंगी। फौजी की बहन नहीं ये गर्व मनाना है मुझे तो भाई संग होली, दिवाली का पर्व मनाना है। कपकपीते हाथों से घर नहीं सजाना चाहती हु मै तो भाई संग बिमार माँ-बाप का इलाज करना चाहती हु। ना कवयित्री हु, ना लेखिका, ना साहित्यकार हु फौजी की बहन हु, भाव विवश हु, आक्रोशित हु, लाचार हु, शब्द नहीं मिल रहे थे, अंतर्मन को व्यक्त करने के लिए किंतु शायद इतने ही काफी है रगों में बहते पानी को रक्त करने के लिए।

हमारे चेहरे देखते हैं तो सिहर जाते हैं, भाई कब आएंगे के जवाब में पिता सिर्फ गर्दन हिलाते हैं। माना अंदर से मजबूत हु लेकिन इतना बड़ा दिल नहीं की भाई के टुकड़े मैं हाथों में समेट लु। इतनी निडर नहीं, दहशत के साये में और जी नहीं पाऊंगी हमारे हैं, बस हमारे सरहद से छीन लाऊंगी पर इससे पहले एक कसम मैं खाऊंगी जब तक इन ४७ मौतों का बदला नहीं ले लेते मैं अपना घर नहीं सजाऊंगी, घर नहीं सजाऊंगी। फौजी की बहन हु, चाहकर भी किनारा नहीं कर पाऊंगी, इतनी लाशों का बोझ उठाकर भाई संग होली, दिवाली कैसे मना पाऊंगी, मैं कैसे मना पाऊंगी।

कु. पौर्णिमा वाय. मेंडले

बी.कॉम.- १ (इंग्रजी)

‘वो’

जिंदगी ने यह कैसा रुख मोड़ लिया है,
एक चुलबुली शैतान को गुमसुम बना दिया है।
दिन भर भूख लगाने वाली की भूख ही मिटा दिया है।
हर दिन जिसके चेहरे पर हँसी रहती थी,
आज उसकी हँसी ही मिटा दिया है।

जिसकी आँखों में हमेशा चमक रहती थी,
आज उसकी आँखों में सिर्फ आँसु ही छोड़ दिया है।

मगर नहीं है वो कमजोर,
नहीं दिखाती अपने आँसु
छुपा लेती है अपने अंदर
क्योंकि आज कल
इंसान-इंसान को नहीं समझ पाता,
तो फिर यह तो आँसु है,
न जाने कब कहा निकल जाए।

मुस्कुरा लेती है वो दुसरो के सामने,
संभाल लेती है वा दुसरो को,
मगर नहीं संभाल पाती वो खुद को।

ऐ - जिंदगी चाहे टूट चुकी हो वो पुरी,
मगर हारेगी नहीं वो कभी,
भलेही हो वो आज कैद पंछी की तरह,
मगर उडेगी कल वो आजाद पंछी की तरह।

ऐ-जिंदगी,
जिंदगी जीना तो ‘वो’ सबको सिखाएगी।।

कु. मानसी म. मखेजा
बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)

समय

क्यो पिट रहा सर उस चौखट पर
जिसे समय कि सीमा नहीं...
रुकना है रुक पर याद रहे
ठहरेगा कोई साथ नहीं ।
जिस राह पर निकलकर गया समय
वो राह कहा दोहराता है
जो आज है वो कल क्या होगा
ये वही समय बताता है ।
जो भी है चला जाता है
क्यो कहू कि उडता वो पंछी
बस तिनका लेकर जाता है ।
मै तो कहती की हर रोज सुबह
सुरज से मिलकर आता है
उन्नती का कारोबार सदा
सपनों के दम पर चलता है
बीज लगे लगता है ।
जो भी है चला जाता है
क्या सुना कभी वो विश्व कही
खत्म हुबा या बना नहीं
सागर थामे ये पर्वत भी
कभी जगह से हिला नहीं ।
से समय कभी रुकता नहीं
ना रुकवा सकते वो तो जाता है है
वो तो जाता ही है ।

कु. करिश्मा पां. खापरे
बी.ए.-३

१४ फरवरी २०१९

कश्मीर मै माँ
पुलवामा गाँव से
जा रहा था कॅम्प पर
माँ जा रहा था कॅम्प पर....

आतंकी हमला है
बारुद से भरा ये ट्रक माँ
मेरे बस से है टकराया
माँ... मेरे बस से है टकराया

ब्लास्ट सारा हुआ माँ
ले गया तुझसे मुझे दुर
इस देश का हर राज्य का
जवान शहिद हुआ
माँ... हर जवान शहिद हुआ...

तब मेरा दिल माँ
जोर जोर से चिल्लाया
बस एक बार मुझे ए भगवान
ले लेने दे आशिर्वाद माँ का

पर तब मेरी माँ
किसी एक ने ना सुनी
मेरे साथे मेरे भाईयों ने भी
भारत मा की बात सुनी
माँ... भारत माँ की बात सूनी

निभा लेने दे वफा मुझे
माँ अपनी भारत माँ से (हिंदूस्थान से)
अगले जनम निभाऊंगा माँ
रहा कर्ज तेरा आधा-अधुरा
माँ... रहा कर्ज तेरा आधा अधुरा

बोहोत डर लगा माँ मौत से तब
लु कैसे सह पायेगी मेरा
आधा-अधुरा शरीर
पता चलेगा तुझे जब
मेरा चेहरा भी नसीब ना हुवा
माँ... मेरा चेहरा भी नसीब ना हुवा

तु जोर जोर से रोयगी माँ
तु तब तडप-तडप के रोयंगी...

दुःख नहीं है किसी बात का माँ
वीर मरण है मुझे आया
उस वक्त बस इतना है मुझे खटकाया
उस वक्त बस इतना है मुझे खटकाया

मेरे भारत माँ का तिरंगा
लहराने से जादा माँ
आज कफन काम है आया
माँ... कफन काम है आया

प्यार का ये दिन माँ
नफरत फैला गया
आज ये पुलवामा अटँक
माँ पुरा देश है चिल्लाया

तु अकेली नहीं रोयी माँ
पुरा देश है तेरे साथ रोया
पुरा देश तेरे साथ है रोया...

कु. सोनाली एल. हिरुडकर
बी.कॉम.-१ (इंग्रजी)

GARBAGE POLLUTION AND IT'S MANAGEMENT

Garbage pollution is a HUGE global problem. We produce so many products and throw out so much every day that garbage and waste disposal is turning into a major ecological nightmare . Lets' take the case of America - they throw away enough garbage every day to full 63,000 garbage trucks. That if we lined the garbage truck to end they would reach half way to the moon. Let's find out

How does garbage decay ?

1) Biodegradable matter will decay if given enough time. The time can vary depending upon density of the matter, weather, condition, location, temperature & number of decomposer.

2) Decomposers can be animals, earthworms, insects, fungus, bacteria or any other organism that eats biodegradable matter.

Where does our garbage go?

1) The garbage man also known as a trash collector collect garbage and then dumped into a huge truck and then into landfill.

2) At landfill some of the trash might be burnt some is buried under soil and some is recycled.

3) Management companies make sure that the decomposing trash does not harm people or the water system.

4) They work hard to keep hazardous waste out of the landfill only a little more than half of all of the garbage ends up in the landfill. So where does the rest go? Another 33% is recycled and the rest is burnt in incinerators.

5) Incinerators are special facilities that burn the trash down to ash.

Homemade remedy for the management of garbage

1) Set a homemade composer on the ground in an easily accessible place.

2) Make a circle about 30 Sq.Ft. in diameter out of 3 to 4 foot high welded wire or plastic garden fencing.

- 3) Add ingrediend. Place a 4 inch layers of stemmy plants, sticks in the bottom of the bin.
- 4) Add kitchen wastes, dead plant. grass clippings and chopped leaves to the bin.
- 5) Add water as often as needed to keep the material moist but not soggy.
- 6) Turn this ingredient in the composter.
- 7) The compost is ready to use when you can no longer recognize the original ingredient.
- 8) Until you use it in your garden, keep your compost covered to prevent rain from leaching our nutrients.

Ku. Tejaswini S. Belkhede
B.Sc. - II (Microbiology)

WATER IS LIFE

Introduction :

1) Water is one of the most essential substances required for life without water life could not exist. Water has curious and unusual properties and plays an important role in living systems. Thus, "No life without water." is a common saying.

2) Microorganisms get into natural waters from air, soil, sewage, organic wastes, dead plant and animals, etc. Thus almost any type of organisms may be found in water.

3) However water gets contaminated as soon as it reaches the ground. Human play major role in water contamination.

4) Potable water or drinking water is defined as water which is free from pathogenic microorganisms and chemicals that are harmful to human health.

5) Around 780 million people do not have access to clean and safe water. As a result 6-8 million people die each year due to water related disease and disaster.

6) There are many diseases which could be transmitted through water ex. typhoid, dysentery, cholera, polio. Brucellosis, Hepatitis, Amoebiasis, malaria, filariasis etc.

Five most dangerous water related diseases that occur in India with their symptoms :

Disease	Symptoms
Cholera	Rapid heart beat, loss of skin elasticity, low blood pressure, thirst, muscle cramps.
Diarrhea	Nausea, vomiting, abdominal cramps and pains urgent need to go to the toilet.
Typhoid	Headaches, weight loss, weakness, skin rash, fever, hair loss, vomiting.
Malaria	Headaches, fast heart rate, sweating, mental confusion, night sweat.
Filariasis	Swelling or swollen lymph nodes

Reported cases and death by water born diseases in India :

Diseases	2015		2016		2017	
	Cases	Death	Cases	Death	Cases	Death
Cholera	913	4	718	3	385	3
Diarrhea	12913606	1353	14166574	1555	9230572	840
Typhoid	1937413	452	2215805	511	1493050	286

Prevention :

- Wash hands thoroughly after using the toilet, changing a diaper.
- Wash hands after handling animals, contact with animal quarters, cleaning up animal faces or gardening.
- Wash hands before and after preparing food or eating.
- Wash all raw vegetables and fruits before eating.
- Drink and eat only pasteurized dairy products and juices.
- Prevent contact of cooked foods with raw foods.
- Clean and sanitize all utensils, equipments and surfaces before and after each use.
- Avoid preparing food for other while you have symptoms.
- Do not drink tap water or use ice while travelling to a high-risk destination unless the water source has been properly treated.
-

Ku. Bhavana P. Dhopre
B.Sc. II (Biotechnology)

The Prodigious journey of SMRITI MANDHANA... Indian Women Cricketer

She is from Sangli, Maharashtra, Smriti Shrinivas Mandhana (born 18 July 1996) is an Indian Cricketer who plays for the Indian Women's team.

At the age of 15, Smriti Mandhana wanted to forego a career in cricket and instead study science. By the age of 19, she was the key batsman of an Indian side that had completed historic wins in England and Australia.

Smriti Mandhana made her ODI debut in the year 2013.

In a short span of time, Smriti Mandhana has made quite a name for herself on the cricket field. The 22 year old, who made her ODI debut in 2013 and Test debut in 2014, was the only Indian player to be named in the ICC Women's Team of the year in 2016. She followed up the feat by helping the team reach the final of the 2017 Women's Cricket World Cup, despite having sustained an injury early that year. The Indian team, unfortunately, lost the match to England by nine runs.

It's undoubtedly a life of adventure that she leads. One moment she is injured which made her miss the World Cup qualifier and the Quadrangular series in South Africa and next moment she is part of the team that reaches the final of a prestigious series.

So what keeps her motivated and determined throughout all the mental and physical hardships? "Giving mom and dad a better life and making them happy keeps me motivated," says Mandhana, adding that her reason for getting into cricket was family - oriented as well. "I got inspired to take up cricket," she says, "After watching my brother play at the Maharashtra state under 16 tournaments and seeing his name in newspapers. "Mandhana herself was selected in Maharashtra's under-15 team at age of Nine, and Maharashtra under-19s team at age of eleven. Her very fast first breakthrough though, came when she became the first Indian women to achieve a double hundred in a one day game, in 2013. She was playing for Maharashtra (against Gujrat) and scored an unbeaten 224

off 150 balls in the West Zone Under-19 Tournament.

A few years later, she scored her first international hundred. It was the second ODI game of India's tour of Australia in 2016, and Mandhana scored 102 runs off 109 balls.

When Mandhana playing for under-19 Mandhana had been big decision to make "Class X boards", she laughs. "I wanted to study science, but my mother wouldn't be able to balance studies and cricket then." Science clearly was not her thing, and her mother's decision, which she is thankful for now, stood vindicated as Mandhana scored three centuries and two double century to unbeaten against Gujrat.

In Smriti Mandhana's life there are have been many highs and lows in her career so far, but she has dealt all situations by maintaining a positive frame of mind.. "Highs of my career would be getting injured. But I dealt with them by being positive," says Mandhana.

It also helps that Mandhana's family is highly supportive for her pursuits, and closely involved in her cricketing activities. Her father, Shrinivas, a chemical distributor, take care of her cricket programme while her mother, Smita, is in charge of her diet, clothing or other organization aspects. Her brother, Shravan, on the other hands, still bowls to her in the nets.

Outside of the World of cricket, when not winning laurels for India, Mandhana is just like my other young Indian. Her favourite Actor is Hrithik Roshan, her favourite singer is Arijit Singh and she like playing FIFA and other games in her free time.

But if her dream hadn't come true - if she hadn't become a cricketer - she would have chosen another high profile career. "I have been interest in cooking. If not cricketer I would have liked to opt for cooking and start my own restaurant." she says. The culinary world's loss, it seems, is the sporting arena's gain.

Mandhana studies in first year Bachelor of Commerce in Chintaman Rao College in Sangli.

In June 2018, the Board of Control for cricket (BCCI) named her as the Best Women's International

Cricketer.

In December 2018 the International Cricket Council (ICC) awarded her best with the Rachael Heyhoe Flint Award for the best female cricketer of the year.

She also named as the ODI player of the year by the ICC at the same time in 2018.

In September 2016, Mandhana was signed up for a one-year deal with Brushane Heat the Women's Big Bash League (WBBL) in June 2018. Mandhana signed for Kia Super League defending champions Western Storm league.

In November 2018, she was named in the Hobart Hurricanes squad for the 2018-19 Women's Big Bash League season. In 3 August 2018, she scored first century in the 2018 Women's Cricket Super League (WCSL)

Smriti Mandhana says, "Think positively, Do positively and Believe itself, you get success.

Ku. Mahashweta A. Bhelkar

B.Sc. - II

CRIME AGAINST WOMEN

Crime against women such as rape, acid throwing, dowry killings, honor killings and the forced prostitution of young girls has been reported in India. Police records in India show a high incidence of crimes against women. The National Crime Record Bureau reported in 1998 that by 2010 growth in the rate of crimes against women would exceed the population growth rate. Earlier, many crimes against women were not reported to police due to the social stigma attached to rape and molestation. Official statistics show a dramatic increase in the number of reported crime against women.

Acid throwing :

A Thomas Reuters Foundation survey says that India is the fourth most dangerous place in the world for women to live in. The survey itself has been criticized for bias. Women belonging to any class, caste, creed of religion can be victims fo this cruel form of violence and disfigurement, a premeditated crime intended to kill or maim permanently and act as a lesson to put a women in her place. In India, acid attacks on women who dared to refuse a man's proposal of marriage or asked for a divorce are a form of revenge. Acis is cheap, easily available and the quickest way to destroy a women's life. The number of acid attacks has been rising.

Rape :

Rape in India has been described by Radha Kumar as one of India's most common crimes against women and by the UN's human rights chief as a "National Problem". Since the 1980s women's rights groups lobbied for marital rape to be declared unlawful, but the Criminal Law (Amendment) Act, 2013 still maintains the marital exemption by stating in its exception clause under Section 375, that : "Sexual intercourse or sexual acts by a man with his own life, the wife not being under fifteen years of age is not rape : While per capital reported incidents are quite low compared to other countries, even developed countries, a new case is reported every 20 minutes.

New Delhi has one of the highest rape report among Indian cities. Sources show that rape cases in India have doubled between 1990 and 2008.

Child Marriage :

Child marriage has been traditionally prevalent in India but is not so continued in Modern India to this day. Historically, child brides would live with their parents until they reached puberty. In the past, child widows were

condemned to a life of great agony, shaved heads, living in isolation and being shunned by society. Although child marriage was outlawed in 1860, it is still a common practice. The Child Marriage Restraint Act, 1929 is the relevant legislation in the country.

According to UNICEF's "State of the World's Children - 2009" report, 47% of Indian's women aged 20-24 were married before the legal age of 18, rising to 56% in rural areas. The report also showed that 40% of the world's child marriages occur in India.

Domestic Violence :

Domestic violence in India is endemic. Around 70% of women in India are victim of domestic violence, according to Renuka Choudhary, former Union Minister for Women and Child Development. Domestic violence was legally addressed in the 1980s when the 1983 Criminal Law Act introduced section 498A "Husband or relative of husband of a women subjecting her to cruelty."

The National Crime Records Bureau reveal that a crime against a women is committed every three minutes, a dowry death occurs every 77 minutes, and one case of cruelty committed by either the husband or relative of the husband occurs every nine minutes. This occurs despite the fact that women in India are legally protected from domestic abuse under the protection of Women from Domestic Violence Act.

In India, domestic Violence towards women is considered as any type of abuse that can be considered a thrat, it can also be physical, psychological or sexual abuse to any current or former partner. Domestic violence is not handled as a crime or complaint, it is based on caste, class, religious bias and race which also determines whether action is to be taken or not. Many studies have reported about the prevalence of the violence and have taken a criminal justice approach, but most woman refuse to report it. These women are guaranted constitutional justice, dignity and equality but continue to refuse based on their sociocultural contexts. As the women refuse to speak of the violence and find help, they are also not receiving the proper treatment.

Dowry :

In 1961, the Government of India passed the Dowry Prohibition Act making dowry demands in wedding arrangements illegal. However, many cases of dowry- related domestic violence, suicides and murders have been reported. In the 1980s numerous such cases were reported.

In 1985, the Dowry Prohibition (maintenance of lists of presents to the bride and bridegroom) Rules were

framed. According to these rules, a signed list should be maintained of presents given at the time of the marriage to the bride and the bridegroom. The list should contain a brief description of each present, its approximate values, the same of who has given the present and relationship to the recipient. However, such rules are rarely enforced.

A 1997 report claimed that each year at least 5,000 women in India die dowry - related deaths and at least a dozen die each day in kitchen fires, thought to be intentional. The term from this is "bride burning" and is criticised within India itself. Amongst the urban educated, such dowry abuse has reduced considerably.

In 2011, the National Crime Records Bureau reported 8,618 dowry deaths. Unofficial estimates claim the figures are at least three times as high.

Honor Killings :

Honor Killings have been reported in northern regions of India, mainly in the Indian states of Punjab, Rajsthan, Haryana and Uttar Pradesh, as a result of the girl marrying without the family's acceptance and sometimes for marrying outside her caste or religion. Haryana is notorious for incidents of honor killings, which have been described as "Chillingly common in villages of Haryana". In contrast, honor killings are the western Indian states of Maharashtra and Gujrat. In some other parts of India, notably West Bengal, honor killings completely ceased about a century ago, largely due to the activism and influence of reformists such as Vivekananda, Ramakrishna, Vidyasagar and Raja Ram Mohan Roy. In 2010, the supreme court of India issued notice in regards to honor killings to the states of Punjab, Haryana, Bihar, Uttar Pradesh, Rajshtan, Jharkhand, Himachal Pradesh and Madhya Pradesh.

Accusations of Witchcraft :

Violence against women related to accusations of Witchcraft occurs in Idnia, particularly in parts of Northern India. Belief in the supernatural among the Indian population is strong, and lynchings for Witchcraft are reported by the media. In Assam and West Bangal between 2003 and 2008 there were around 750 deaths related to accusations of Witchcraft. Officials in the state of Chhattisgarh reported in 2008 that at least 100 women are maltreated annually as suspected witches.

Ku. Haridini B. Barmase

M.A. - I (English)

SACHIN TENDULKAR

Sachin Ramesh Tendulkar (born 24 April 1973) is a former Indian International Cricketer and a former captain of the Indian National Team, regarded as one of the greatest batsman of all time. He is the highest run scorer of all time in International cricket. Tendulkar took up cricket at the age of sixteen made his debut on 15 Nov. 1989 against Pakistan in Karachi. He is the only player who has scored one hundred international centuries, the first batsman to score a double century in a ODI, the holder of the record for the most number of runs in both Test and ODI, and the only player to complete more than 30,000 runs in International cricket. He is known as Master Blaster and often referred to as the God of Cricket by Indian cricket followers. In 2001, Sachin Tendulkar became the first batsman to complete 10,000 ODI runs in his 259 innings. In 2002 halfway through his career, Wisden Cricketer's Almanack ranked him the second greatest Test batsman of all time, behind Richards. Later in his career, Tendulkar was a part of the Indian team that won the 2011 World Cup, his first win in six World Cup appearances for India. He had been previously named "Player of the Tournament" at the 2003 edition of the tournament, held in South Africa. Tendulkar received the 'Arjuna Award' in 1994 for his outstanding sporting achievement, the 'Rajiv Gandhi Khel Ratna' award in 1997, India's highest sporting honour, and the Padma Shri and Padma Vibhushan awards in 1999 and 2008 respectively, India's fourth and second highest civilian awards. After a few hours of his final match on 16 November 2013, the Prime Minister's office announced the decision to award him the 'Bharat Ratna', Indian highest civilian award. He is the youngest recipient to date and the first ever sport person to receive the award.

He also won the 2010 Sir Garfield Sobers Trophy for cricketer of the year at the ICC award in 2012, Tendulkar was nominated to the Rajya Sabha, the upper house of the Parliament of India. He was also the first sport person and the first person without an aviation background to be awarded the honorary rank of group captain by Indian Force. In 2012 he was named an

Honorary Member of the order of Australia.

In 2010, Time Magazine included Sachin in its annual Time 100 list as one of the "Most Influential people in the world. In December 2012, Tendulkar announced his retirement from ODIs. He retired from twenty-20 cricket in October 2013 and subsequently retired from all forms of cricket on 16 November 2013 after playing 200th Test Match, against West Indies in Mumbai's Wankhede Stadium. Tendulkar played 664 international cricket matches in total, scoring 34,357 runs. Tendulkar's consistent performances earned him a fan following across the globe, including amongst Australia crowd, where Tendulkar has consistently scored centuries. One of the most popular sayings by his fans is "Cricket is my religion and Sachin is my God." Sachin : A Billion Dreams, an Indian film directed by James Erskine is based on the life of Tendulkar where Tendulkar played his character himself.

Ku. Sabiya Begum

M.A. - I (Eng.)

EDUCATION SYSTEM

Today's education system may be good to scores marks, but fails to retain the knowledge one students have completed their examinations. This leads to young minds being stifled at an age when they should be asking questions, learning and gaining knowledge and developing thirst for more knowledge.

If we need to solve this dubious mystery about why Indians, dor decades, have not been able to invent or innovate something that could revolutionise the way we live, the answer may well lie in the kind of education system we have right from early schooling days. our basic education system is rigid, rusty and mundane . Among schoolchildren, it hardly evokes and interest that could ignite a scientific spark to carry forward in their lives. That's why we lack innovating or inventing capabilities despite the fact that lakhs of engineers and scientist graduate from their resepectable academic institutions year after year, but go without making any substantial contributions to the existing scientific knowledge pool.

That's again the reason why we have remained a country that squarely depends on foreign countries. For our wares and we have remained fairly satisfied with the inventions of 'zero' (~400BC) and pickles.

Todays Education system has slowly been over taken by private coaching institutes. It has become a breeding ground for future corporate slaves. It has become a golden goose for many private business man who would take every opportunities to extract as much as profit as they can during the tenure of over 15 years of education that each student has to go through. Education cash, only those who can afford the cash to pay for education will now be able to purchase it.

The other end of the spectrum is the govt. sponsored education, anyone who graduates out of such background bye any private sector. Thus those people reach back to coaching institutes again for skill set further for competitive exams to ger placed in government jobs!

The best option taken by many is the common route - MS in US!

But in general the purpose of education is completely lost. The purpose of education is the create people who would create - to create great thinkers - great authors - great researchers - great politicians - great

entrepreneurs with vision - great missionarise - even great humanitatrians.

What would come our of an education system that forces people into debt? That sells educations?

What comes out of this education system are ruthless business men. A doctor who would sell you health - above the market price. A Judge who would set justice above the market price with interest - A corrupt Govt. clerk who would sell you a pan card/Aadhar card / ID card up and above the market price with his commission - and on and on. Things will only get worse. The current Education System is designed to reach everone that the most important objective in this world is not to earn knowledge but it is to make money! It is not earning knowledge but buying knowledge - This our education system is setting the priorities in place.

Education system basically devided into three phase, elementary, secondary and higher education. Education is very important today because without education you can not survive on lands.

In Vedic period, our education is totally depend upon practical senario and no stress over student because in those days ever person choosed a passion and including in work. Relationship between teacher and student is very good. If I will talk about colonial period, here our education system totally obscure British ruler always oppressed all the time we can not focus our education and also faced many hurdals.

Education Hurdals today -

Matriculation exam now a today's family exa, our parents and societies compares with others so in our mind creates fear.

After matriculation exam, we move on 11th and 12th here we faced may problems.

- A) Physically changes on body and not aware.
- B) No one understand our feelings specially teacher reaction is very horrible.
- C) Parents understand our child is next Eienstein.
- D) Students creative passion, determination and thinking died and we always focus on Board exam. This word "Board" is very board marks not a creativity.

Conclusion :

Need a good environment specially society or school. Don't compairing others because parent always compare other then our creativity destroyed. Thinking may

be out of box not inside.

We can say that adolescent dreams represent a Nation's Home! fearsafe, India this wealth is mostly burnt up in preparation for examination.

This line is very practical so we should need a new action specially in our education system, psychological behaviour, Ethics and parent observations.

1) No individual attention given to poor students they are always neglected and are made fun of.

2) Students are not guided how to study on their own. Student wait for the teacher to complete the chapter.

3) Students are never made to make studying a habit, they cram before exams and if they didn't get what they had expected they commit suicide or sleep into depression.

Education system is a ever evolving concept that will foresee new changes generation by generation. Similarly a lot of new theories, concept and tools have been added to improve the infrastructure of the education system currently which eventually has improved the quality of education in a great extent.

One thing that hugely affected in current education system in my opinion is E-learning. E-learning is playing such a important role in so many schools now and finally its importance is being realised by the authority.

Fees :

Nowadays education institute are like black holes in which you just keep throwing money, there is no limit.

Cheating :

Let's admit that we all do it, there are desperate times that call desperate measure. Earlier, there used to be simple under the clothes writing or writing on erasers cheating.

So, these were some moments that current age students are missing out on and old age students miss. Regardless of the changes, student life is the best and education obviously necessary.

1) Students from 4th standard are unable to read from their mother tongue.

2) Students from 7th standards are unable to do basic maths calculations.

3) No school can fails students upto 8th standard, they are just moved up.

4) Private school are taking huge amount of fees in the name of extra circular activities.

5) No one is taking care of dying government school.

6) Teachers are unable to teach in schools but they are taking tuitions but they are taking tuitions outside.

7) Poor students are depending only on school on school teacher while wealthy students joining 2-3 tuition for simple subject.

8) Mass students joins Engineering, very few join Medical and remaining joins diploma course. So whole system is producing engineers and doctors.

In short Indian education system is becoming factories producing quantity not quality students.

Education System in India needs a major change

1) Every year something is change in the whole syllabus which makes it difficult for teachers and students to adapt quickly.

2) Syllabus in high school needs to be reduced. There are many topics which are useless to students in their future. The boards need to identify those topic and remove or reduce it.

3) There should be more stress on vocational education. Skill development is very important for the students to help him somewhere in his future life but our educational system is too much obsessed with academics that they forget that books don't make a engineer but a machine do.

4) Too much focus on foreign culture. Students are never taught about greatness of their ancestors and their rich history but are give example of many foreign culture and are forced to accept them as superior.

In the most successful culture in the world, it is the system that is responsible for the success of the students. Not solely the parent, Not solely the student, Not solely the teacher. The culture create the system. The hope is that Indians can find the grit and will to change their own culture - one parent, student and teacher at a time.

Ku. Puja R. Harale

M.A. - I (Eng.)

This Generation

This generation would rather be encircled by people who encourage them to fight their brethren, than encourage them to unite as one body.

This generation spends more time on social media acquiring followers than taking time to build long lasting relationship.

This generation is so used to using emojis rather than displaying raw emotion.

This generation would rather be surrounded by friends who tear them down than people who build them up.

This generation thinks happiness equals the amount of money in the bank, rather than living a content, meaningful life.

This generation would rather mock others who put effort into their education than learn from them.

This generation is so quick to place blame on someone else for their actions rather than accepting responsibility.

This generation lives under the saying YOLO to compensate for the stupid things they do.

This generation forgets that we were created one nation under God. So they push God to the back burners.

This generation is so ignorant, and I am afraid that it will not change but only get worse.

This generation is dying out.

Shubham D. Balpande

B.A. - II

Boon For Life

Starting from our birth, the journey start
We were his tiny little diamond part.

Holding little fingers, teaches us to walk
Proud he feels, when we talk.

Weekends were special, He take us to zoo
Seeing us crying, Was not easy for him too.

He starve for us, from day to night
Living in dark, for our future be bright.

Problems were increasing without any brake
But he was always ready to overtake.

Exams were approaching, many efforts to takes
Sacrificed his sleep to keep us awake.

Left all over his dreams, for our sake
His love is boundless and is real, not take.

A man full of affection super hero for all
Teaches us lesson 'Father' him we call

Aditya T. Jagdale

B.Sc. - II

AMIGOS

The feeling arises from the start,
What it is that ticks in my heart.
A feeling from deep down inside,
A feeling that I never hide.

You all were there through my good and bad,
You made me happy when I was sad.
You sparkled up my shattered day,
Side by side on the strange way.

This bond I can never buy nor I could sold,
It may get blurred and may get old.
With you I overcame my greatest fear,
Wandering around and you all were there.

I met you as a stranger,
Took you as a friend,
I hope our long friendship,
Will never have an end.

Aksham M. Shambharkar
B.Sc. - II

Life

Life is an opportunity, benefit from it

Life is beauty, admire it.

Life is a dream, realize it

Life is a challenge, meet it.

Life is a duty, complete it

Life is a game, play it

Life is a promise, fulfill it

Life is sorrow, overcome it

Life is a song, sing it

Life is a struggle, accept it

Life is a tragedy, confront it

Life is an adventure, dare it

Life is luck, make it

Life is too precious, do not destroy it

Life is life, fight for it.

Ku. Prachi R. Jurao
B.Com. - II (Eng.)

क्रीडा विभाग

अहवाल
२०१८-१९

सत्र २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाने राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन विजेते व उपविजेते पद प्राप्त करून विजयाची परंपरा कायम ठेवत महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाने भरीव यश संपादीत केले.

यावर्षी १) खो-खो (मुली) आठव्यांदा विजेतेपद २) बॉलमिंटन (मुली) पाचव्यांदा विजेतेपद प्राप्त केले तर उपविजेते पद मिळणारे संघ ३) योगासन (मुली) उपविजयी ४) योगासन (मुले) आठव्यांदा उपविजयी ५) बॉल बॅडमिंटन (मुले) उपविजेतेपद ६) खो-खो (मुले) उपविजयी ७) खो-खो (मुली) उपविजेतेपद ८) हॅन्डबॉल (मुली) उपविजेतेपद विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेत प्राप्त केले. या सर्वांना ट्राफी देवून गौरविण्यात आले. तर क्रॉसकंट्री मुले व मुलींच्या संघाने चौथे स्थान प्राप्त केले. पश्चिम विभाग व अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता १५ खेळाडूंची कलर होल्डर म्हणून विद्यापीठाच्या संघात निवड करण्यात आली.

विद्यापीठ स्तरावर विजयी, उपविजयी प्राप्त करणारे संघ व कलर होल्डर खेळाडूंची माहिती खालील प्रमाणे:

१) क्रॉसकंट्री (मुले/मुली) :

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन क्रॉसकंट्री स्पर्धा (१० किलोमीटर) नागपूर विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आल्या. यात महिलांमध्ये ६४ तर मुलांमध्ये १२५ महाविद्यालयाने सहभाग नोंदविला. यात दोन्ही संघाला चौथे स्थान प्राप्त झाले

मुलींचा संघ -

(१) कु. रुचीता एम. नासरे - बी.एससी. २ (२) कु. रंजना ए. पाचाडे - बी.ए. २ (३) कु. निकिता ए. कुमेरीया - बी.कॉम. ३

(४) कु. गुंजन आर. इंगळे - बी.ए. १ (५) कु. आरती आर. नाईक - बी.कॉम. १

मुलांचा संघ -

(१) उमेश एम. राऊत - बी.ए. १ (२) पंकज जी. तवले - बी.ए. २ (३) कुणाल एस. वाघ - बी.ए. १ (४) विशाल टी. वाघ - बी.कॉम. ३ (५) अनिकेत एन. कळंबे - बी.कॉम. २ (६) भुषण एस. तुरणकर - बी.कॉम. ४ (७) नितेश टी. धुर्वे - बी.ए. १

२) खो-खो (मुले) :

नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन खो-खो स्पर्धा दिनांक २४/९ ते २६/९/२०१८ पर्यंत नागपूर विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आल्या. मुलांच्या संघाने 'बी' झोनचे विजेतेपद प्राप्त केले. अंतिम सामन्यात २ गुणांनी पराभव झाल्याने उपविजेतेपद प्राप्त झाले. तर यात ३ खेळाडूंची गुणवत्तेच्या आधारे विद्यापीठाच्या संघात आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली

मुलांचा उपविजयी संघ -

(१) भुषण एस. तुरणकर - बी.कॉम. ३ (२) उमेश एस. राऊत - बी.ए. १ (३) दुर्गेश एम. सोमकुवर - बी.कॉम. ३ (४) युगल वा. मेटांगळे - बी.कॉम. १ (५) खैबर वाय. अली - बी.कॉम. १ (६) कुणाल एल. पुसदकर - बी.ए. १ (७) मोहन डी. करडभाजने - बी.कॉम. १

(८) लकी आर. वानखेडे - बी.कॉम. १ (९) उमंग आर. मेश्राम - बी.ए. १ (१०) अनिकेत एन. कळंबे - बी.कॉम. २

(११) सुशांत एस. पाटील - बी.एससी. १

३) खो-खो (मुली) :

खो-खो मुलींच्या आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धा दिनांक २७/९ ते २९/९/२०१८ पर्यंत घेण्यात आल्या. मुलींच्या संघाने 'अ' झोनचे विजेतेपद प्राप्त करून अंतिम सामन्यात महिला महाविद्यालय नागपूर या संघाचा एकतर्फी पराभव करून आठव्यांदा नागपूर विद्यापीठाचे विजेतेपद प्राप्त केले

मुलींचा विजयी संघ -

(१) कु. रोहीनी जे. नारनवरे (२) कु. एकता एम. रोहनकर (३) कु. रचिता एम. नासरे (४) कु. गुणवंती डी. सत्तेकार

(५) कु. धनश्री डी. उमाठे (६) कु. गुंजन आर. इंगळे (७) कु. अंजली ए. भस्मे (८) कु. तेजस्वीनी के. अडाऊ (९) कु. रुचीता एस. कन्हारे (१०) कु. आरती आर. नाईक तर गुणवत्तेच्या आधारे ४ खेळाडूंची आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता विद्यापीठ संघात निवड करण्यात आली.

४) कबड्डी (मुले) :

आंतरमहाविद्यालयीन मुलांच्या कबड्डी स्पर्धा आयोजनाची संघी विद्यापीठाने आपल्या महाविद्यालयास दिली. या स्पर्धा दि. ३/१० ते ४/१०/२०१९ पर्यंत महाविद्यालयाच्या मैदानावर घेण्यात आल्या. या स्पर्धेचे उद्घाटन संस्थेचे उपाध्यक्ष श्री निरंजनजी राऊत यांच्या हस्ते करण्यात आले. यामध्ये २६ संघांनी सहभाग नोंदविला तर झोन अंतिम सामन्यात महाविद्यालयाचा संघ पराभूत झाला.

५) हॅन्डबॉल (मुली) :

ज्योतीबा शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, वानाडोंगरी नागपूर येथे मुलींच्या हॅन्डबॉल स्पर्धा दिनांक २७/९ ते ३०/९/२०१८ पर्यंत घेण्यात आल्या. यामध्ये एकूण २५ संघांनी आपला सहभाग नोंदविला. आपल्या महाविद्यालयाच्या संघाने प्रथमच अंतीम सामन्यात प्रवेश नोंदविला. अंतिम सामन्यात शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय कोराडी यांच्या सोबत पराभव झाल्याने आपल्या महाविद्यालयास उन्विजेतेपद प्राप्त झाले.

उपविजयी संघ -

(१) कु. विशाखा आर. शिरपूरकर (२) कु. काजल के. डंभाळे (३) कु. रुचीका एस. काळे (४) कु. स्वर्णा एम. कोटजावळे (५) कु. प्रेमा एस. आंबटवार (६) कु. रीता एल. कावळे (७) कु. पुजा व्ही. धुर्वे (८) कु. रुपाली एस. मरसकोल्हे (९) कु. आचलआर. सहारे (१०) कु. आचल जी. युवनाते. यातुनच कु. काजल के. डंभाळे हिची गुणवत्तेच्या आधारे विद्यापीठाच्या संघात निवड करण्यात आली.

६) बॉलबॅडमिंटन (मुले) :

आंतर महाविद्यालयीन बॉलबॅडमिंटन स्पर्धा दिनांक ३१/११/२०१८ ला पी.एस.डब्ल्यु. महाविद्यालय, नागपूर येथे घेण्यात आल्या. महाविद्यालयाने बी झोनचे विजेतेपद प्राप्त करून अंतीम सामना जे.बी. सायन्स वर्धा यांच्या सोबत खेळला गेला. यात तीन सेट मध्ये फक्त ४ गुणांनी अंतीम सामन्यात पराभवामुळे उपविजेतेपद प्राप्त झाले. यावर्षी दुसऱ्यांदा उन्विजेतेपद प्राप्त झाले.

मुलांचा उपविजयी संघ -

(१) गणेश टी. देशमु, - बी.ए. २ (२) विनय एस. पडोलीया - बी.कॉम. २ (३) अक्षय आर. सावरकर - बी.ए. २ (४) राहुल एम. गाडवे - बी.ए. १ (५) प्रतिक बी. शिकें - बी.कॉम. २ (६) लुकेश जी. रेवतकर - बी.ए. २ (७) आदित्य ते जगदळे - बी.एससी. २ (८) अनिकेत अ. सिडाम - बी.ए. १ (९) पंकज जी. तवले - बी.ए. २ तर गुणवत्तेच्या आधारावर दोन खेळाडूंची आंतर विद्यापीठाच्या संघात निवड करण्यात आली.

७) बॉलबॅडमिंटन (मुली) :

आंतर महाविद्यालयीन बॉलबॅडमिंटन स्पर्धा दिनांक ११ डिसेंबर ते १२ डिसेंबर २०१८ ला पी.एस.डब्ल्यु. महाविद्यालय, नागपूर येथे घेण्यात आल्या. अ झोनचे विजेतेपद प्राप्त करून अंतीम सामन्यात जी.एस. कॉमर्स कॉलेज, नागपूर संघाला पराभूत करून यावर्षी सलग पाचव्यांदा विजेतेपद प्राप्त केले व महाविद्यालयाचे नाव लौकीक केले.

मुलींचा विजयी संघ -

(१) कु. सोनाली डी. कोवे - एम.ए. १ (२) कु. पुजा बी. मरसकोल्हे - बी.ए. २ (३) कु. रुचिता एस. काळे - बी.कॉम. २ (४) कु. प्रेमा एस. आंबटवार - बी.ए. २ (५) कु. मिनल एम. पंचभाई - बी.कॉम. २ (६) कु. समिक्षा के. दुपारे - बी.कॉम. २ (७) कु. भारती डी. चरडे - बी.कॉम. १ (८) पल्लवी एन. सावरकर - बी.ए. १ (९) कु. पल्लवी एस. धुर्वे - बी.एससी. १

योतील दोन खेळाडूंची आंतर विद्यापीठ स्पर्धेकरीता विद्यापीठ संघात निवड करण्यात आली.

८) बॉक्सिंग :

बॉक्सिंग या खेळाच्या स्पर्धा नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन दिनांक ४/१ ते ५/१/२०१९ पर्यंत तिरपुडे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, नागपूर या मैदानावर घेण्यात आल्या. यात दोन खेळाडूंनी सहभाग नोंदविला. यात कु. भारती वाघमारे - बी.ए. १ हिची निवड आंतर विद्यापीठ स्पर्धेकरीता विद्यापीठाच्या संघात करण्यात आली.

८) योगासन (मुले/मुली) :

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालयीन योगासन स्पर्धा दिनांक १७ व १८ जानेवारी २०१९ ला धनवटे नॅशनल महाविद्यालय, नागपूर येथे घेण्यात आल्या. यात दोन्ही संघ उपविजयी ठरले. तर मुलींच्या उपविजयी संघातील कु. नम्रता सेंगर या खेळाडूची आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता विद्यापीठाच्या संघात निवड करण्यात आली.

मुलींचा उपविजयी संघ -

(१) कु. लक्ष्मी के. येलेकर - बी.कॉम. ३ (२) कु. दुर्गा एच. नासरे - बी.कॉम. ३ (३) कु. नम्रता डि. सेंगर - बी.ए.ए. ३ (४) कु. वेदश्री आर. गजबे - बी.ए. १ (५) कु. जुही पी. टीपले - बी.एससी. २ (६) कु. किर्ती आर. मालापुणे - बी.बी.ए. १

मुलांचा उपविजयी संघ -

(१) सागर पी. आमटे - एम.कॉम. २ (२) प्रदीप डी. इंगळे - बी.कॉम. ३ (३) आदित्य टी. जगदळे - बी.एससी. २ (४) आशिष डी. रंगारी - बी.कॉम. ३ (५) राकेश एन. डोंगरे - एम.कॉम. ३ (६) वृषभ बी. लोखंडे - बी.बी.ए. २

आंतरविद्यापीठ (अखिल भारतीय / पश्चिम विभाग) स्पर्धेत सहभागी कलर होल्डर

अ.क्र.	खेळाडूचे नांव	वर्ग	खेळाचे नांव	आंतरविद्यापीठ स्पर्धा स्थळ
१	युगल यादवराव मेटांगळे	बी.कॉम. १	खो-खो	मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
२	मोहन ज्ञानदेवराव करडभाजने	बी.कॉम. १	खो-खो	मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
३	उमेश मोहनराव राऊत	बी.ए. १	खो-खो	मुंबई विद्यापीठ, मुंबई राज्य क्रिडा महोत्सव
४	कु. एकता मनोज रोहनकर	बी.एससी. ३	खो-खो	कवियत्री बहिनाबाई चौधरी विद्यापीठ, जळगांव
५	कु. रुचीता मनोहर नासरे	बी.एससी. २	खो-खो	कवियत्री बहिनाबाई चौधरी विद्यापीठ, जळगांव
६	कु. गुणवंती धनराज सत्तेकार	बी.कॉम. २	खो-खो	कवियत्री बहिनाबाई चौधरी विद्यापीठ, जळगांव
७	कु. धनश्री दशरथ उमाठे	बी.ए. २	खो-खो	कवियत्री बहिनाबाई चौधरी विद्यापीठ, जळगांव राज्य क्रिडा महोत्सव मुंबई विद्यापीठ मुंबई
८	धनंजय चंदू जागेकर	बी.बी.ए. १	कबड्डी	शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर राज्य क्रिडा महोत्सव मुंबई विद्यापीठ मुंबई
९	कु. काजल कृष्णाजी डंभाळे	बी.कॉम. २	हॅन्डबॉल	विर बहादूर सिंग पूर्वांचल विद्यापीठ, जौहनपूर
१०	अक्षय रामदास सावरकर	बी.ए. २	बॉलबॅडमिंटन	एस.आर.एम. विद्यापीठ, कांतानकुलासूर
११	राहुल मंगल गाढवे	बी.ए. १	बॉलबॅडमिंटन	एस.आर.एम. विद्यापीठ, कांतानकुलासूर
१२	कु. मोनाली दुर्वासजी कोवे	एम.ए. १	बॉलबॅडमिंटन	कृष्णा विद्यापीठ विजयवाडा
१३	कु. समिक्षा कृष्णाजी दुपारे	बी.कॉम. २	बॉलबॅडमिंटन	कृष्णा विद्यापीठ विजयवाडा
१४	कु. गायत्री सुरेश वाघमारे	बी.ए. १	बॉक्सिंग	जे.आर.एन. विद्यापीठ राजस्थान
१५	कु. नम्रता दिनदयाल सेंगर	बी.एससी. ३	योगासन	मद्रास विद्यापीठ चेन्नई

प्रा. डॉ. तेजसिंह ल. जगदळे

क्रीडा विभाग प्रमुख

राष्ट्रीय छात्र सेना (N.C.C.)

वार्षिक सत्र २०१८-१९ या वर्षाकरीता १७ रिक्त जागेकरीता नवीन १३० विद्यार्थ्यांनी (मुले+मुली) नोंदनी केलेली होती. या सर्वांची शारीरिक क्षमता परिक्षा मुलांकरीता ५ कि.मी. धावणे व मुलींकरीता ३ कि.मी. धावणे व शारीरिक मोजमापाच्या आधारावर ११ मुले व ६ मुलींची निवड करण्यात आली.

आंतरराष्ट्रीय योग दिवस :

यावर्षी २१ जुन २०१८ ला आंतरराष्ट्रीय योग दिवसाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे एन.सी.सी. कॅडेट, डॉ. आशिष देशमुख आमदार, विधानसभा क्षेत्र काटोल, पतंजली योग समिती, काटोल यांच्या संयुक्त विद्यमाने मेन रोड, काटोल येथे सकाळी ५.३० ते ७.३० पर्यंत साजरा करण्यात आला.

एन.सी.सी. प्रशिक्षण :

एन.सी.सी. कॅडेटचे ड्रिल प्रशिक्षण, थेअरी प्रत्येक आठवड्याच्या शुक्रवार व शनिवारला ला दुपारी ३.०० ते ५.०० या कालावधीत घेण्यात येत असते.

स्वातंत्र दिवस समारोह :

१५ ऑगस्ट स्वातंत्र दिवस समारोह संस्थेचे उपाध्यक्ष श्री निरंजनजी राऊत यांच्या अध्यक्षतेखाली स्वातंत्र्य दिवस घेण्यात आला. त्यांच्या हस्ते झेंडावंदन करून एन.सी.सी. रायफल प्लाटून द्वारा सलामी देण्यात आली. यात मुलांचा व मुलींचा खाली प्लाटून यांचा समावेश होता. श्री निरंजनजी राऊत यांनी परेड चे निरीक्षण केले. यावेळी संस्थेचे सर्व पदाधिकारी, शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते.

NCC Camp करिता निवड झालेले NCC Cadets :

- 1) **Combined Annual Training Camp 602 Dated 7.7.2018 to 16.7.2018 S.D. College (Selu) Wardha**
१) अक्षय ए. कोठे - बी.एससी. १ २) गौरव डी डोईजोड - १२ वी सायंस
३) ललीत सी. चौधरी - बी.ण. १ ४) महेश डी. बासेवार - बी.कॉम. १ ५) सौरभ एस. कुर्मी - बी.कॉम. १
- 2) **Combined Annual Training Camp 613 Dated 13.8.2018 to 9.9.2018 Pipla Dak Bangla (Koradi)**
१) चेतन पी. बोरडे - बी.कॉम. १ २) गणेश डी. देशमुख - बी.ए. २ ३) मुस्ताक जी. शेख - बी.ए. १
४) सुमीत जी. ढगे - बी.ए. १ ५) शिल्पेज बी. रेवतकर - १२ वी कला ६) कु. मायुरी जी. बालपांडे - बी.कॉम. ३
७) स्नेहल डी. मते - १२ वी सायंस
- 3) **Combined Annual Training Camp 612 Dated 21.8.2018 to 30.8.2018 Pipla Dak Bangla (Koradi)**
१) जिग्नेश एस. गजभिये - बी.ए. १ २) हिमांशु एम. भोयर - १२ वी ३) करण के. सोनकुसरे - बी.ए. १
४) कुणाल आर. पडोलिया - बी.कॉम. २ ५) मयुर जी. सावरकर - १२ वी ६) विनय एस. पडोलिया - बी.कॉम. २
७) सोनु सी. चव्हाण - बी.ए. १ ८) कु. अरुणा एम. नेहारे - बी.कॉम. १ ९) कु. भाग्यश्री एस. चिंचोरीया - बी.ए. १
१०) कु. काजल एस. सावरकर - बी.ए. १ ११) कु. खुशबु एस. तिडके - १२ वी कॉमर्स
१३) कु. प्रविणा डी. काळे - १२ वी कला
- 4) **Combined Annual Training Camp 616 Dated 23.9.2018 to 2.10.2018 Pipla Dak Bangla (Koradi)**
१) अक्षय ए. कोठे - बी.एससी. २ २) अक्षय एन. सारवे - बी.ए. १ ३) दर्शज जे. कोल्हे - बी.ए. १
४) सागम एम. सरोदे - बी.ए. १ ५) विशाल टी. वाघ - बी.ए. १
- 5) **RRE - RDC 30.9. TO 9.10.2018 Heti Surla (Saoner)**
१) प्रणय वा. चांदूरकर - १२ वी कला
- 6) **Combined Annual Training Camp 618 Dated 4.10.2018 to 13.10.2018 Pipla Dak Bangla (Koradi)**

- १) महेश बी. कुमेरीया - १२ वी कॉमर्स २) दर्शन जे. कोल्हे - बी.ए. १ ३) चेतन एस. गवळी - १२ वी कॉमर्स
 ४) कु. दामीनी सी. वैष्णव - बी.ए. १ ५) कु. लिना डी. काळे - बी.ए. २ ६) कु. हर्षा व्हि. बरडे -
 ७) कु. नंदीनी एन. देऊळकर - ११ वी कॉमर्स ८) कु. पल्लवी एस. सुरजुसे - बी.ए. १
 ९) कु वैष्णवी डी. डोइजोडे - ११ वी सायन्स

7) All India Treking Expedition Kerla Trek, 1st at Kulamava (organized by NCC Directorate, Kerla and Lakshadweep dated 18 Oct. to 25 Oct. 2018)

- १) वैभव जी. बाभुळकर - बी.ए. १ २) जिग्नेश एस. गजभिये - बी.ए. १ ३) सुरज वारकर - १२ वी कला
 ४) शिल्पेज बी. रेवतकर - १२ वी कला ४) आसिक यु. कारुकी - बी.ए. १ ६) सुमित डी. ढगे - बी.ए. १
 ७) आशिष बी. येनुरकर - बी.एससी. १ ८) चेतन पी. बोरडे - बी.कॉम. १

या शिबीराकरिता नागपूर युनिट तर्फे लेफ्टनंट डॉ. तेजसिंह ल. जगदळे यांची कॉन्टीजन्ट कमांडर म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. ६ राज्याचे एन.सी.सी. कॅडेट उपस्थित होते. झालेल्या विविध स्पर्धेत महाविद्यालयाच्या कॅडेटनी सादर केलेल्या योगासन समूह नृत्यामध्ये प्रथम क्रमांक मिळविला. याकरीता केरला ट्रेकिंग डायरेक्टर ब्रिगेडीअर सुनिल कुमार एन. व्ही. यांच्या हस्ते ट्राफी प्रदान करण्यात आली. या यशाबद्दल २० महाराष्ट्र बटालियन एन.सी.सी. युनिट तर्फे कमांडींग ऑफीसर लेफ्ट. कर्नल नितीन भिडे, प्रशासकिय अधिकारी लेफ्ट. कर्नल राजीव सेनाय यांच्या हस्ते एन.सी.सी. कॅडेट व लेफ्टनंट जगदळे यांचा सत्कार करण्यात आला.

रक्तदान शिबीर :

दि. ५ जानेवारी २०१९ ला महाविद्यालयाच्या एन.सी.सी. युनिट तर्फे रक्तदान शिबीर घेण्यात आले. या शिबीराचे उद्घाटन श्री निरंजनजी राऊत यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी पाहुणे डॉ. राकेश वानखेडे, कार्यकारी प्राचार्य डॉ. राजेश धोटे, शिबीर आयोजक लेफ्टनंट तेजसिंह जगदळे उपस्थित होते. ७९ रक्तदात्यांनी रक्तदान केले. यात एन.सी.सी. कॅडेट, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, व विद्यार्थी सहभागी होते. रक्त संकलन करिता श्री किरण इंगळे व त्यांची चमू डॉ. हेगडेवार रक्तपेढी नागपूर उपस्थित होती.

रक्षाबंधन निमित्त एन.सी.सी. कॅडेट द्वारा महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांकडून ११०० राखी जमा करण्यात आल्यात व सकाळ वृत्तपत्राद्वारे सिमेवरील जवानाकरीता पाठविण्यात आल्या.

गणतंत्र दिवस समारोह :

दि. २६ जानेवारी २०१९ ला गणतंत्र दिवस समारोह संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. राजु देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आला. एन.सी.सी. कॅडेट व आर्चीड पब्लिक स्कुल पी.टी. स्कॉट यांच्या हस्ते राष्ट्रीय ध्वजाला सलामी देण्यात आली. डॉ. राजु देशमुख यांनी परेडचे निरीक्षण केले. यावेळी नृत्य, देशभक्तीपर गिर व प्रात्यक्षिक सादर करण्यात आले.

बी. सर्ट परिक्षा :

२०१७-१८ ची 'बी' सर्ट परिक्षा डॉ. आंबेडकर महाविद्यालय नागपूर येथे फरवरी महिन्यात घेण्यात आली. २३ कॅडेटनी परिक्षा दिली.

परिक्षेचा निकाल : A Grade Passed : 02 B Grade Passed : 20 C Grade Passed : 01

२०१७-१८ ची 'सी' सर्ट परिक्षा धनवटे नॅशनल कॉलेज, नागपूर येथे फरवरी महिन्यात घेण्यात आली. १० कॅडेट उपस्थित होते.

परिक्षेचा निकाल : A Grade Passed : 00 B Grade Passed : 07 C Grade Passed : 02

दि. १ मार्च ते ३० मार्च पर्यंत ऑफीसर ट्रेनिंग अॅकेडमी कामठी येथे झालेल्या Refresher Course करिता लेफ्टनंट डॉ. तेजसिंह जगदळे यांनी २० महाराष्ट्र बटालियन एन.सी.सी. युनिट तर्फे पाठविण्यात आले. एक महिन्याच्या Refresher Course पूर्ण केल्याबद्दल त्यांना कॅप्टन या पदाची पदोन्नती प्राप्त झाली.

लेफ्टनंट तेजसिंह ल. जगदळे

एन.सी.सी. अधिकारी

नबीर महाविद्यालय, काटोल

वाणिज्य विभाग

अहवाल
२०१८-१९

नबीरा महाविद्यालयाच्या वाणिज्य विभागातर्फे दिनांक २३ व २४ जानेवारी २०१९ ला 'वाणिज्य प्रदर्शनी' आयोजित करण्यात आली होती. विद्यार्थ्यांच्या कल्पनाशक्तीला प्रोत्साहन देवून समाजात वाणिज्य विषयक माहितीचा प्रसार व प्रचार व्हावा या उद्देशाने सदर प्रदर्शनीचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रदर्शनाचे उद्घाटन शिक्षण प्रसारक मंडळाचे कोषाध्यक्ष मा. श्री प्रकाशजी चांडक यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाला महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ. आर.आर. धोटे, डॉ. एस.के. नवीन, वाणिज्य विभागाचे प्रमुख डॉ. एस.ए. सोनेगावकर उपस्थित होते. या प्रदर्शनात बी.कॉम व एम.कॉम. चे ३१५ विद्यार्थी वाणिज्य विषयातील वेगवेगळे मॉडेल व चार्ट च्या माध्यमातून सहभागी झाले. सदर प्रदर्शनासाठी एकूण रुपये १०७०९/- (अक्षरी दहा हजार सातशे नऊ रुपये) खर्च झाला. प्रदर्शनातील विजेत्यांना रोख पारितोषिकासाठी वाणिज्य विभागाकडून रुपये २७१०/- प्रायोजित करण्यात आले. या प्रदर्शनातील पुढील स्पर्धक वाणिज्य प्रदर्शनातील विजेते ठरलेत.

Models (Marathi Medium)

Sr.No.	Topics	Students Name	Class	Rank
01	Eco Friendly Structure of Company	1. Ku. Vaishnavi Gaydhane	B.Com. I	1st
02	मुद्रेची उत्क्रांती	1. Ku. Yukti Behaniya 2. Ku. Pooja Kumeriya 3. Ku. Homeshwari Kharपुरिया	B.Com. II	2nd
03.	कृषी उत्पन्न बाजार समिती	1. Ku. Sonali Gawali 2. Ku. Gayatri Ridhorkar 3. Ku. Laxmi Deshbratar	B.Com. I	3rd

Chart (Marathi Medium)

Sr.No.	Topics	Students Name	Class	Rank
01.	Economical Shutdown in USA	1. Ku. Yamini Sarode 2. Ku. Jayshree Helonde 3. Ku. Khushi Khursunge	B.Com. III	1st
02.	L.P.G.	1. Mr. Yogesh Channe 2. Mr. Girish Salam 3. Mr. Akash Mundafale	B.Com. I	2nd

Models (English Medium)

Sr.No.	Topics	Students Name	Class	Rank
01	Evolution of Money	1. Ku. Bhavika Dhole 2. Ku. Naitika Band 3. Ku. Pratik Jivtode 4. Mr. Pawan Oraliya	B.Com. III	1st
02.	G.S.T.	1. Ku. Tarkeshwari Barde 2. Mr. Abhimanyu Deshmukh 3. Mr. Darshan Shende 4. Mr. Nishat Rewatkar	B.Com. I	2nd

03.	Indian Taxation System	1. Ku. Prajakta Kakde 2. Ku. Divya Pachode 3. Ku. Ashwini Tayde	B.Com. III	3rd
-----	------------------------	---	------------	-----

Chart (English Medium)

Sr.No.	Topics	Students Name	Class	Rank
01	Global Depository Receipt	1. Mr. Suresh Khoburkar 2. Mr. Kamlakar Thakare 3. Mr. Akash Bacchire	B.Com. I	1st
02	Income Tax Salary Head	1. Ku. Sakshi Dhote 2. Ku. Pournima Mendole	B.Com. I	2nd

वाणिज्य प्रदर्शनासाठी परीक्षक म्हणून स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे सदस्य मा. प्रा. एम.एस. नबीरा आणि नबीरा महाविद्यालयातील व्यवस्थापन विभागाचे डॉ. अतुल चरडे यांनी वाणिज्य प्रदर्शनीचे परीक्षण केले. या प्रदर्शनाच्या यशस्वी आयोजनासाठी वाणिज्य विभागाचे प्रमुख डॉ. एस. ए. सोनेगावकर, प्रा. डॉ. जी.के. खोरगडे, प्रा. डॉ. आर.जी. गोंगले, प्रा. डॉ. व्ही.आर रुईकर, प्रा. डॉ. पुनित राऊत, प्रा. मुकेश जाधव, प्रा. एस. डी. डांगरा. प्रा. एस.डी. चांडक, प्रा. कपिल राऊत, प्रा. उमेश निसवादे, प्रा. संदीप जोगेवार, प्रा. सौरभ ढोरे, प्रा. जयंत कळभे यांचे विशेष सहकार्य लाभले.

माझा वर्ग – मीच वक्ता

उपक्रम

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये वाणिज्य विभागाकडून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगण विकास व्हावा. या दृष्टीकोणातून विविध उपक्रम राबविण्यात आले. त्यापैकी एक महत्त्वाचा उपक्रम म्हणजे 'माझा वर्ग – मीच वक्ता' हा आहे. या उपक्रमांतर्गत पदव्युत्तर पदवीतील अंतिम वर्षाच्या (M.Com. II Year) विद्यार्थ्यांनी अभ्यासक्रमातील विविध विषयांवर तसेच अभ्यासक्रमा व्यतिरीक्त असणाऱ्या वाणिज्य विषयक विविध संकल्पनेवर प्रभावीपणे सादरीकरण केले. त्यातून नवीन संकल्पनांची माहिती, सादरीकरण कला, संभाषण कौशल्य, सहकार्य, सौम्य कौशल्य, स्पर्धेची जाणीव इ. घटकांचा विद्यार्थ्यांना स्वअनुभवातून परिचय झाला

या उपक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयातील वरिष्ठ प्राध्यापक डॉ. सुनिलकुमार नवीन, वाणिज्य विभागप्रमुख डॉ. एस.ए. सोनेगांवकर, डॉ. जी.के. खोरगडे यांनी मार्गदर्शन केले. हा उपक्रम नियमितपणे आठवड्यातील शनिवारला आयोजित करण्यात आला.

या उपक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी वाणिज्य विभागाचे विभागप्रमुख प्रा. डॉ. एस.ए. सोनेगांवकर, प्रा. डॉ. जी.के. खोरगडे, प्रा. डॉ. आर.जी. गोंगले, प्रा. डॉ. व्ही.आर रुईकर, प्रा. डॉ. पुनित राऊत, प्रा. मुकेश जाधव, पदव्युत्तर पदवीच्या अंतिम वर्षातील विद्यार्थ्यांचे सहकार्य लाभले.

डॉ. एस.ए. सोनेगांवकर

वाणिज्य विभाग प्रमुख

गृह-अर्थशास्त्र विभाग

गृह अर्थशास्त्र विभागात अभ्यासक्रमाच्या अनुषंगाने विविध स्पर्धा घेण्यात आल्या.

दि. ७.८.२०.१८ ला जागतिक स्तनपान दिनानिमित्त निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. विषय - “स्तनपानात आधुनिक स्त्री भूमिका”

प्रथम क्रमांक - कु. प्राजक्ता चव्हाण - बी.ए. २

द्वितीय क्रमांक - कु. योगिता भोंडे - बी.ए. २

तृतीय क्रमांक - कु. मयुरी गावंडे - बी.ए. २

दि. ६.९.२०१८ - जागतिक पोषण सप्ताहा निमित्त पाककला स्पर्धा घेण्यात आली. “तांदळाचे तिखट व गोड पदार्थ”

तिखट पदार्थ क्रमांक

प्रथम क्रमांक - कु. पुजा खंताडे - बी.ए. २

द्वितीय क्रमांक - कु. प्राजक्ता चव्हाण - बी.ए. २

गोड पदार्थ क्रमांक

प्रथम क्रमांक - कु. रविना सोमकुंवर - बी.ए. २

द्वितीय क्रमांक - कु. रोशनी सोनवाने - बी.ए. २

दि. ८.९.२०१८ - ग्रिटींग कार्ड बनविणे स्पर्धा घेण्यात आली.

प्रथम क्रमांक - कु. जयश्री नासरे - बी.ए. १

द्वितीय क्रमांक - कु. सेनल चरडे - बी.ए. १

तृतीय क्रमांक - कु. श्वेता गाखरे - बी.ए. १

तसेच गृह-अर्थशास्त्र विभागाक्षरे विद्यार्थीनींनी करीता व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

दि. २२.९.२१०१८ ला गृह-अर्थशास्त्र विभागातर्फे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. “किशोरवयीन मुलींचे आहार आणि आरोग्य” या विषयावर अपंग महिला बाल विकास संस्था सिव्हिल लाईन, आमदार निवासजवळ, नागपूर या संस्थेच्या अध्यक्षा डॉ. प्रतिमा शास्त्री (सेवानिवृत्त प्राध्यापक L.A.D. कॉलेज, नागपूर) यांचे आहारावर मार्गदर्शन लाभले. तसेच सदस्य डॉ. नुतन देव (सेवानिवृत्त डॉक्टर शासकिय मेडीकल कॉलेज नागपूर) यांचे आरोग्यावर मार्गदर्शन लाभले आणि श्रीमती वसुधा साने मॅडम, सचीव इंद्रधनुष्य संस्था यांचे किशोरवयीन मुलींच्या समस्येवर मार्गदर्शन लाभले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व संचालन प्रा. घागरगुंडे मॅडम यांनी केले, आभार प्रा. कल्याणी दंडारे मॅडम यांनी केले.

दि. ११.२.१९ गृह-अर्थशास्त्र विभागाद्वारे, काटोल येथील शाळा क्र. ११ मध्ये सुरु असलेल्या “भारत कला उत्सव-२०१९ हॅण्डलूम हॅण्डीक्राफ्ट” प्रदर्शनीला भेट देण्यात आली. त्यात विविध प्रकारच्या हस्तकला व तयार वस्तुचे प्रदर्शन मुलींना दाखविण्यात आले.

दि. १८.२.२०१९ ला गृह-अर्थशास्त्र विभागाद्वारे “स्पर्धा परीक्षा” या विषयावर प्रा. विनोद बागडे (संचालक मिशन ऑफीसर अँकेडमी, ऑरेंज प्लाजा, काटोल) यांनी फक्त मुलींकरीता असलेले स्पर्धा परीक्षेचे क्षेत्र व त्याची तयारी कशी करायची यावर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. यावलकर सर विभाग प्रमुख इलेक्ट्रॉनिक्स विभाग, न.म.वि. काटोल हे होते. प्रमुख उपस्थिती डॉ. बागवाले सर यांची होती. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभाग प्रमुख प्रा. घागरगुंडे मॅडम यांनी केले. संचालन कु. सेजल चरडे बी.ए. १ आणि आभार प्रदर्शन कु. प्राजक्ता सावरकर बी.ए. १ यांनी केले.

प्रा. दमयंती घागरगुंडे
गृह-अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख

मराठी विभाग

अहवाल
२०१८-१९

दि. १९.०१.२०१९ रोजी मराठी विभागातर्फे विद्यार्थ्यांसाठी 'अश्रुंची झाली फुले' या अभ्यासक्रमासाठी असलेल्या नाटकाचे नाटयदर्शन व चर्चा या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

दि. २९.०१.२०१९ रोजी 'हस्ताक्षर' स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेत अनेक विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला व उस्फूर्त प्रतिसाद दिला.

दि. ०१.०२.२०१९ रोजी विद्यार्थ्यांसाठी 'काव्यवाचन' स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून मराठी विभाग प्रमुख डॉ. पाठक मॅडम, मराठी विभागातील प्रा. निस्वादे सर, प्रा. गोडबोले मॅडम, प्रा. हेलोंडे मॅडम व प्रा. विश्वंभरे मॅडम उपस्थित होत्या.

दि. ०२.०२.२०१९ रोजी महात्मा ज्योतीबा फुले या विषयावर निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेत अनेक विद्यार्थी सहभागी झाले. यातील उत्कृष्ट निबंध 'प्राजक्त' या वार्षिकांकात प्रकाशित करण्यात आला.

दि. २७.०२.२०१९ रोजी मराठी विभागातर्फे कुसुमाग्रज जयंतीच्या निमित्ताने 'मराठी भाषा दिन' साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष स्थान मराठी विभाग प्रमुख डॉ. पाठक मॅडम यांनी भुषविले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक गोडबोले मॅडम यांनी केले. त्यांनी मराठी भाषेचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना सांगितले. कार्यक्रमात 'मराठी म्हण जपुया, मराठी धन जपूया' या विषयाला प्राधान्य देण्यात आले. मराठी म्हणींवर प्रा. निस्वादे सर यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. हेलोंडे मॅडम यांनी केले. व आभार प्रदर्शन प्रा. विश्वंभर मॅडम यांनी केले. विद्यार्थ्यांनी विविध विषयांवरील म्हणींचे सादरीकरण केले व उत्तम प्रतिसाद दिला. या स्पर्धेमुळे विद्यार्थ्यांमधील सुप्तगुणांना वाव मिळतो व आत्मविश्वास जागृत होतो.

अशाप्रकारे मराठी विभागातर्फे विद्यार्थ्यांचा भाषाविकासासाठी विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

डॉ. आर.आर. पाठक
मराठी विभाग प्रमुख

योग शिक्षक पदविका अभ्यासक्रम

अहवाल
२०१८-१९

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ द्वारा मान्यता प्राप्त योग शिक्षक पदविका अभ्यासक्रम महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाद्वारे २०.०८.२००९ चालविण्यात पासून येत आहे. या अभ्यासक्रमाला २० प्रवेशाची मान्यता असून हा अभ्यासक्रम १ वर्ष कालावधीचा आहे. या अभ्यासक्रमाला देशातील जम्मू काश्मिर, अंदमान निकोबार, अरुणाचल, नागालँड, मध्यप्रदेश, महाराष्ट्र यार राज्यातून प्रवेश घेणारे विद्यार्थी असतात.

यावर्षी सुद्धा २० विद्यार्थी प्रवेशित असून त्यांची परिक्षा मे महिन्याच्या दुसऱ्या आठवड्यात घेण्यात येत असते.

मागील वर्षी झालेल्या परिक्षेत गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांची नावे :-

प्रथम क्रमांक - सौ. वनिता बाबाराव गोरे (७७%), द्वितीय क्रमांक - अतुल मधुकर शृगारंपवार (७३=)

तृतीय क्रमांक - सागर प्रमोदराव आमटे (७०%) निकाल - १००%

आजपर्यंत १६६ योगशिक्षकांनी योग अभ्यासक्रम पूर्ण केलेला असून यापैकी बऱ्याच योगशिक्षकांना केंद्र संयोजक रोजगार प्राप्त झालेला आहे.

डॉ. तेजसिंह ल. जगदळे
योग शिक्षक पदविका अभ्यासक्रम
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

ग्रंथालय विभागाद्वारे ग्रंथालयाच्या नियमित सेवाव्यतिरिक्त महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा याकरिता विविध कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात. यामध्ये महाविद्यालयाच्या माजी विद्यार्थ्यांचा देखील सहभाग असतो. या अनुषंगाने सत्र २०१८-१९ वर्षात खालील कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

१) **सावित्रीबाई फुले जयंती** : दिनांक ३ जानेवारी २०१९ ला सकाळी ११ वाजता क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांची जयंती साजरी करण्यात आली. यानिमित्त 'नगर परिषद महाविद्यालय, मोवाडा' येथील मराठी विभाग प्रमुख डॉ. अशोक भक्त यांचे "महिला सक्षमीकरण कार्यामध्ये सावित्रीबाई फुलेंची भूमिका" या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ. राजू धोटे व प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. विकास बारसागडे हे होते. या कार्यक्रमाचे आयोजक ग्रंथालय विभाग प्रमुख डॉ. रमेश इंगोले यांनी प्रास्ताविक केले. याप्रसंगी सावित्रीबाई फुले यांच्या स्त्रीशिक्षणावरील कार्यावर पाहुण्यांनी प्रकाश टाकला. यावेळी नबीरा महाविद्यालयातील सर्व शाखेचे विद्यार्थी हजर होते. कार्यक्रमाचे आभार ग्रंथालय सहाय्यक कु. विद्या पाटील यांनी केले.

२) **ग्रामीण वाचनालय स्थापना** : दिनांक ३ मार्च २०१९ ला सकाळी १० वाजता 'नबीरा महाविद्यालय' व 'माणूसकी' या सामाजिक संस्थेच्या संयुक्त विद्यमाने काटोल जवळील 'अंबाडा' या गावात महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी व 'माणूसकी' संस्थेचे संचालक प्रा. श्री दिगंबर टुले यांच्या सहकार्याने सार्वजनिक वाचनालयाची स्थापना करण्यात आली. या वाचनालयास नबीरा महाविद्यालय ग्रंथालय विभागाद्वारे वाचन साहित्याची मदत करण्यात आली.

या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ. राजू धोटे हे होते. याप्रसंगी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून महाविद्यालयाचे ग्रंथालय विभाग प्रमुख डॉ. रमेश इंगोले हे होते. या कार्यक्रमास गावातील सरपंच, नागरीक तसेच विद्यार्थी बहुसंख्येने हजर होते.

३) **स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन** : दिनांक १५ मार्च २०१९ ला सकाळी १० वाजता ग्रंथालय विभागाद्वारे बी.बी.ए. विभागाच्या सहकार्याने कोराडी, नागपूर येथील 'व्यक्तिमत्व विकास' विषयावरील प्रसिद्ध लेखक श्री प्रदीप कमाले यांचे 'स्पर्धा परीक्षा पूर्वतयारी' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. यावेळी बी.बी.ए. अभ्यासक्रम प्रमुख प्राध्यापिका जयश्री साठवणे, प्रा. अलोणे, प्रा. रेवतकर, इतिहास विभागाचे प्रा. दोडके हे प्रामुख्याने हजर होते. या व्याख्यानमध्ये बी.बी.ए., बी.कॉम. एम.कॉम तसेच एम. ए. च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

याप्रसंगी प्रा. कमाले यांनी आपल्या व्याख्यानमध्ये ग्रामीण महाविद्यालयातील जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी 'स्पर्धा परीक्षेची' तयारी करण्याकरीता प्रयत्न करावे तसेच या परीक्षेची तयारी करण्याकरीता विविध पैलुचा अभ्यास कसा करायचा याबद्दल आपल्या व्याख्यानातून मार्गदर्शन केले.

४) **महात्मा फुले व डॉ. आंबेडकर जयंती** : दिनांक १५ एप्रिल २०१९ ला सकाळी १० वाजता ग्रंथालय विभागाद्वारे महात्मा फुले व डॉ. आंबेडकर यांची संयुक्ती साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. अरुण बारसागडे व महाविद्यालयीन विद्यार्थी हजर होते.

याप्रसंगी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. अरुण बोरकर हे होते. याप्रसंगी प्राध्यापक डॉ. विनोद बागवाले, डॉ. आर.जी. गोंगले, डॉ. विकास बारसागडे व महाविद्यालयीन विद्यार्थी हजर होते.

याप्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. बोरकर यांनी महात्मा फुले यांना भारतरत्न डॉ. आंबेडकर यांनी आपले गुरु मानले होते असे नमूद

केले. तसेच त्यांचे वैचारिक परस्पर संबंध व कार्य याविषयी आपल्या भाषणातून माहिती प्रस्तुत केली. डॉ. गोंगले यांनी डॉ. आंबेडकर यांनी लिहिलेले संविधान सर्वव्यापी व लोकशाही भारताला कसे उपयुक्त आहे याबद्दल आपल्या भाषणातून माहिती दिली. डॉ. बागवाले यांनी आपल्या भाषणातून डॉ. आंबेडकरांच्या आर्थिक धोरणावर प्रकाश टाकला.

यावेळी महाविद्यालयाचे ग्रंथालयाचे कर्मचारी श्री मनोज शंभरकर, श्री कैलास उईके, श्री मनोज बेलखेडे, श्री सुमेध देशमुख, श्री सुनिल सोमकुवर तसेच कु. विद्या पाटील यांनी सहकार्य केले.

या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व संचालन आयोजक डॉ. रमेश इंगोले आणि आभार प्रदर्शन कु. विद्या पाटील यांनी केले.

डॉ. रमेश इंगोले
ग्रंथालय विभाग प्रमुख
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

इतिहास विभाग

अहवाल
२०१८-१९

स्वागत समारंभ :

इतिहास विभागातील एम.ए. भाग २ च्या वतीने एम.ए. भाग १ च्या नवप्रवेशीत विद्यार्थ्यांकरीता दिनांक ६/९/२०१८ रोजी स्वागत समारंभ व शिक्षक दिनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आलेला होता. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान इतिहास विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. आर.आर. धोटे सर तर प्रमुख पाहुणे प्रा. डॉ. व्ही.बी. फरकाडे सर उपस्थित होते. तसेच कार्यक्रमाला प्रा. एस.बी. बेहनिया सर, एम.आर. दोडके व प्रा. एस.व्ही. कळंबे सर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे सुत्र संचालन एम.ए. भाग २ वी विद्यार्थीनी कु. प्रणाली उकंडे हीने तर प्रास्ताविक अंकुश बांदरे व आभार प्रदर्शन कु. जयश्री राऊत हीने केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरीता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

सावित्रीबाई फुले जयंती :

दि. ३/१/२०१९ रोजी गुरुवारला सावित्रीबाई फुले जयंती व नुतन वर्षाभिनंदनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आलेला होता. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी इतिहास विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. आर.आर. धोटे सर तर प्रमुख पाहुणे प्रा. डॉ. व्ही.बी. फरकाडे सर होते. तसेच कार्यक्रमाला प्रा. एस.बी. बेहनिया, प्रा. एम.आर. दोडके व प्रा. एस.व्ही. कळंबे सरांनी विचार व्यक्त केले. या कार्यक्रमाचे सुत्र संचालन एम.ए. भाग २ ची विद्यार्थीनी कु. हर्षला दार्वेकर हीने तर प्रास्ताविक कु. वर्षा दंडाळे व आभार प्रदर्शन कु. धनश्री चौधरी हीने केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरीता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले. याप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी सावित्रीबाई फुलेंच्या जीवनावर प्रकाश टाकला.

स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन :

इतिहास विभागाच्या वतीने दि. १५ मार्च २०१९ ला स्पर्धा परिक्षेवर मार्गदर्शनपर व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते प्रा. कमाले सर तर प्रमुख पाहुणे प्रा. डॉ. इंगोले सर उपस्थित होते. तसेच या कार्यक्रमाला प्रा. पाटील मॅडम, प्रा. दोडके सर व प्रा. कळंबे सर उपस्थित होते. प्रमुख वक्ते प्रा. कमाले सरांनी विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परिक्षेवर विशेष मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे सुत्र संचालन एम.ए. भाग २ ची विद्यार्थीनी कु. प्रणाली उकंडे हीने तर आभार प्रदर्शन प्रा. दोडके सरांनी केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरीता सर्व शिक्षकांनी व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

शैक्षणिक सहल :

इतिहास विभागाच्या वतीने दरवर्षी शैक्षणिक सहलीचे आयोजन करण्यात येते. यावर्षी दिनांक १२ फेब्रुवारी २०१९ ते २२ फेब्रुवारी २०१९ या कालावधीत महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक व सांस्कृतिक स्थळांना भेटी देण्याच्या उद्देशाने नांदेड, तुळजापूर, पंढरपूर, कोल्हापूर, पल्हाळगड, महाड, रायगड, गणपतीपूळे, पाचाड, जंजीरा, रांजणगाव, पाली, खंडाळा, लोणावळा, आळंदी, वेरुळ, अजिंठा, दौलताबाद, शेगाव इ. स्थळांचा प्रत्यक्ष अभ्यास करण्यात आला. सर्व प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांच्या सहकार्यातून आमची शैक्षणिक सहल यशस्वीरित्या पार पडली.

निरोप समारंभ :

दि. ७/४/२०१९ रोजी अंतीम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांकरीता विभागाच्या वतीने निरोप समारंभाचे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान इतिहास विभागाचे प्रमुख प्रा. डॉ. आर.आर. धोटे सर तर प्रमुख पाहुणे प्रा. डॉ. व्ही.बी. फरकाडे सर उपस्थित होते. तसेच प्रा. बेहनिया सर, प्रा. दोडके सर व प्रा. कळंबे सर यांचीही उपस्थिती होती. या कार्यक्रमाचे सुत्र संचालन कु. वर्षा दंडाळे, प्रास्ताविक कु. मोनाली यावले तर आभार प्रदर्शन कु. पायल नाईक हीने केले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेकरीता सर्व विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

डॉ. आर.आर. धोटे
इतिहास विभाग प्रमुख
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

NATIONAL SERVICE SCHEME

National Service Scheme department of Nabira Mahavidyala has registered 100 students as a volunteer in academic year 2018-19. The registration process was completed during the period of 02/08/2018 to 10/08/2018. In the academic year 2018-19, various activities were carried out by the NSS department. Brief information of these activities is as follows .

Activities at College Level :

Sr. No.	Date	Activities	No. of Volunteer
1	17/07/2018	Tree Planting and Tree Promotion Awareness	42
2	14/08/2018	Tree Promotion and Color Scheme	84
3	02/10/2018	Cleanliness Campaign under Swachh Bharat Mission	92
4	16/10/2018	Distribution of Mahaprasad and Drinking Water to Devotees of Navratri Festival	35
5	26/11/2018	Celebrate Constitution Day	82
6	05/01/2019	Blood Donation Camp	14
7	20/01/2019 to 25/01/2019	Filariasis Campaign	45

Participation in Special Camp :

Sr. No.	Date	University Level	No. of Volunteer
1	28/01/2019 to 03/02/2019	Student participation in University Level N.S.S. Camp at Parasinga organized by A.D. College, Bharsingi	02

Mukesh S. Jadhao
Co-ordinator, N.S.S.
Nabira Mahavidyalaya, Katol

DEPARTMENT OF ENGLISH

The Department of English, Nabira Mahavidyalaya, Katol organized a two-day UGC sponsored National Conference on 15th and 16th March, 2019 on "**Tribal in Indian English Novels**". The conference was inaugurated at the hands of Dr. A.K. Singh, Head Department of English, RBS College, Agra, under the chairmanship of Dr. Raju Deshmukh, President Shikshan Prasarak Mandal, Katol. Dr/ Dinesh Kumar Nair, Associate Professor V.G. Vaje College, Mumbai delivered the keynote-speech. Dr. Raju Dhote, Offg. Principal of our college and Dr. Pradeep Kumar Tiwari, Head Department of English graced the conference with their presence. A hard copy of 46 published research papers in 'LangLit', an international peer reviewed open access journal with ISSN number and impact factor 4.23 was released on this occasion.

Dr. Dinesh Kumar Nair, the keynote speaker, presented the background of the topic of the conference in detail with PPT presentation. Dr. Prantik Banerjee, Vice-Principal, Hislpo College, Nagpur gave an enlightening speech in plenary session on the topic titled, "Is there Tribal Presence in Indian English Literature?"

A Cultural event was organized on 15th evening from 7.30 to 9.30 pm. Shri Manohar Sontakke sang gajals to mar the occasion.

It is a pleasure of state that 107 delegates from different universities of our country participated in this National Conference. Forty Six research papers in four technical session were presented and thoroughly discussed and deliberated on issues concerning tribals in Indian English Literature. The technical sessions were chaired by Dr. P. Gopichand, associate professor, J.K.C. Colege, Guntur, P. Nag Susheela, associate professor, J.K.C. College, Guntur, Dr. P.D. Nimsarkar, Principal, Vanashree Arts & Science College, Korchi, District Gadchiroli, Dr. Kapil Singhel, Head, Department of English, Vasant Rao Naik Institute of Arts, Nagpur and Dr. Farooquallah from Amravati, a retired and contributory faculty of P.G.T.D. SGB Amravati University, chaired the valedictory functioin of the conference.

Delegates had all praise for healthy delibeations, the arrangements and hospitality in their feedback speech session.

In brief the conference was a grand success.

Dr. P.K. Tiwari
Head
Department of English

1. Performance for Charity

04th Sept. 2018

A musical program named Performance for Charity was organized on behalf of BBA Department to raise a fund to provide aid to one of a hospitalised student of the college. The eminent personalities such as Dr. Shripad Sonegaonkar sir (Head, Commerce Department), Mr. Paresh Deshmukh sir (Physical Education, Jr. College), Dr. Adil Jiwani sir (Coordinator, BBA), Mrs. Puja Nabira Madam, P. Padma Madam, Pranay Sahare sir performed in that program.

The collected fund was handed over to the said student by the hands of Dr. Satokar sir (Principal NMV). The program was attended by Dr. S. K. Navin sir, Mrs. Gandhi Madam (Principal, Orchid Public School). Prof. J. M. Patil (Head, BBA Dept.) Prof. J. G. Alone, Prof. P. S. Rewatkar work hard to make this program a success.

2. Teachers Day Celebration

8th Sept. 2018

Students of BBA Dept. arranged a formal program for the faculties on 8th Sept 2018. Prof. J. M. Patil (Head, BBA Dept.) addressed the students. Students presented a gift to the department on this occasion. Chaitali Metangale shared her views, Monika Rewatkar (Class Representative, BBA 2nd) proposed vote of thanks. The program was anchored by Azim Khoja.

Dr. Adil Jiwani sir, Prof. J. M. Patil, Prof. J. G. Alone and Prof. P. S. Rewatkar were attended the program.

3. Sales Promotion Activity

11th & 12th March, 2019

The BBA department has organized a promotional activity of Sales of coupons of "Stags Only Unisex Saloon" Katol. The objective of the activity was to inculcate practical outlook among the students of Business Administration to handle sales and develop communication skills.

Dr. Adil Jiwani sir, Prof. J. M. Patil, Prof. J. G. Alone and Prof. P. S. Rewatkar worked in harmony to make this activity a grand success.

4. TOUR

25th & 28th March, 2019

The department of BBA has organized 4 day tour of BBA Final year students. The tour was planned with the view that travelling and site seeing has great educative and recreational values. The place visited includes Agra, Fatehpur Sikri, Mathura, Vrundavan.

Prof. J. M. Patil, Prof. J. G. Alone and Prof. P. S. Rewatkar escorted the tour.

Prof. J.M. Patil

Head

B.B.A. Department

DEPARTMENT OF PHYSICS

ANNUAL REPORT
2018-19

The Department of Physics, Nabira Mahavidyalaya, Katol organized various academic activities round the year for all-round development of student despite equipping them to face university examination. In collaboration with Electronics department, our department organized a workshop on "**Design Etching and Assembly of PCB with Applied Testing and Troubleshooting**" on 12-12 September 2018. The workshop was successfully organized by Shri Harshal Khajone, Field Application Engineer, Millennium Semiconductor Company, Pune. Around 15 students of B.Sc. Semester VI participated in the workshop.

The department organized a student seminar on various topics of Physics concerning the university syllabi on 27 February and 5th & 6th March 2019 so that it may help them in their forthcoming examination and to assimilate the knowledge. About 21 students were benefited by this seminar. Out of 21 students six students were selected to represent our department in VUPTA students seminar held on 10th March 2019 in SFS College, Nagpur.

Dr. A.B. Sharma
Head
Department of Physics

DEPARTMENT OF MB/BTH

ANNUAL REPORT
2018-19

Visit to RFRS, Katol

Student of B.Sc. Biotechnology (Sem. IV) had visited Regional Fruit Research Station, Katol on dated 25 Feb. 2019 as a part of curriculum. RFRS is run by PKV, Akola. The students are guided by Dr. Hitendra Singh and Dt. Bagde Madam. They got valuable inputs about recent innovation in citrus crop which is the main horticulture crop of our region. During this visit students come to know current trends in research, new leads which will improve productivity of citrus crop. It also provides students an opportunity to interact with scientist and their working methods. This visit will immensely help students to edge over others in competitive environment.

I had expressed my sincere thanks to eminent scientist of RFRS and requested them to help our students in future.

Mrs. Aditi S. Chandak
Asst. Lecturer
Department Biotechnology

PARENT-TEACHER ASSOCIATION

ANNUAL REPORT
2018-19

Parent Teacher Association organized a special programme "Susanwad Palkanshi" (Parents Meet) on 8th Mar. 2019. The idea behind execution of this programme was to develop a meaningful relationship between faculties of the institution and Parents of the various faculty students. The objective of this programme was to make a dialog to know the expectations of parents from the institution to encourage the involvement of parents in the overall development of their wards, to cultivate the habit of interest-taking attitude in daily routine of their wards, to develop the alertness for carrier selection etc.

The programme was totally centralized on the objective to minimize the communication gap between faculty members and parents to create the meaningfulness and increase degree of utility. 23 parents attended the meet and actively participated in the proceedings of parent meet. Some of them really shown interest in the efforts taken by the Institution for the overall development of students.

The written Questionnaire which was emphasized on the requirement of attention towards students by family members was distributed and got filled by parents. Through this programme college got an idea about strength and weaknesses of the students of various faculty. Offig. Principal Dr. R.R. Dhote and Dr. Vikas Bharsagade and other faculty members were present in this meet.

Dr. Punit Raut
Co-ordinator
Parent Teacher Association

ENTREPRENEURSHIP AND SKILL DEVELOPMENT CELL

ANNUAL REPORT
2018-19

In session 2018-19 the Entrepreneurship and Skill Development Cell received over helm response of students of different faculties. In order to develop personality and to increase hard and soft skill, self confidence of student's Entrepreneurship and Skill Development Cell organized interactive sessions of faculties and students.

Entrepreneurship and Skill Development Cell organized following lectures in the session 2018-19.

Date	Name of Faculty	Topics
15th Aug. 2018	Dr. Punit Raut	Communication Skill
14th April 2018	Mr. Vinod Vanjari	Indian Business Women
29th Oct. 2018	Mr. V. Venkitachalam	Entrepreneurship Development
20th Jan. 2019	Prof. Sachin Bhagat	SWOT Techniques
1st April 2019	Prof. Purvi Makwana	Competition and Soft Skills

There was a great response of students for all the sessions.

Dr. Punit Raut
Co-ordinator
Entrepreneurship & Skill Development Cell

The Department of Electronics, Nabira Mahavidalaya, Katol organized the two-day workshop on "Printed Circuit Board (PCB) Designing for Electronic Circuit Board by using Software (PROTUS Software) on Dated 11th and 12th Sept 2018, Mr. Harsha Khajone, Field Application Engg. working in Millennium semiconductor Company, Pune was the resource person for this workshop.

The program started at 11.00 am on 11th Sept 2018 by welcoming Mr. Marshal Khojane and Prof. R.B. Dongare Nabira Mahavidalaya Katol with bouquets. The Programme was conducted by Dr. P.W. Yawalkar, Incharge, Department of Electronics. He introduced the guests.

In the first session of the workshop on 11-09-18 Mr. Harshal delivered introductory talk about the idea of workshop, what are to be done in two days. He explained the different types of active and passive components with their identification, determination of values and power rating. He mostly emphasized on the basic requirements of PCB design and gave brief idea about different software like CAD Software, PROTUS Software, EAGLE Software needed for PCB design.

In the second session of the first day, he demonstrated how to design the PCB as per the given circuit with software on computer. He formed some groups of students and gave the circuits (power supply, ADC, timers etc) to each group for PCB Design.

He told them to transfer the artwork onto PCB Laminated (exposed the PCB) and mask the area that needed. At the end of the first day of the workshop, the PCB Plates were kept for etching by the students so that they could use on the next day.

On the second day, Hon'ble Rajuji Bisani Exe. Member of SPM Katol and Dr. A. B. Sharma, Head Department of Physics visited the workshop and appreciated the departmental activity. Mr. Rajuji Bisani was very happy to see the students involved actively in the workshop, and busy in making PCB.

During the first session of the second day 12-09-18, Mr. Harshal told the students to remove masking material from PCB and then told to drill holes in PCB, for soldering and mounting components and accessories as per the circuit.

During the second session, Mr. Harshal asked the students to mount the components at appropriate position and solder them. Finally all the circuits were checked whether working or not. Almost circuits were found in working. During the two day of the workshop Mr. Harshal made conversation with students by question- answer in healthy atmosphere. The students enjoyed this workshop with their working circuits. The programme was greatly appreciated by the students and expected this activity in next year also.

All electronics students, teacher and non-teaching staffs were present. We sincerely acknowledged Mr. Ami Vaidya, Mrs. Pragati Gandhi, Miss. Monali Gaikwad and Mr. Roshan Barai who made efforts to success this workshop. Dr. Prakash Yawalkar expressed votes of thanks.

Students of B.Sc. Electronics and Physics Visited the health exhibition "KUTUHAL" on 9 feb 2019, organized by VNIT, Indian Medical Association and Vigyan Bharti, Nagpur (from 9 feb to 11 feb 2019). The health exhibition was informative and knowledgeable. The team of students was escorted by Dr. P.W. Yawalkar and Ku. Poonam Thakur.

Department of Electronics organized students seminar on various topics of Electronics on 14 March 2019. Twenty students participated in it. The students were benefited about their problems and difficulties by this seminar.

Dr. P.W. Yawalkar

Department of Microbiology and Biotechnology are continuous engaged to enhance academic as well as extracurricular quality among the students. Department has approx 201 students strength with UG and PG courses. The student interest for these carrier orientated subject is increasing day by day. Department organized several events as per availability and resources with the support of Honorable Management and Principal of The college. Some key events are as given below:-

1. **Inauguration of Microbiologist Society of India society students Unit**

An inaugural ceremony of MSI society students unit was held on Friday on 28-2-2019 at 11:00 am at Nabira college. Miss Renuka Dharbe and Pranjali Raut, students of M.Sc. II year department of Microbiology and Biotechnology welcome the chief guest and conduct the program **Dr. Krishna Khairnar (Sr. Scientist, NEERI, Nagpur) Shri. Niranjanji Raut (Vice President of Shikshan Prasark Mandal, Katol), Shri. Puroshotmaji Mankar (Member of LMC) Dr. R.R. Dhote (Principal, NMV, Katol), Dr. P.W. YAWALKAR (Head Dept. of electronics), Dr. N.B. Hirulkar (Head Dept. of MB&BTH), Dr. V.J. Barsagade (Head Dept. of Zoology)** are present in this occasion.

Ceremony commenced with university song presented by M.Sc. I year students. This was then followed by ceremonious lighting a lamp by all dignitaries and guests.

The program was further continuing by the inauguration of the MSI student's society unit by releasing the bunch of certificate by the all dignitaries. Dr. Krishna Khairnar delivered his thoughts on global environmental challenge in this world. He describes and explain importance and he also pointed various challenges and experience related his topic. Dr. N.B. Hirulkar (Head Dept. of MB & BTH) coordinates the ceremony. Supporting and staff member Ku. D.M. Ridhorkar, Mrs. S.P. Nabira and Mrs. J.Y. Lad was work coordinately to success the program.

1) **Guest Lectures**

Guest lectures on various topics based on curriculum "**Antimicrobial Drug, Drug Designing and Drug Delivery System, Scope and Job Opportunities In Microbiology & Biotechnology In India**" on 16/1/2019. The invited speaker was **Prof. A.Y. Dawande** Head Dept. of Microbiology A.C.S. College Pulgaon, **Dr. Y.S. Banginwar** Dept. of Microbiology A.C.S. College Pulgaon, **Dr. R.U. Thakre**, Head, Microbiology and Biotechnology Y.C. College, Lakhandur. He enlightened around 120 students of B.Sc & M.Sc (Microbiology & Biotechnology).

He has made conversation with students in his talk by question –answer in healthy atmosphere. The programme was greatly appreciated by all the students and enjoyed with active participation. Dr. N. B. Hirulkar Head Dept. of Microbiology & Biotechnology discussed the aims and objectives of program and also background of the topic in his introductory speech and give the overall idea of program and also introduced various invited delegates.

The program was held by Renuka Pande (M.Sc.-II. Student). and Ku. D.M. Ridhorkar Assistant Prof. Microbiology & Biotechnology presented vote of thanks.

2. **Rangoli competition**

Department of Microbiology and Biotechnology was organized Rangoli competition on Science day 28-2-2019 for B.Sc. I Year Students of our department. A Total 60 students were participated in the competition and draw various Rangoli which attracted many passerby. Participants had draw Rangoli giving various information like TB Diseases and their treatment, our immune system cell, In vitro fertilization, Oil extraction from algae, Medical Microbiology, Microscopy, Bio fuel, Global Warming causes, effect and solution, Such many more had its impact recently.

At the time of this occasion Dr. P.W. YAWALKAR (Head Dept. of electronics), Dr. N.B. Hirulkar (Head Dept. of MB & BTH), Dr. V.J. Barsagade (Head Dept. of Zoology) was present.. Our guest was appreciated & congratulated the students who were participated in Rangoli Competition. The 1, 2 and 3 prize in Competition is declared.

Dr. N.B. Hirulkar (Head, Dept. of MB & BTH) was the coordinator of this event and other staff member Ku. D.M. Ridhorkar was In-charge of the event, Mrs. S.P. Nabira, Mrs. J.Y. Lad was worked hard to success the program.

3. **Collage Competition on Global Environmental Problems**

Department of Microbiology and Biotechnology was organized Collage competition on Science day 28-2-2019 for M.Sc. I YEAR Students of our department .Total 19 students was participated in the completion.

All the students enthusiastically participated in the event choose the various topic associated with environment like Global Warming, Deforestation, Biofuel, Climate change, Rain forest, Greenhouse effect, Acid rain, air pollution, Water pollution, Organic Farming, Plastic pollution, Noise pollution, etc.

Our guest was appreciated & congratulated the students who was participated in competition. Dr. N.V. Gandare was evaluated the collage according to which the 1,2 and 3 prize in Collage Competition are declared. Many things and come across several experiences. Collage event offer a chance to do all this .such type of event in collage equal the importance of educations.

These collage events promote creative ideas and provide platform to scholars to share their knowledge. It aims to inspire the students to think innovatively, develop and come out as a pioneer in implementing. Dr. N.B. Hirulkar (Head Dept. of MB&BTH) coordinates this program and staff members Ku. D.M.Ridhorkar, Mrs. S.P. Nabira, Mrs. J.Y.Lad was work coordinately to success the program.

4. **MOU with ASC College Pulgaon was signed**

Department of Microbiology and Biotechnology of Nabira Mahavidyalaya, Katol was sign **Memorandum of Understanding for Faculty & Students Exchange (MOU)** with **Art & Science College, Pulgaon, Dist. Wardha**. According both which we have perform various activities like Faculty Exchanges, joint Research Activities, student Exchange etc. These activities help to develop the department as well as institution in all the way.

5. **Attend the National Seminar**

Taywade college, koradi was organized a National Seminar on Allergens and its effect on human health on **9/2/2019**. A total 23 students of M.Sc. I & II will be attend the conference and present poster on their rearch project in it. Ku. Renuka Pande M.Sc. II year student won thired price in poster presentation in seminar. The students was escorted by Dr. N.B. Hirulkar (Head Dept. of MB&BTH) and Ku. D.M.Ridhorkar .

6. **Participation of student in state level students Seminar Competition**

Samiksha H. Pokale students of our department have participated in **state level students Seminar Competition was held by Bajaj College of science, Wardha**. Mrs. A. Chandak was guided this student for the same.

7. **Student Seminar**

Student choose the immersing environmental as well as health problem like imp of vitamin, green house effect, our immune system etc. A Total of 33 students from M.Sc. I & II (Microbiology) presented their power point presentation as curricular acivity . The seminar was monitored by Dr. N.B. Hirulkar (Head Dept. of MB&BTH) and other staff member Ku. D.M.Ridhorkar, Mrs. S.P. Nabira, Mrs. J.Y.Lad.

8. **Student Visit To RFRS ,Katol**

Students of B.Sc. Biotechnology (Sem IV) had visited **Regional Fruit Research Station, Katol** on dated 25/2/2019 as a part of curriculum, Regional Fruitd Research station FRS run BY PKV Akola having reorganization of ICAR. The students had got valuable input from Dr. Hitendra Singh, Entomologist and Dr. Bagde ,.During this visit students come to know current trends in research ,new leads which will improve productivity of citrus crop. It profit students with an opportunity to interact with scientist and their working methods. This visit will immensely help students to edge over other in competitive environment.

9. **Best Student Awards;**

Ku. Renuka Pande M.Sc. II year Microbiology Student and Ku. Sonam Pathan B.Sc. III year student got Best Student Award from Microbiologist Society of India for session 2018-2019

The entire team of our department is very thankful to management members and Principal of our college, without their kind consideration it is not possible to carried out such activities.

Thanking You

Dr. N.B. Hirulkar
Head

Department of Microbiology and Biotechnology